

**NUORISOJÄRJESTÖJEN SISÄINEN DEMOKRATIA,
DEMOKRATIAKASVATUS JA OSALLISTUMINEN**

Elina Hölttä

Pro gradu- tutkielma

Aikuiskasvatustiede

Yhteiskuntapolitiikka

Kasvatustieteiden

laitos

Yhteiskuntatieteiden

ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

kevät 2013

Tiivistelmä

NUORISOJÄRJESTÖJEN SISÄINEN DEMOKRATIA, DEMOKRATIAKASVATUS JA OSALLISTUMINEN

Elina Hölttä

Aikuiskasvatustiede (Koulutussosiologian ja – politiikan maisteriohjelma) ja yhteiskuntapolitiikka

Pro gradu-tutkielma

Kasvatustieteiden laitos ja Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Aittola, Tapio ja Kröger, Teppo

Kevät 2013

Sivumäärä 93 + 5 liitettä

Tutkimuksen tehtävänä on selvittää nuorisojärjestöjen näkemyksiä nuorten osallistumisesta nuorisojärjestötoimintaan. Tutkimukseni tarkastelee myös järjestöjen kokemuksia demokratiakasvatuksesta ja omasta roolistaan tässä tehtävässä. Lisäksi tutkimukseni selvittää nuorisojärjestöjen sisäistä demokratiaa.

Tutkimus on luonteeltaan laadullinen ja menetelmänä on käytetty teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Aineistona on järjestöjen omat, alkusyksystä 2012 kerätyt, vastaukset, joissa järjestöjen keskustoimistot pohtivat oman järjestönsä suhdetta kolmeen edellä mainittuun teemaan. Tutkimuksessani on huomioitava, että aineistona ovat järjestöjen keskustoimistojen näkemykset toiminnasta. Laadullinen tutkimus antaa mahdollisuuden tulkita erilaisia mielipiteitä eri näkökulmista käsin.

Tutkimustuloksissa näkyy järjestöjen halu helpottaa jäsenistön ja nuorten osallistumista järjestötoimintaa avoimen tiedotuksen kautta. Järjestöt painottavat, että vaikutusmahdollisuuksia on, mutta ne ovat osaksi byrokraattisia.

Kärkiajatuksena hahmotin osallistumisen, demokratiakasvatuksen ja sisäisen demokratian kietoutumista yhteen. Lisäksi vaikuttaminen kytkeytyy nykyään osallisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden käsitteiden taakse, eikä puhtaasti poliittiseksi vaikuttamiseksi.

Politiikka koetaan negatiivisena asiana etenkin nuorison keskuudessa, ja politiikan sijaan puhutaan aktiivisesta kansalaisuudesta (aktiivisen kansalaisuuden ollessa käsitteenä laaja). Mielipideilmaston vaihtumisen ja muuttamisen taustalla voidaan ajatella olevan demokratiakasvatuksen, jonka avulla ennakkoluuloja voidaan karistaa. Sisäinen demokratia linkittyy tutkimuksessani oligarkiaan. Onko harvainvalta järjestöjen todellisuus? Toimintakykyinen järjestö vaatii teoreettisesti harvainvaltaa ja aineistoni ei pystynyt esittämään näkemyksiä todellisesta vallankäytöstä.

Avainsanat: nuorisojärjestöt, osallistuminen, osallisuus, demokratiakasvatus, aktiivinen kansalaisuus, sisäinen demokratia, järjestödemokratia

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	4
2. JOHDATUSTA JÄRJESTÖJEN MAAILMAAN.....	6
2.1. Yhdistykset Suomessa	6
2.2. Uusi ja vanha politiikka.....	8
2.3. Nuorisopolitiikan ja nuorisojärjestöjen historiaa	10
2.4. Nuoruus ja nuorisojärjestöt.....	12
2.5. Poliittinen ja puoluepoliittinen toiminta	16
2.6. Nuorisojärjestöjen tukeminen	19
3. OSALLISTUMINEN, DEMOKRATIAKASVATUS JA SISÄINEN DEMOKRATIA	21
3.1. Osallistuminen ja osallisuus	22
3.1.1. Osallistuminen.....	22
3.1.2. Osallistumattomuuden syyt.....	24
3.1.3. Osallisuus	25
3.1.4. Osallisuuden edellytykset	26
3.1.5. Osallistumisen ja osallisuuden välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä.....	26
3.2. Demokratiakasvatus	28
3.2.1. Nonformaali oppiminen.....	32
3.3. Sisäinen demokratia järjestökentällä.....	34
3.3.1. Yleisesti demokratiasta	35
3.3.2. Järjestödemokratia ja harvainvalta	37
3.3.3. Valta järjestöissä.....	38
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	43
4.1. Tutkimustehtävä.....	43
4.2. Aineisto.....	44
4.3. Tutkimusmetodina sisällönanalyysi	49
4.4. Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	52
4.5. Asemani tutkijana.....	54
5. NUORISOJÄRJESTÖJEN NÄKEMYKSIÄ NUORTEN OSALLISTUMISESTA, DEMOKRATIAKASVATUKSESTA JA SISÄISESTÄ DEMOKRATIASTA.....	56
5.1. Osallistuminen nuorisojärjestöissä.....	56
5.1.1 Osallistuminen poliittisissa nuorisojärjestöissä.....	57
5.1.2. Muiden järjestöjen näkemyksiä osallistumisesta	59
5.2. Demokratiakasvatus nuorisojärjestöissä.....	65
5.2.1. Poliittisten nuorisojärjestöjen näkemyksiä demokratiakasvatuksesta	65
5.2.2. Muiden järjestöjen näkemyksiä demokratiakasvatuksesta	68
5.3. Nuorisojärjestöjen sisäinen demokratia.....	72
5.3.1. Nuorisojärjestöjen sisäinen demokratia poliittisissa järjestöissä	73
5.3.2. Muiden järjestöjen näkemyksiä sisäisestä demokratiasta.....	78
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	82
Lähteet.....	88
Liitteet	94

1. JOHDANTO

Minkälaista yhteiskuntaa nuorisjärjestöt toimintansa kautta uusintavat tai rakentavat uutta? Millaisia osallistumisen muotoja järjestöissä on? Onko asioita, jotka estävät osallistumisen? Minkälaisena nuorisjärjestöjen sisäinen demokratia näyttäytyy? Muun muassa näitä asioita tutkimukseni käsittelee.

Pro gradu - tutkielmani tarkastelun kohteena on suomalainen nuorisjärjestökenttä. Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, miten sisäinen demokratia toteutuu nuorisjärjestöissä. Lisäksi tutkimuksessa käsitellään nuorisjärjestöjen demokratiakasvatusta sekä tarkastellaan, miten jäsenet osallistuvat järjestöjensä toimintaan. Koen, että nuorisjärjestöaiheiselle tutkimukselle on ajankohtaista yhteiskunnallista tilausta.

Tutkimusta on tehty yhdessä valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan (Nuora) ja nuorisjärjestöjen arviointi- ja avustustoimikunnan kanssa. Mielenkiinto tutkimusaihetta kohtaan on noussut kiinnostuksestani selvittää laajasti suomalaisten nuorten järjestöosallistumista. Usein on kiinnostusta miten nuoret ovat liittyneet järjestöihin (esimerkiksi vuosittain tehtävät Nuorisobarometrit). Hyvin usein tutkimuksissa ilmaistaan, kuinka moni on liittynyt järjestön jäseneksi. Sen sijaan harvemmin törmää kartoitukseen, mitä järjestötoiminta nuorille tarjoaa. Tästä syystä Nuoran ja arviointi- ja avustustoimikunnan kanssa olimme kiinnostuneita tekemään kartoituksen tämän hetkisestä nuorisjärjestötoiminnasta. Lisäksi jatkoselvityksessä kartoitetaan jäsenistön näkemyksiä poliittisten nuorisjärjestöjen toiminnasta. On mielenkiintoista selvittää, mitä toimijat ovat vaikutusmahdollisuuksistaan mieltä.

Nuorisjärjestökenttä on Suomessa laaja ja moniulotteinen. On olemassa esimerkiksi nuorison harrastus- ja kulttuurijärjestöjä, etujärjestöjä sekä puoluepoliittisia nuorisjärjestöjä. Nuorisotutkimuksen kenttä on laajentunut ja kehittynyt järjestökentän kanssa. Suomessa ensimmäiset merkittävät nuorten järjestötoimintaa käsitelleet tutkimukset ovat ilmestyneet 1950-luvun lopulla (Puuronen 1987, 9).

Nuorisojärjestöjen rooli ja vaikuttavuus nousevat esille nuorisolaista. Nuorisojärjestöt toteuttavat nuorisolain periaatteita, joiden tavoitteena on, että nuoret toimivat aktiivisesti esimerkiksi järjestöissä parantaakseen nuorten asemaa. Lain mukaan nuoria on tuettava kasvussa tavoitteellisiksi toimijoiksi yhteiskunnassa eli aktiivisiksi kansalaisiksi (Korpinen ja Similä 2012). Kimmo Aaltonen (2009) selventää, että nuorten toimintaa ja nuorisolain vaikutuksia arvioidaan seuraamalla nuorten osallistumista järjestö- ja harrastustoimintaan, sekä myös heidän äänestysaktiivisuuttaan.

Tutkimuskysymys on rajautunut muotoon poikkeavatko poliittiset nuorisojärjestöt muista järjestöistä osallistumisen, demokratiakasvatuksen tai sisäisen demokratian osalta? Tutkimukseni koskettaa laajaa joukkoa, sillä Tahvanaisen määritelmän mukaan yli puolet suomalaisista nuorista on mukana nuorisojärjestöissä (Tahvanainen 2004, 21). Nuorisojärjestöt osaltaan toteuttavat nuorisolain tarkoitusta.

Tutkimusraportti etenee seuraavasti. Tämän johdantoluvun jälkeen vuorossa on tutkimusaihetta laajemmin taustoittava toinen luku, jossa määrittelen tutkimuksen kannalta muutaman oleellisen käsitteen sekä teen katsauksen nuorisojärjestöjen ja nuorisopolitiikan historiaan. Kolmannessa luvussa esittelen tutkimuksen viitekehyksen muodossa abstraktimpia käsitteitä, joita vasten tutkimustuloksiani tarkastelen. Viitekehys rakentuu osallistumisen, osallisuuden, demokratiakasvatuksen ja nonformaalin oppimisen sekä järjestödemokratian varaan.

Neljännessä luvussa esittelen tutkimustehtävän, tutkimuksen metodeja sekä aineistoa tarkemmin. Lisäksi kyseisessä luvussa pohdin omaa asemaani tutkijana. Viidennessä luvussa esittelen tutkimuksen tuloksia. Tämä tulosluku rakentuu kolmen pääteeman mukaisesti osallistumiseen nuorisojärjestöissä, järjestöjen näkemyksiin demokratiakasvatuksesta sekä nuorisojärjestöjen sisäiseen demokratiaan. Viimeiseksi kuudennessa luvussa teen johtopäätöksiä, joissa tutkimustulokset yhdistyvät tutkimuksessa käytettyyn teoreettiseen viitekehykseen.

2. JOHDATUSTA JÄRJESTÖJEN MAAILMAAN

Tutkimuksen toinen luku käsittelee pro gradu työn oleellisia aiempia tutkimuksia ja keskeisiä käsitteitä. Taustoituksella pyrin johdattamaan lukijan tutkimukseni aihepiiriin. Ensimmäiseksi käsitteelen suomalaista yhdistystoimintaa ja järjestökenttää yleisellä tasolla. Määrittelen tässä kohdassa lyhyesti, mitä järjestötoiminnalla tarkoitetaan ja miten suomalainen järjestötoiminta on muuttunut uusien liikkeiden myötä. Seuraavaksi pureudun nuorisopolitiikan ja nuorisojärjestöjen historiaan.

Historiakatsauksen jälkeen rajaan nuoruuden käsitettä sekä määrittelen nuorisojärjestön tarkemmin. Lisäksi pohdin poliittisen ja puoluepoliittisen termien välistä eroa ja syitä, miksi tätä eroa tulisi entisestään yhteiskunnallisessa keskustelussa teroittaa. Viimeisessä toisen luvun alaluvussa tarkastelen nuorisojärjestöjen toiminta-avustuksia ja selvennän, miksi nuorisojärjestöjä tuetaan. Tutkimuksen teoreettiset käsitteet esittelen kolmannessa, viitekehystä käsittelevässä, luvussa.

2.1. Yhdistykset Suomessa

Yhdistystoiminta on Suomessa laajaa niin tarkoitukseltaan kuin määrältään. Suomea on kutsuttu yhdistysten luvatuksi maaksi. Nuorisojärjestötoiminta on osa suomalaista kansalaisyhteiskuntaa ja sen laajempaa järjestökenttää. Erilaiset yhteiskunnalliset liikkeet ja yhdistykset ovat merkittävässä roolissa kansalaisten ja yhteiskunnan välisessä suhteessa. Yksilöiden jäsenyys kokonaisyhteiskunnassa on mahdollinen erilaisten ryhmien ja organisaatioiden kautta. Yksilöt ovat vain erilaisten ryhmien ja organisaatioiden kautta kokonaisyhteiskunnan jäseniä. (Siisiäinen 1996a, 17.) Yhdistykset ja erilaiset yhteenliittymät syntyvät tietyistä yhteisesti hyväksytyistä ideoista. Yhdistyksien syntyyn liittyy sitoutuminen näiden ideoiden levittämiseen ja edistämiseen. Yhdistykset myös määrittellään niiden intresseistä käsin. Intressi tarkoittaa yhdistyksen ideaa, tarkoitusta, miksi se on olemassa. (Siisiäinen 1986.)

Järjestöllä on useita rinnakkaiskäsitteitä kuten yhdistys, seura ja liitto. Yhdistyksen rinnalla puhutaan järjestöistä ja usein käsitteitä käytetään synonyymeinä. Järjestöiksi määritellään

useammin aatteellisten tarkoituksien toteuttamiseen tarkoitettuja yhteenliittymiä. Järjestöt perustuvat myös vapaaehtoisuuteen ja ovat yhdistysmuotoisia. (Siisiäinen ja Kankainen 2009.) Tässä tutkimuksessa järjestön ja yhdistyksen välille ei tehdä suurta eroa, vaan niillä tarkoitetaan samaa. Käytän termejä rinnakkain, mutta pyrin pitäytymään järjestö-termissä.

Martti Siisiäinen (1996a, 13) määrittelee yhdistyksen useamman kuin kahden henkilön yhteenliittymäksi. Yhdistystoiminta on vapaaehtoista ja pyrkii yhteiseksi koetun eitaloudellisen intressin toteuttamiseen. Etenkin jäsenyyden vapaaehtoisuutta painotetaan usein yhdistyksien määrittelyn yhteydessä (esim. Siisiäinen 1986, 68). Patentti- ja rekisterihallituksen, käytetään lyhennettä PRH, (2012) mukaan ”yhdistystoiminta on jäsenten yhteistä toimintaa yhteisen aatteen hyväksi. Yhdistyksen aatteena voi olla yhteisen hyvän asian, ajatuksen tai vaikka harrastuksen edistäminen”.

Yhdistys on suomalaisille luonnollinen tapa toimia. Suomessa toimivia yhdistyksiä on noin 68 000 ja jäseniä yhdistyksillä on yli 15 miljoonaa (Harju 2004, 8). Yhdistystoiminnalla on vankka kannatus kansalaisten keskuudessa tai ainakin järjestöt keräävät lukuisia ihmisiä mukaan toimintaansa. Järjestötoiminnalla on poikkeuksellisen mittava kokonaismerkitys Suomessa. Yhdistykset pystyvät toiminnallaan paikkaamaan hyvinvointivaltion aukkoja, sillä ne kykenevät usein reagoimaan valtiota nopeammin tai ainakin täydentämään valtion toimenpiteitä (Siisiäinen 1996a, 25).

Järjestötoiminnan kiinnostavuudesta on esitetty erilaisia mielipiteitä. Toisaalla on esitetty huoli etenkin nuorten osallistumishaluttomuudesta. Aaro Harjun (2004, 21 - 22) mielestä kuitenkin ”kaikki merkit viittaavat siihen, että kansalaisten omaehtoisen ja järjestötoiminnan merkitys vain kasvavat tulevaisuudessa”. Siisiäinen (1996b) on samaa mieltä, että yhdistysten kriisistä puhuminen yleisellä tasolla ei ole oikeutettua. Hän muistuttaa, että demokraattisia yhdistyksiä tarvitaan, jotta voidaan vaikuttaa päätöksentekoon globaalissa maailmassa. Harju (2004, 33) huomauttaa myös, että ”Jokainen järjestö on perustettu jotakin tarkoitusta varten. Jokaisella järjestöllä on jokin perustehtävä, olemassaolon tarkoitus”.

2.2. Uusi ja vanha politiikka

Aaro Harju (2004, 9) pitää järjestöjä kansalaisten toimintafoorumina ja pohtii teoksessaan järjestötoiminnan kehittämistä. Harjun mukaan järjestöissä olevia inspiroi tilaisuus osallistua ja vaikuttaa, etenkin jos ovat luottamushenkilöitä. Järjestötoimintaa tulisi kehittää jatkuvasti, jotta se pystyy uusiutumaan ajan vaatimusten mukaisesti. Järjestökenttää koskettaa osaltaan politiikan muutokset. Nykyajan uudistumisen vaatimuksena on uusien ja vanhojen liikkeiden välisen eron tunnistaminen.

Nykyään järjestökeskustelussa ja politiikassa puhutaan uusista ja vanhoista liikkeistä: uudesta ja vanhasta politiikasta. Moneen kertaan on todettu eri vaalien alla, että niin sanottu vanha politiikka ja vasemmisto-oikeisto jako eivät enää ole keskiössä. Sillä on myös perusteltu monia viimeisimpiä vaalituloksia. Työn ja pääoman vastakkain asettelu on vanhaa politiikkaa (Hellsten ja Martikainen 2002, 150). Uusi politiikka vetää ristiriitansa erilaisten jakojen ja arvojen välille. Tällaisia ovat esimerkiksi suvaitsevaisuus, avoimuus, kansalaisosallistuminen ja ympäristöasiat (Hellsten ja Martikainen 2002, 150 - 151).

Poliittinen kansalaisyhteiskunta, puoluepolitiikka ja edustuksellinen politiikka ovat yhteydessä toisiinsa. Etenkin 1900-luvun alkupuolella poliittista osallistumista oli monilla eri areenoilla. Jo silloin politiikkaan kuului laaja elämäntavan politiikka, joka näkyi työväen, nuorisoseurojen ja suojeluskuntien aktiivisten toimijoiden kokoontumisena yhteisöiksi. Ismo Pohjantammin mukaan ei ole uutta, että poliittinen kansalaisaktiivisuus ja puoluepolitiikka kohtaavat vanhoissa ja uusissa liikkeissä. ”Uutta ei ole edes se, että niin sanotut uudet toimintamuodot nähdään puoluepolitiikan (yleensä) ja myös edustuksellisen politiikan haastajina tai haastavina täydentäjinä”. (Pohjantammi 2004, 170.)

Nuorisojärjestöjä on syntynyt Suomessa eri aikoina ja erilaisiin yhteiskunnallisiin tilanteisiin. Uudet liikkeet ja uudenlainen käsitys politiikasta voivat vaikuttaa myös järjestöjen näkemykseen toiminnastaan. Pohjantammi (2004, 170) luokittelee uuden politiikan uusiin kansanliikkeisiin ja vanhan politiikan edustukselliseen puoluepolitiikkaan. Pohjantammi ei kiistä, ettei jokin murros olisi tapahtunut, mutta ei usko, että kyseessä olisi puoluepolitiikan lopun aloittava ilmiö. Suomessa huoli kohdistuu usein nuorten haluun osallistua edustukselliseen politiikkaan ja perinteisiin politiikan muotoihin. Uusi

politiikkaa tarkoittaa esimerkiksi elämäntapavalintoja. ”Vanhasta politiikasta” luopuminen voi tuntua liian radikaalilta valinnalta.

Uusille yhdistyksille ja liikkeille jäsenistön aktiivisuus on olennainen seikka. Puolueiden kannalta taas vaalimenestys on tullut yhdistystoimintaa tärkeämmäksi. Puolue toiminnan edellytys on kannatus vaaleissa (Pohjantammi 2004). Toisaalta ilman vahvaa ja laajaa yhdistystoimintaa voi kannatuksen etsiminen vaalitoiminnalla olla hankalampaa.

Uusissa liikkeissä pyritään nostamaan yhteisölliseen elämään vaikuttavia henkilökohtaisesti koettuja epäkohtia julkiseksi ongelmaksi. Poliittinen toiminta on kollektiivista ja yhteiskunnassa vallitsee individualistinen ajattelutapa. Poliittinen toiminta voi näin tuntua mahdottomalta korostuneen individualismin takia, eikä se välttämättä mahdollista kannustavaa poliittista toimintakulttuuria. On kyse poliittisten keinojen valinnoista ja siitä miten kollektiivisten asioiden ajaminen voi saada individualistisia piirteitä. (Lundbom 2003.) Liikkeiden perusedellytys on kollektiivisuus, mikäli ne myös jatkossa haluavat toimia sosiaalisina liikkeinä eikä pelkkinä jäsenorganisaatioina (Ilmonen ja Jokivuori 1998, 141). Vanhojen liikkeiden haasteena on jäsenyyden tunnepohjaisen sitoutumisen katoaminen (Ilmonen ja Jokivuori 1998, 138).

Hellsten ja Martikainen (2002, 155) toteavat, että kansalaisten ja varsinkin nuorten selänkääntö politiikalle on perinteisen edustuksellisen demokratian ihanteiden kannalta luonnollisesti varsin epätoivottava ilmiö. Kuitenkin uusi politiikka uusien asiakysymystensä ja osallistumismalliensa kera voisi merkitä heidän mukaansa eräänlaista politiikan paradigmanmuutosta. Perinteinen tapa hahmottaa poliittista kenttää osin kyseenalaistuu ja täydentyy uuden politiikan toimintasäännöillä. Toisaalta Hellsten ja Martikainen (2002) esittävät, että puoluedemokratiamallin säilyminen on kiinni myös politiikasta itsestään ja siitä, kuinka valmis politiikka on uudistumaan kansalaisten odotuksia vastaavaan suuntaan.

Uusista liikkeistä tulee toiminnan edetessä kuitenkin tietyllä tapaa vanhoja liikkeitä. Yhteiskunnalliset uudet liikkeet nostavat yleensä esiin yhteiskunnan epäkohtia ja vaativat niiden korjausta. Liikkeiden laajetessa ne joutuvat ratkaisemaan ongelman järjestäytymisestä. Halutessaan toimia tehokkaasti ajamiensa asioiden puolesta, liikkeet joutuvat yleensä organisoitumaan yhdistysmuotoisesti. Ristiriitana on se, että liikkeet

omaksuvat tällöin sen järjestelmän toimintatavan, minkä kritiikkinä ne ovat saattaneet syntyä. (Siisiäinen 1996a, 32 - 33.) Etenkin Suomessa todellinen tunnustettu poliittinen toimijuus voi olla vain rekisteröidyillä tai rekisteröitymässä olevilla yhdistyksillä (Siisiäinen 1996a, 22). Uudet liikkeet syntyvät usein oligarkian eli harvainvallan kritiikiksi. Kuitenkin, jos ne haluavat toimia tehokkaasti, niiden tulee organisoitua tehokkaasti. Näin liike joutuu omien tavoitteidensa onnistumiseksi luopumaan osasta periaatteistaan. Tähän teemaan palaan tutkimukseni viitekehyksessä järjestödemokratiaa käsittelevässä luvussa.

2.3. Nuorisopoliitikan ja nuorisojärjestöjen historiaa

Pekka Kuusen teoksesta 60-luvun sosiaalipoliitikka löytyy ajatus aktiivisesta kansalaisuudesta Allardtin mukaan. Erik Allardt (1998, 36) on Kuusen teosta kuvaillut hyvinvointiyhteiskunnan ja nimenomaan pohjoismaisen mallin korkeaksi veisuksi, vaikka teos ei käytäkään hyvinvointiyhteiskunnan käsitettä. Allardtin (1998, 36) mukaan ”Kuusen teos ja ohjelma perustuvat varsin voimakkaasti 1950-luvun sosiologian yhteen keskeiseen valtateemaan eli siihen, että ihminen voi oppia aktiiviseksi kansalaiseksi ja taas kehittyä täysin passiiviseksi ellei hänelle tarjota minkäänlaisia kehittymisen mahdollisuuksia”. Kansalaisyhteiskuntaa lähdettiin rakentamaan. Ihmisten haluttiin olevan aktiivisia ja heitä haluttiin osallistaa. Tomi Kiilakosken (2007, 10) mukaan ”Suomen kulttuurinen kehitys on toisen maailmansodan jälkeen korostanut yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan.” Sari Vesikansan (2003) mukaan 1970-luvulla vallinnut poliittisten nuorisojärjestöjen roolia painottanut nuorisopoliitikka on muuttunut poliittisesti neutraalimmaksi hyvinvointivaltioajatteluksi.

Suomessa maan kattava järjestöverkko oli valmis vuonna 1905. Yhdistysten jälkiä löytyy kuitenkin jo 1600-luvulta, jolloin Suomessa toimi joitakin yhdistyksen alkuja. 1700-luvulla esiintyi vapaamuurarilooseja, jotka toimivat ”salaisessa julkisuudessa”. Sivistysseuroja ja Suomen talousseura perustettiin 1700–1800-luvulla. Vuosisadan (1800-l.) lopussa perustettiin etenkin luokkaan perustuvia yhdistyksiä sekä vapaapalokuntia. Suomen itsenäisyyden aikana yhdistysten perustamista ovat hallinneet taloudelliset-ammattilliset yhdistykset, joita on 27,5 % kaikista yhdistyksistä sekä poliittiset yhdistykset, joita on 21,5 % kaikista yhdistyksistä. (Siisiäinen 1996b.)

Nuorisojärjestötoiminnan juuret ovat nuorisopolitiikassa. Nuorisopolitiikka on noussut hiljalleen suomalaisen yhteiskunnalliseen keskusteluun entistä enemmän. Nuorisopolitiikan käsitettä on käytetty jo 1940-luvulla, mutta 1960–1970-luvulla termi tuli todelliseen käyttöön (Silvennoinen 2002). Nuorisopolitiikan keskeisellä käsitteellä osallisuudella on pitkät perinteet Suomessa. Osallisuuden eetokseksi kutsuttu ajanjakso oli 1965–1985, jolloin nuorten mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon haluttiin edistää. (Tahvanainen 2004, 19.)

Juha Nieminen (2002) tarkastelee artikkelissaan nuorisojärjestötoimintaa 1960-luvulta nykypäivään ja toteaa nuorisojärjestötoiminnan olevan yksi nuorten osallisuuden muodoista. Nuorten järjestö- ja yhdistystoiminta on ollut oleellinen osa suomalaista nuorisotyötä. Nuorisojärjestöjä pidetään yhteiskunnan ja valtion virallisesti tunnustamina nuorten kansalaisaktiivisuuden kanavina. (Nieminen 2002, 156).

Puoluepoliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen kulta-aika oli vuosina 1965 - 1979. Jo silloin nuorisojärjestötoiminta nähtiin tarpeellisten taitojen opettelemisena demokraattista yhteiskuntaa varten. Lainsäädännön mahdollistamalla avustuksilla oli suuri merkitys toimintaan. Valtionapu toimii edelleenkin toiminnan mahdollistajana. Poliittisten nuorisojärjestöjen ensisijaisuus näkyi 1970-luvun alkupuolella valtionapujärjestelmässä. Syynä oli, että yhteiskunnallista merkitystä ja laajuutta haluttiin korostaa. (Nieminen 2002.) 1970-luvulla perustetuista nuorisojärjestöistä 34 prosenttia olivat muita kuin puoluepoliittisia nuorisojärjestöjä. 1980-luvulta lähtien epäpoliittisuus kasvoi ja puoluepoliittiset järjestöt olivat vaikeuksissa.

1970-luvulla nuorisojärjestötoiminta kasvoi voimakkaasti. Vuonna 1972 annettiin laki kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta ja vuonna 1973 nuorisojärjestölaki. Vuonna 1995 syntyi nuorisotyölaki, jossa määriteltiin yhteiskunnan tehtäväksi nuorten kansalaistoiminnan edistäminen. Lisäksi vaadittiin nuorten elinolojen parantamista. Nuorisotoiminta määriteltiin laissa nuorten kansalaistoiminnaksi, jolla edistetään nuorten kasvua ja kansalaisvalmiuksia. Nuorisotyön toimiala laajentui laissa osaksi nuorisopolitiikkaa. (Aaltonen 2009.) Vuoden 1995 nuorisotyölaki on teemoiltaan lähellä nykyisin voimassaolevaa nuorisolakia.

Puoluepoliittisten nuorisojärjestöjen valta-asema murrettiin 1980-luvulla. Järjestökenttä on muuttunut muiltakin osin. Kollektiivisuuden sijaan on menty kohti yksilöllisyyttä. Nuoret ovat edelleen kiinnittyneitä järjestötoimintaan, vaikka huippuvuosista on laskua tapahtunut. (Nieminen 2002.) Villiina Hellsten ja Tuomo Martikainen (2002, 145) näkevät, että ”lama heikensi nuorten uskoa omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa.” Heidän mukaansa 1990-luvun lama-aika näkyi myös siinä, että heikon kansalaispätevyyden omaavat ryhmät kasvoivat.

Nuorten järjestöosallistuminen on jonkin verran laskenut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Myllyniemen (2009) tutkimuksen mukaan 10 - 29 -vuotiaista noin 45 prosenttia on mukana järjestötoiminnassa. Tutkimukseen vastanneista vain 1 % ilmoittaa olevansa jäsen poliittisessa nuoriso/varhaisnuorisojärjestössä tai puolueen perusjärjestössä (Myllyniemi 2009, 39, kuvio 18). Sami Myllyniemen tutkimuksen ongelma tosin on, että puoluepoliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen ilmoittamat jäsenmäärät ovat kyselytuloksia suurempia. Osan tästä selittävät tutkimustekniset syyt. Toisen tutkimuksen mukaan 3 % vastaajista kuului puoluepoliittiseen nuorisojärjestöön tai puolueyhdistykseen (Nurmela ja Pehkonen 2003). Puoluepoliittinen toiminta näyttää koskettavan pientä, mutta näkyvää joukkoa.

Ylipäätään järjestötoiminnan muutoksena näkyy, että nuorten kansalaisaktiivisuus on siirtynyt kohti vapaamuotoisia pienempiä projekteja. Perinteiselle järjestötoiminnalle onkin haaste, että lähes puolet nuorista kokee osallistumisen mukavana, kunhan ei tarvitse liittyä jäseneksi. (Myllyniemi 2009.)

2.4. Nuoruus ja nuorisojärjestöt

Mistä nuoruus alkaa ja mihin se päättyy? Nuorisosta käytetään vaihtelevia määritelmiä ja ikäjakaumia. On tarpeellista määritellä, mitä ikähaarukkaa tutkielmassani nuoruudella tarkoitetaan ja mihin nuorisoon viitataan. Oma käsitykseni nuorisosta ja nuoruudesta on varsin laaja. Määritelmä kuitenkin vaihtelee eri tutkimuksissa ja erilaisin perusteluin.

Nykyinen nuorisolaki määrittelee nuoruuden yläikärajan, mutta ei alikärajaa. Lain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29 -vuotiaat henkilöt (NuorisoL 2§). Lapsuutta ja nuoruutta ei näin ollen eroteta. Aiemmin erottelua on tapahtunut. Esimerkiksi vuonna 1972 laissa

kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtionavusta nuoriso määriteltiin 7 - 24 -vuotiaiksi. Nuorisotyölaki vuodelta 1985 määritteli ensimmäistä kertaa nuorten ikärajaksi kaikki alle 29 -vuotiaat. (Aaltonen 2009.)

Nuorisojärjestöt määrittävät myös osaltaan tutkimukseni käsitystä nuorisosta ja nuoruudesta. Puoluepoliittisissa nuorisojärjestöissä saa olla jäsen 30 -vuotiaaksi asti (katso esim. Keskustanuoret, Vasemmistonuoret säännöt). Puoluepoliittisissa opiskelijaliikkeissä jäsenyydelle taas ei ole yläikärajaa (katso esim. Vihreät nuoret ja opiskelijat, Kokoomusopiskelijat säännöt). Jäseneksi opiskelijaliikkeisiin hyväksytään myös yli 30 -vuotiaat, jotka eivät nuorisolain mukaan ole enää nuoria. Silti puoluepoliittiset opiskelijajärjestöt lasketaan nuorisojärjestöihin. Tästä syystä esimerkiksi nuorisojärjestöjä koskevissa avustushakemuksissa pyydetään nimenomaan ilmoittamaan alle 29 -vuotiaiden jäsenten lukumäärä.

Nuoruuden alaikärajan määrittämiseen ei ole selkää linjausta, kuten yläikärajaan löytyy linjaus. Esimerkiksi puolueen jäseneksi voi liittyä 15 -vuotias ja tätä voidaan pitää yhtenä alaikärajana. Toisaalta, koska laki jättää määrittelyn auki, voidaan nuoruudeksi ajatella koko alle 30 - vuotiaan elämä.

Muissa nuorisojärjestöissä jäsenyysikärajat ja -perusteet vaihtelevat. Esimerkiksi Eurooppanuorissa jäsenenä voi olla alle 35 -vuotias (Eurooppanuoret säännöt). Suomen Lukiolaisten liiton jäsenyyden perusteena on taas lukiolaisuus iän sijaan (Suomen lukiolaisten liitto säännöt). Nuorisojärjestökentällä on erilaisia tapoja määritellä nuoruutta ja jäsenyyden perusteita. Määritelmän perusteena ovat järjestöjen säännöt. Nuoren erilaisissa vaikuttajaryhmissä (esimerkiksi nuorisovaltuusto) alaikärajaksi määritetty usein myös yläkouluikä eli 13 vuotta.

Itse määrittelen nuorison 13 - 29-vuotiaiksi ihmisiksi. Tämä ikäjakauma sisältää nuorten vaikuttajaryhmien ikäryhmän, joka usein on 13-18 -vuotiaat sekä nuorisojärjestöjen jäsenyyden yleisimmän ikärajan. Nuorisolaki jättää lapsuuden ja nuoruuden välisen rajan auki, mutta itse rajaan sen siirtymisessä alakoulusta yläkouluun. On huomioitava, että nuoruuden käsitys on kovin subjektiivinen.

Tutkimusta on edellä taustoitettu katsauksella nuorisjärjestöjen historiaan. Aiemmin luvun alussa tarkastelin jo yleisesti järjestötoimintaa ja tein määritelmiä sille. On myös tarpeellista todeta, mitä nuorisjärjestötoiminnalla tarkoitetaan. Nuorisjärjestö on vaikuttamaan pyrkivä ryhmä. Kirsi Kohonen (2004) on pohtinut, että vaikuttajaryhmän tarkoituksena on lisätä uskoa päätöksentekojärjestelmään ja kasvattaa demokratiaan. Kohonen puhuu kunnallisista vaikuttajaryhmistä, mutta muidenkin vaikuttajaryhmien voidaan ajatella tähtäävän samaan. Määritelmä nuorisjärjestöille tulee virallisesti nuorisolaista.

Nuorisolaki määrittelee nuoruuden lisäksi myös nuorisjärjestön. Valtakunnallisella nuorisjärjestöllä laki tarkoittaa rekisteröityä järjestöä, joka toteuttaa nuorisolain tarkoitusta. Luonnollisesti valtakunnallisen nuorisjärjestön toiminta-alueena on koko maa. (Nuorisol 2§.)

Nuorisolaki erotelee kolme erilaista järjestötyyppiä nuorisjärjestökentällä: valtakunnallisen nuorisjärjestön (1), valtakunnallisen nuorisotyön palvelujärjestön (2) ja nuorisotyötä tekevän järjestön (3). Kuten jo todettua nuorisjärjestöllä (1) tarkoitetaan rekisteröityä järjestöä, joka toteuttaa nuorisolain tarkoitusta ja lähtökohtia sekä toimii koko maassa. Nuorisotyön palvelujärjestö (2) tarkoittaa rekisteröityä järjestöä, jonka toiminnan päämääränä on tuottaa palveluja nuorisotyön kehittämiseksi. Nuorisotyötä tekevä järjestö (3) on rekisteröity järjestö tai muu yhteisö, jonka toiminnasta osa on nuorisotyötä ja verrattavissa laajuudeltaan valtakunnallisen nuorisjärjestön toimintaan. (Aaltonen 2009.)

Puoluepoliittinen nuorisjärjestötoiminta on osa suomalaista nuorisjärjestökenttää. Puoluepoliittinen nuorisjärjestötoiminta on uudenlaisen tilanteen edessä, kun uudet liikkeet ja erilainen vaikuttaminen ovat kasvattaneet suosiotaan. Nuoret vierastavat myös sitoutumista jäsenyydellä järjestöihin, vaikka toimintaan on projektiomaisesti toisinaan mukava osallistua (Myllyniemi 2009). Puoluepoliittiset nuorisjärjestöt ovat menettäneet jäseniään samoin kuin poliittiset puolueet (Pohjantammi 2004, 172).

Aktiivinen toiminta järjestöissä on tärkeää entistä harvemmillä nuorilla. Nykyään nuorten vapaa-ajan käytön tutkimuksen mukaan 45 % nuorista on mukana järjestöissä (Myllyniemi 2009). Esimerkiksi 56 % nuorista kuului järjestöihin vuonna 1968 (Puuronen 1987, 13).

Aktiivisten joukko on harvalukuisempi, mutta niin merkittävää katoa ei ole tapahtunut, mitä julkisuudessa esiintyneiden keskustelujen perusteella odotin.

Perinteinen puoluepoliittinen yhdistystoiminta on yleisesti vähentynyt. Ilmeisesti riittävän vahvoja perusteita sitoutumiseen puoluepoliittiseen järjestötoimintaan ei ole. ”Jotain puolueissa (ja niiden nuorisojärjestöissä) täytyy olla sellaista turhaa tai liiallista, jota nuoret väistävät”. (Pohjantammi 2004, 173). Koskiaho (2002, 55) tekee havainnon, joka voi selittää puoluepoliittisen toiminnan väistämistä. Hän näkee, että ”poliittisen yhteisön ongelmana on yhteisen hyvän ja yksityisen hyvän, kollektiivisuuden ja yksilöllisyyden välinen taiteilu”. Toiminta saa muitakin merkityksiä kuin vain yhteisen toiminnan merkityksen. Tätä tasapainoilua yksityisen ja yhteisen välillä joutuvat nuorisojärjestöt koko ajan harjoittamaan.

Puolueiden nuorisojärjestöt ovat olleet olennainen väylä puolueen toimihenkilöiden ja aktiivisten jäsenten rekrytoinnissa. Nykyään tällainen sidos on katkonainen ja toimii satunnaisesti (Pohjantammi 2004, 173). Puolueita lähellä on lapsi-, nuoriso- ja opiskelijajärjestöjä, jotka yleensä muodostavat oman nuorisojärjestöryhmänsä. Kuitenkaan ryhmät eivät ole yhtenäisiä eikä niitä voi määritellä yhtäläisin perustein puolue toimintaan keskittyviksi nuorisojärjestöiksi. Esimerkiksi joissakin tapauksissa nuorisojärjestön jäsenyys ei tarkoita järjestöä lähimpänä olevan puolueen jäsenyyttä. Puoluepoliittisten nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen toiminnassa voidaan nähdä puolue toiminnan piirteitä, mutta lapsijärjestöt ovat kauimpana puolue toiminnasta. Puolue toiminnan osuus ja suhde muuhun toimintaan kyseisissä järjestöissä vaihtelee järjestöittäin. (Valtioneuvoston kanslia VNK 2010, 95.)

Pohjantammi (2004, 187) huomauttaa, että puoluepoliittisesti aktiiviset nuoret eivät tyydy vain äänestämiseen. Osallistumisen muotoja on paljon ja ne eivät rajoitu vain puolue politiikkaan. Puoluepoliittisesti orientoituneille nuorille äänestämisen perusteet ovat tärkeitä ja he seuraavat muita nuoria enemmän tiedotusvälineitä. Tämä tukee selkeästi myös perusteita, miksi nuorisojärjestöjä tuetaan. Toiminta rohkaisee toimimaan, eli olemaan aktiivinen kansalainen. Osallistuminen toimintaan usein kasaantuu. Aktiivinen nuori osallistuu moneen eri järjestön ja yhteisön toimintaan. Osallistumisen kasaantumista on huomattu jo 1950 - luvulla tehdyissä tutkimuksissa (katso esim. Puuronen 1987, 11). Toisaalta nuorten osallistuminen ja kokemukset puolueiden järjestöelämästä eivät

Pohjantammin (2004, 180) mukaan lisää luottamusta puolueisiin, toisin kuin voisi kuvitella. Pohjantammi (emt.) toteaa, että ”ehkä nämä nuoret ovat oppineet poliittisen taidon olla luottamatta liiaksi poliitikkoihin”.

2.5. Poliittinen ja puoluepoliittinen toiminta

Mielestäni yhteiskunnallisessa keskustelussa pitäisi tehdä enemmän eroa puoluepolitiikan ja politiikan väliin. Näin etenkin nuoret, jotka tuntuvat vierastavan puoluepolitiikkaa eivät etäännyisi politiikasta, joka kiinnostaa. On hankala tehdä eroa poliittisen ja puoluepoliittisen järjestön välille. Esimerkiksi Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH 2012) mukaan yhdistystoiminta on toimintaa aatteen hyväksi. PRH:n mukaan aate nähdään hyvin laajana: urheilu, puoluepolitiikka, ammattijärjestö, kulttuuri ja muut asiat, joita varten yhdistyksiä on perustettu, ovat tässä mielessä aatteita.

Jokainen järjestö on siis poliittinen, sillä jokaisella järjestöllä on joku tehtävä, aate tai intressi, jonka mukaan se yrittää toimia. Järjestöt usein painottavat, etteivät ole poliittisesti sitoutuneita, vaikka huomaamattaan ovatkin. Esimerkiksi opiskelijajärjestöt pyrkivät vaikuttamaan opiskelijapolitiikkaan ja toimivat opiskelijoiden edunvalvojana. Järjestöt ovat sitoutuneet siis opiskelijapolitiikkaan. Puoluepoliittisesti järjestöt eivät ole sitoutuneet. Poliittisen ja puoluepoliittisen järjestön eron tekeminen teroittaisi myös poliittisen ja puoluepoliittisen käsitteiden eroa.

Puoluepolitiikan ja politiikan käsitteellisten erojen hankaluutta pohtii Lundbomin (2003, 91) tutkimuksessa eräs vastaaja. Haastateltavalta kysyttiin tutkimuksessa, että minkälainen toiminta on poliittista. Hän vastasi seuraavasti: ”siis mä ainakin määrittelen niin, että kaikki toiminta jossa yritetään vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin on poliittista. (...) Kun mä puhun politiikasta, niin en tarkoita puoluepolitiikkaa, se on vain pieni osa poliittista kenttää. Mä oon mielestäni poliittinen, mutta en puoluepoliittisesti mitenkään sitoutunut tai aktiivinen”. Tämä kertoo sen, miksi käsitteitä on hyvä myös arkikielessä ja yleisessä puhetavassa selventää. Puoluepolitiikan takia ei ole tarkoitus hävittää käsitettä politiikka eikä päinvastoin.

Sakari Nurmela ja Juhani Pehkonen (2003) pohtivat tekemässään kyselytutkimuksessaan eduskuntavaaleja 2003 sekä politiikkaa. Kyselyn mukaan politiikka on suomalaisten nuorten mielestä tärkeää keskustelua yhteiskunnallisista asioista, osallistumista vaaleihin ja luottamustehtäviin. Politiikka on välttämätön keino hoitaa yhteisiä asioita. Nuorten mielestä politiikka on myös kansainvälisten ja globaalien ongelmien ratkaisua. Nuoret pitävät politiikkaa välttämättömänä ja sille ei koeta olevan toimivaa vaihtoehtoa. Nurmelan ja Pehkosen mukaan nuorten määritelmät kertovat myönteisestä ja ymmärtävästä suhtautumistavasta. Kuitenkin vastaukset osoittavat myös, että nuorten arkimaailma ja politiikka eivät kohtaa. Tutkimuksen mukaan vain runsaalle kymmenesosalle henkilökohtaiset ratkaisut ovat poliittisia. Politiikka nähdään itsensä, ryhmän tai verkoston toimintana. (Nurmela ja Pehkonen 2003.)

Poliittinen toiminta voidaan Pia Lundbomin (2003) mukaan määrittää yhteiskunnallisiin asioihin vaikuttamisena. Lundbom huomioi myös uuden politiikan tematiikan, johon liittyy politiikan muuttuvat merkitykset. Politiikalla on uusien liikkeiden kautta uudenlainen mahdollisuus. Nuorten keskuudessa käsite ”politiikka” on laajentunut koskemaan yhteisen rinnalla (tai sijaan) yksityistä erityisesti kuluttamista, syömistä ja arkisia valintoja (Hellsten ja Martikainen 2002 150). Politiikka ei ole katoamassa nuorten elämästä. Hellsten ja Martikainen epäilevät enemminkin, että vallitseva puoluekeskeinen poliittinen elämä ei vastaa heidän käsitystään arkitodellisuudesta ja siitä, mitä ongelmia politiikassa pitäisi käsitellä.

Onko niin, että poliittisen käsite on niin sanotusti levinnyt liian usealle elämän alueelle? Enää ei tiedetä, mitä kaikkea politiikka ja poliittinen tarkoittavat, koska ne tarkoittavat kaikkea: arkea, eduskuntaa, puoluetta, puolueettomuutta, elämäntapoja... Arkielämä on tietyllä tapaa politisoitunut kuluttajavalintojen kautta, mutta toisaalta politiikasta halutaan pysyä kaukana.

Yhteiskunnassamme näyttää olevan suuri tarve päivittää politiikka-termiä. Kokevatko kansalaiset ja etenkin nuoremmat termin vieraana, mutta eivät toimintaa? Poliittisuutta vierastetaan, mutta osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus tuntuvat käsitteinä paremmin ymmärretyiltä. Politiikka-termi ei pysty vastaamaan siihen, mitä kaikkea arkielämään liittyvää on politisoitu. Usein myös nähdään politiikka vain puoluepolitiikkana. Jotta

poliittisuus ei olisi pelättävää, tulisi se erottaa selkeästi omaksi, yhteisten asioiden hoitamiseksi tarkoitetuksi käsitteeksi myös arkikielessä. Näin yhteiskunnallista keskustelua ei tarvitsisi vierastaa, vaikka puoluepolitiikkaa vierastaisikin. Naamioidaanko keskusteluissa politiikkaa ja siihen osallistuminen osallisuuden ja aktiivisen kansalaisen käsitteiden taakse?

Lundbom (2003, 89) tekee myös huomion, että nuorten poliittiset intressit poikkeavat perinteisestä politiikasta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei poliittinen toiminta kiinnostaisi nuorisoa. Suoraan ei voida tehdä johtopäätöstä, että jos ei ole mukana rekisteröidyissä yhdistyksissä, ei olisi kiinnostunut niistä. On jo osoitettu, että monet ovat kiinnostuneita politiikasta ja puolueista, vaikka puoluepoliittisten nuorisojärjestöjen jäsenmäärässä se ei näy. Hellstenin (2003, 77) mielestä ”nuorten erkaantuminen edustuksellisen demokratian osallistumisinstituutioista – mitä nuorten laskeva äänestysaktiivisuus näyttäisi indikoivan – juontuu yhteiskunnan rakennemuutoksesta ja sitä seuranneesta poliittisen kentän muutoksesta”. Ongelma on myös, että politiikasta on tullut demokraattisen arvokeskustelun sijaan vaihtoehtontä hallinnointia, kun valtaa on siirtynyt asiantuntijajärjestelmille (Tomperi ja Piattoeva 2005, 253).

Nuoret miehet näyttävät olevan enemmän kiinnostuneita puoluepolitiikasta. Nuoret naiset ovat taas kiinnostuneita muusta järjestötoiminnasta. Puoluepolitiikassa miehiä kiinnostivat olemassa olevat menettelytavat. Naiset kokivat, että voivat toimia poliittisesti yksilöinä. Puolue näyttää nuorille yhdeltä toimijalta, toimintaväylältä tai välineeltä muiden joukossa. Pohjantammin mukaan nuoret näkevät politiikan konkreettisena areenana kuten valtuuston toimintana. (Pohjantammi 2004.)

Enemmistö nuorista (54 %) on jonkin verran kiinnostuneita politiikasta, mutta vain jonkin verran. Ainoastaan yhdeksän prosenttia on erityisen kiinnostuneita politiikasta. Poliittikkaan kiinnostuminen on vuodesta 1991 lisääntynyt 14 prosenttiyksikköä. (Nurmela ja Pehkonen 2003.) Poliitiikan käsite voi olla nuorille vaikea ja liian laaja ymmärtää. Toisaalta vaikuttaa myös siltä, että politiikan ja puoluepolitiikan eroa ei ymmärretä.

Puoluepoliittiseen nuorisojärjestötoimintaan eli puolueen nuorisojärjestötoimintaan osallistuneilla on usein muutakin järjestökokemusta. Poliittinen osallistuminen ei ole kasaantunut vain puoluepolitiikan ympärille. Järjestöihin osallistuvat nuoret tarvitsevat

jonkin poliittisen syyn aktivoituakseen puolueissa tai muissa enemmän poliittisissa järjestöissä. (Pohjantammi 2004, 183.)

2.6. Nuorisojärjestöjen tukeminen

Yhdistysten ja yhteenliittymien merkitys yhteiskunnalle on suuri. Yhteiskunta muodostuu yhdistyksistä, jotka toteuttavat intressejään eli tavoitteitaan. Alexis de Tocqueville toteaaakin, että ”demokraattisissa maissa yhteenliittymien tiede on tieteen äiti: kaiken muun kehitys riippuu sen edistymisestä”. (Siisiäinen 1986.) Valtakunnalliset nuorisotyötä tekevät järjestöt ovat saaneet avustuksia jo vuodesta 1945 lähtien. Avustuksilla on oma merkityksensä. Niiden avulla osallistutaan nuorisolain toteuttamiseen käytännössä. (VNK 2010.)

Nuorisotyössä ja nuorisopolitiikassa on nuorisojärjestötoiminnalla ollut oma merkittävä roolinsa Suomessa jo toista sataa vuotta. Järjestötoiminnan pohjana on nuorten oma aktiivisuus. Järjestötoiminta on kokoontumisvapauden kautta Suomessa perustuslain suojelema perusoikeus. Valtio ei puutu järjestöjen sisäiseen toimintaan, jos se vain on lain mukaista. Valtio tukee järjestöjen toimintaa Opetus- ja kulttuuriministeriön kautta valtionavustuksilla. Näiden avulla se luo järjestöille edellytyksiä toimintaan. Vuonna 1974 voimaan tullut valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta annettu laki vahvisti tämän valtakunnallisen käytännön. (Aaltonen 2009, 88.)

Nuorisojärjestöjä tuetaan siksi, että nuorisolain velvoitteet täyttyisivät. Järjestöjen avustaminen on olennainen osa etenkin nuorisolain ensimmäisen pykälän toetutumista. Nuorisolain ensimmäisessä pykälässä (Nuorisol 1§) määritellään lain tavoitteet: ”Tämän lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen.”

Kimmo Aaltonen (2009) kiinnittää huomiota aktiiviseen kansalaisuuteen, jota tavoitellaan. Tämän tavoitteen saavuttamisen keinona nähdään nuorisojärjestöjen tukeminen. Kuntia tuetaan myös nuorten kuulemis- ja osallistumisjärjestelmien kehittämisessä. Aaltonen

(2009, 29) avaa Nuorisolakioppaassa aktiivisen kansalaisuuden tavoitteita ja tavoitteiden täyttämisen keinoja sekä onnistumisen mittareita. Aktiivisen kansalaisuuden tavoitteena on ”kehittää nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa”. Tätä tavoitetta edistetään luomalla edellytyksiä nuorten harrastusmahdollisuuksiin, yhteisöjen jäsenyyksiin ja yhteiskuntaan vaikuttamiseen. Tavoitteiden yhtenä mittarina on, että nuoret äänestäisivät valtakunnallisissa vaaleissa yhtä aktiivisesti kuin muu väestö.

Taloudellisesti halutaan avustaa ”nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukemista, nuorten aktiivisen kansalaisuuden ja nuorten sosiaalisen vahvistamisen edistämistä sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista.” Nuorisojärjestöjen avustaminen takaa valtakunnallisten järjestöjen toimintaedellytykset (Aaltonen 2009, 83).

Valtionavustukset myönnetään valtakunnallisille järjestöille ja niiden piirijärjestöille tulosperusteisesti. Näin turvataan määrärahojen tarkoituksenmukaisuus ja tehokas käyttö. Tarkoituksena on, että avustettavien järjestöjen yleishyödyllisen toiminnan jatkuvuus turvataan ja luodaan edellytyksiä pitkäjänteiselle kehittämistoiminnalle. (VNK 2010, 99.)

Tulosperusteinen arviointi tarkoittaa järjestön toiminnan laadun, määrän ja vaikuttavuuden arviointia. Immo Parviainen (2012) painottaa, ettei jäsenmäärä ole ensimmäinen kriteeri avustuksen myöntämisessä. Laura Tuominen (2012) arviointi- ja avustustoimikunnasta vahvistaa edelleen, että valtionavustusten jakamisessa otetaan huomioon avustuksen tarve ja toiminnan ajankohtainen yhteiskunnallinen merkitys toiminnan laadun, laajuuden sekä taloudellisuuden ohella.

Valtionapua voi saada nuorisojärjestö, joka toimii valtakunnallisesti. Jäsenmäärästä vähintään 2/3 tulee olla alle 29-vuotiaita. Muutamissa tapauksissa kriteereistä voidaan poiketa, esimerkiksi jos kyseessä on kielellisen tai muun vähemmistön keskuudessa toimiva järjestö. Avustukset myönnetään veikkausvoittovaroista, jotka on osoitettu nuorisokasvatustyöhön. (Kalliomaa ym. 2004.) Liitteestä 5. ilmenee nuorisojärjestöjen saamat taloudelliset avustukset vuonna 2012.

3. OSALLISTUMINEN, DEMOKRATIAKASVATUS JA SISÄINEN DEMOKRATIA

Tutkimukseni määritelmät eivät ole tyhjentäviä käsiteanalyysseja, vaan laadullisen tutkimuksen käsitteisiin liittyy aina arvoasetelmia (katso esim. Eskola ja Suoranta 1998). Jossakin toisessa tutkimuksessa esimerkiksi sisäisellä demokratialla voidaan tarkoittaa eri asioita kuin tässä tutkimuksessa ja tähän tutkimukseen liittyvässä käsitteerajoituksessa. Metodikirjailijat Sarajärvi ja Tuomi (2006, 18) huomauttavat, että tutkimuksen ”viitekehys muodostuu käsitteistä ja niiden välisistä merkityssuhteista”. Tämänkin tutkimuksen viitekehys kuvaa tutkimuksen keskeisiä käsitteitä. Osa käsitteistä nivoutuu tiukasti yhteen ja on vaikea erottaa, mikä kuuluu minkä käsitteen alle. Osa käsitteistä taas on sukulaiskäsitteitä ja rinnastettu vahvasti yhteen. Esimerkkinä mainittakoon nonformaali oppiminen, joka on kasvatustieteellinen termi. Sen rinnalla käytetään termiä aktiivinen kansalaisuus, joka on poliittinen termi, osallistuminen on taas saman aiheen nuorisopoliittinen termi ja valtauttaminen sosiaalipoliittinen (Siurala 2004).

Tutkimukseni viitekehys etenee tutkimuskohteen mukaisessa järjestyksessä. Ensimmäisenä tarkastelen osallistumista ja osallisuutta (alaluku 3.1.). Seuraavaksi käsitteelen demokratiakasvatuksen tematiikkaa (alaluku 3.2.). Viitekehysten loppupuolella (alaluku 3.3.) tarkastelen demokratiaa järjestökentällä ja vallan käyttöä järjestöissä. Osa luvuista rakentuu edelleen omien alalukujen kautta, joista kerron kunkin viitekehysten luvun kohdalla erikseen.

Olen jo nyt huomionut, että kaikki tutkimuksen viitekehyksessä käsiteltävät asiat linkittyvät yhteen. Osallistumisesta ei voi puhua ilman osallisuutta. Osallisuus voidaan nähdä osana demokratiakasvatusta. Mitä demokratiakasvatus olisi ilman määritelmiä demokratiasta? Demokratiaa on ymmärrettävä järjestöjen näkökulmasta ja järjestöissä käytettävän vallan näkökulmasta. Näin ympyrä on valmis. Ajatuksellisesti näyttää siltä, että aiheet kietoutuvat kehämäisesti yhteen.

3.1. Osallistuminen ja osallisuus

Julkisessa keskustelussa on viime aikoina kiinnitetty huomiota nuorten osallistumiseen ja etenkin osallistumishaluttomuuteen. Epäaktiivisuuteen on pyritty löytämään selityksiä ja tapoja, joilla sitä voidaan korjata. Osallistumiseen linkittyy luonnollisesti hyvin vahvasti poliittinen osallistuminen, joka saa huomiota myös tämän tutkimuksen käsiteläkselussa osakseen. Laura Ahokas (2010) on huomannut, että nuorten vähäinen aiempi kokemus osallistumisesta tai osallistumattomuus luo nuorille kyynisiä näkemyksiä politiikasta. Hänen mukaansa nämä näkemykset ovat myös hyvin pysyviä.

Osallistumisen ja osallisuuden käsitteet nivoutuvat yhteen ja usein on vaarana ne sekoittaa. Olen jakanut osallistumista ja osallisuutta käsiteltävää lukua pienemmiksi osiksi. Osallistumiseen liittyvät teemat etenevät seuraavasti: ensimmäisenä käyn läpi yleisesti osallistumisen käsitettä ja osallistumisen muotoja (3.1.1.). Sen jälkeen tarkastelen kohdassa 3.1.2. osallistumisen mahdollisia esteitä. Osallisuuden käsitettä avaän alaluvussa 3.1.3. Osallisuuden edellytyksiä määritellään alaluvussa 3.1.4. Luvun lopussa (alaluku 3.1.5.) käyn tarkemmin läpi osallistumisen sekä osallisuuden välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä.

3.1.1. Osallistuminen

Uusien liikkeiden myötä on herännyt tarve uudistaa poliittisen vaikuttamisen kenttää. Pia Lundbomin (2003, 93) mukaan politiikan käsitteellisen arvolatautuneisuuden purkamiselle on olemassa sosiaalinen tilaus. Villiina Hellstenin (2001, 37) mukaan ”vanha ja uusi politiikka muovaavat poliittista kenttää samanaikaisesti mutta erisuuntaisesti.” Osallistumisen käsitettä voidaan kuvata politiikan kautta.

Vanhan politiikan yleisin vaikuttamisen muoto oli edustuksellinen osallistuminen. Uusi politiikka täydentää näitä uusilla asiakysymyksillä ja uudentlaisilla näkemyksillä, miten kansalaisten tulisi osallistua päätöksentekoon. Keskeistä on myös millaisin keinoin ja menetelmin osallistuminen tapahtuu. Uusien ja vanhojen liikkeiden välinen keskustelu pureutuu siis osallistumisen muotoihin. Näkyvätkö uudentlaiset osallistumisen muodot nuorisjärjestöissä?

Uuden politiikan puitteissa poliittisen osallistumisen muodot monipuolistuvat. Uusi politiikka kyseenalaistaa perinteisemmän politiikan osallistumiskulttuurin. Uusi politiikka ei siis tarkoita vain uusien arvojen ja asiakysymysten nousua. Uuden politiikan seurauksena poliittinen kenttä muotoutuu uudelleen. (Hellsten 2003.) Uusi politiikka kaipaa uudenlaisia osallistumismahdollisuuksia. Uudenlaisia osallistumismahdollisuuksia on sivuttu jo aiemmin. Tiivistetysti edellä mainitulla voidaan tarkoittaa lyhytaikaisia pienempiä projekteja, joihin osallistujat sitoutuvat ilman, että välttämättä ovat edes järjestön jäseniä (katso esim. luku 2.5.). Lisäksi uudet liikkeet painottavat avoimuutta toimintakulttuurissa.

Pohjantammi (2004, 171) tarkoittaa poliittisella osallistumisella ”laajasti ottaen osallistumista poliittiseen julkisuuteen eli yrityksiä tehdä tietyt arvot, tavoitteet tai toimintatavat muita vakavammin otettaviksi ja toiset arvot kiistanalaisiksi”. Poliittinen osallistuminen on laajasti ottaen osallistumisesta toimintaryhmiin tai järjestöihin, jotka toimivat poliittisesti. Nuorten poliittisessa osallistumisessa asioiden politisointi on tärkeä motiivi ja julkisuus on politisoinnin kenttä. (Pohjantammi emt).

Pohjantammin (2004) tutkimuksessa nuoret pohtivat poliittista osallistumista vaikuttamisen ja vaikutuksen kielikuvilla. Vanhemmat nuoret huomioivat sen, millä ja kenellä on vaikutusvaltaa ja millä ei. Vaikuttaminen näyttäytyi heidän mukaansa motiivina arvioida poliittista osallistumista.

Nuorten järjestökiinnittyneisyyteen eli kuulumiseen eri järjestöihin vaikuttaa nuorten kokemus osallistumisesta. Nuoret menevät yleensä mukaan toimintaan omaksi ilokseen. Yhteiskunnallisilla syillä on harvemmin merkitystä. (Myllyniemi 2009.) Ihmiset tekevät liittymis- ja osallistumispäätöksensä yhdistyksen toiminnan perusteella. Yhdistystoiminnasta saatua aineellista tai henkistä ”hyötyä” punnitaan toiminnan vaatimien ponnistuksien (materiaaliset ja henkiset investoinnit) kanssa. (Siisiäinen 1996a, 19.)

Hellstenin ja Martikaisen (2002) mukaan nuorten osallistumishaluttomuus on näennäistä ja siitä on vedetty johtopäätös, että nuoret olisivat vieraantuneet politiikasta. Yhteiskunnallinen keskustelu ja tutkimus eivät ole välttämättä rekisteröineet kaikkia uusia poliittisuuden muotoja, joita etenkin nuorten elämässä on. Kehityskulku uusiin

vaikuttamisen muotoihin on luonnollinen. Kansalaisten poliittisten taitojen kehittyessä halu vaikuttaa monipuolisemmin kasvaa. Tällöin ainoastaan puolueiden ja vaalien kautta vaikuttaminen ei riitä. (Hellsten ja Martikainen 2002, 154.) Myös Myllyniemi (2009) huomioi, että nuorten kansalaisaktiivisuus on siirtynyt kohti vapaamuotoisia pienempiä projekteja.

3.1.2. Osallistumattomuuden syyt

Sakari Suutarinen (2006, 6) on huolissaan, siitä, että suomalaiset nuoret osallistuvat yhteiskunnalliseen toimintaan varsin vähän. Suutarisen huoli perustuu IEA/Civic-tutkimukseen (IEA: International Association for the Evaluation of Educational Achievement). Civic-tutkimuksessa tarkastellaan suomalaisten nuorten yhteiskunnallista osaamista (katso esim. Tilastokeskus 2011). Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma (2004) luotiin kansalaisyhteiskunnan kehittämistä varten 2000-luvun puolessa välissä. Huoli osallistumishaluttomuudesta johti poliittisen ohjelman luomiseen. Ohjelman tarkoituksena oli ”edistää aktiivista kansalaisuutta, kansalaisyhteiskunnan toimintaa, kansalaisten yhteiskunnallista vaikuttamista ja edustuksellisen demokratian toimivuutta”.

Yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden välinen tasapainoilu vaikuttaa myös osallistumiseen. Bäcklund ym. (2002, 9) näkevät, että ”kasvanut tietoisuus yksilöllisyydestä ja oman yksityisen elämän korostuminen voivat olla ristiriidassa niiden pyrkimysten kanssa, joita osallistumisen laajentaminen kansalaisten suuntaan edistää”. Palaan aiheeseen luvussa 3.3., jossa tuodaan esille muun muassa Aaro Harjun (2004) pohdintaa, miten organisaatioissa käytettävä edustuksellinen vallankäyttö mahdollistaa vallan käyttämisen oman edun tavoitteluun.

Jenni Dorffin ja Sofia Laineen (2008) mielestä ideaalitapaus olisi, että poliittiseen vaikutustoimintaan osallistuisivat kaikki ne nuoret, joilla on motivaatiota sitä kohtaan. He viittaavat vuoden 2007 nuorisobarometriin, josta ilmenee, että nuorten usko demokratiaan on vahvaa ja että nuoret haluavat olla mukana politiikassa. Tuleekin pohtia, kuinka tämä kiinnostus aktivoituisi toiminnaksi? Vai onko toiminnassa jotakin vikaa, ettei siihen haluta mennä mukaan? Dorff ja Laine muistuttavat poliittisessä osallistumisessa sen

moninaisuudesta. Nuorille sopivat erilaiset vaikuttamisen muodot. Nuorille olisi myös tärkeää kertoa enemmän poliittisten vaikuttajanuorten toiminnasta.

3.1.3. Osallisuus

Kuten jo aiemmin totesin, osallisuuden ja osallistumisen käsitteet ovat lähes erottamattomia. Näin ollen osallisuuden tematiikka kuuluu oleellisena osana tutkimuskohteeseeni.

Osallisuus ja sen kehittäminen on ollut viime vuosina Suomessa laajasti keskustelunaiheena. Sitä on myös tutkittu monilla eri tieteenaloilla (katso esim. Bäcklund ym. 2002). Keskustelu osallistumisesta ja osallisuudesta on virittynyt siitä, että vakiintuneen edustuksellisen demokratian rinnalle on noussut uusia osallistumisen muotoja. Keskustelu liittyy kysymykseen julkisen vallan olemuksesta ja käytöstä, josta on keskusteltu kauan ja tullaan keskustelemaan edelleen. (Bäcklund ym. 2002.)

Osallisuus on keskeisimpiä käsitteitä nuorten vaikuttamisesta puhuttaessa. Nuoria halutaan osallistaa ja heidän halutaan osallistuvan. Osallisuus on käsitteenä monivivahteinen. Osallisuutta ei ole pystytty määrittelemään täsmällisesti, vaan sen merkitys vaihtelee käyttötilanteen mukaan. Osallisuuden käsitettä yleensä on käytetty myös rinnakkain aktiivisen kansalaisen käsitteen kanssa. Toisinaan ne voidaan nähdä synonyymeinä. Nuorisolain (Nuorisol 2 §) mukaan aktiivinen kansalaisuus on nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa.

Tomi Kiilakoski (2007, 10) huomauttaa, että ”merkitykseltään näin laajalla käsitteellä voidaan perustella minkälaista politiikka hyvänsä”. Osallisuuskeskustelun taustalla on poliittisen osallistumisen väheneminen ja yhteiskunnallinen syrjäytyminen. Osallisuuspuheella pyritään poistamaan asioita, joten se on luonteeltaan poliittista (Kiilakoski 2007).

3.1.4. Osallisuuden edellytykset

Kiilakoski (2007, 13 - 14) määrittelee osallisuuden kahdella tapaa. Ensimmäinen määritelmä määrittelee osallisuuden seuraavasti: ”osallisuus on oikeutta omaan identiteettiin ja arvokkuuteen osana perhettä (tai sitä muistuttavaa yksikköä), ryhmää, yhteisöä, yhteiskuntaa tai ekosysteemiä”. Osallisuus siis edellyttää, että yksilölle annetaan mahdollisuus toimia. Tämä voidaan nähdä esimerkiksi vallan ja vastuun jakamisena. Toinen määritelmä jatkaa: ”osallisuus on todellisen vastuun kantamista ja saamista oman, toisten ja koko yhteisön toimintakyvystä. Se on sitoutumista toimintaan yhteisten asioiden parantamiseksi.” Osallisuus voidaan rinnastaa politiikan tavanomaiseen määritelmään yhteisten asioiden hoidosta (Hoikkala ja Roos 1998).

Ensimmäisenä edellytyksenä osallisuudelle Kiilakoski (2007, 8) näkee, ”että jokainen halukas voi ilmaista oman mielipiteensä ja pystyy vaikuttamaan oman yhteisönsä kohtaloon.” Osallisuuden lisäämisen taustalla voidaan nähdä poliittisen osallistumisen väheneminen ja yhteiskunnallisen syrjäytymisen kasvu. Kiilakoski (2007, 11) myös näkee, että ”osallisuuden kokemus tuottaa halua vaikuttaa ympäristöön ja olla osa sitä”. Osallisuus nähdään usein rinnakkain myös syrjäytymisen ehkäisyn kanssa. Nuorten tapauksessa heidät halutaan sitouttaa johonkin. Osallisuuden yksi tarkoitus on kiinnittää yksilöitä yhteiskuntaan ja lähiympäristöönsä. (Kiilakoski 2007.)

Bäcklund ym. (2002) näkevät osallisuuden käsitteen kuulumisena yhteiskuntaan tai yhteisöön. Osallisuuteen kuuluu heidän mielestään myös kysymys poliittisten yhteisöjen toimintatavoista ja poliittisesta kulttuurista. Osallistuminen on heidän mukaansa konkreettisempaa, kansalaisten oikeuksia ja velvollisuuksia päätöksenteossa, joka koskee sekä heitä itseään että lähipiiriään.

3.1.5. Osallistumisen ja osallisuuden välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä

Horrellin ym. (2004) artikkelissa viitataan Ari-Veikko Anttiroikon määritelmiin osallistumisesta ja vaikuttamisesta. Osallistuminen on Anttiroikon mukaan väljästi ottaen toimintaa, jossa ollaan mukana muiden toimijoiden kanssa sosiaalisessa prosessissa. Vaikuttaminen sen sijaan tarkoittaa jonkinasteisen vaikutuksen ilmenemistä tai muutoksen

aikaansaamista poliittisessa prosessissa laajasti ottaen, mutta ennen kaikkea päätöksenteossa. Osallisuudella Anttiroiko näkee omakohtaisen valtauttamisen tunteen, joka ilmaantuu, kun osallistujat kiinnittyvät yhteisöihin ja yhteiskunnallisiin prosesseihin. Vaikuttaminen nähdään tässä yhteydessä lähinnä poliittisiin prosesseihin vaikuttamisena.

Taru Kuosmasen (2003) kirjoituksessa taas Lasse Siurala määrittelee nuorten osallisuuden kahdesta näkökulmasta: yhteiskuntaan integroimisen ja aktiiviseksi kansalaiseksi kasvattamisen toimenpiteinä. Kuosmanen (2003) painottaa lasten ja nuorten osallistumisen tärkeyttä suomalaisen yhteiskunnan demokraattisen perustan turvaamisen takia. Kiilakoski (2007) määrittelee Siuralaa (2004) laajemmin osallisuuden käsitettä. Siuralan määritelmiin sisältyy pitkälti sama ajatus kuin Kiilakoskenkin määritelmiin, mutta Kiilakoski avaa käsitteen ymmärtämistä paremmin. Kiilakosken määritelmät ovat yksityiskohtaisempia ja antavat yksilöille tilaa toimia. Osallisuus ei ole vain kasvattamista, kuten Siurala näkee, vaan myös kasvamista.

Osallistamisessa on kyse siitä, että osallistumisen tarve on syntynyt muualla kuin osallistujissa. Yhteiskunnallinen osallistuminen on yleensä vapaaehtoista ja motiivit voivat olla ideologisia, kulttuurisia, taloudellisia ja sosiaalisia. Länsimaiseen poliittisen yhteisön toimintaan kuuluu yhteiskunnallinen osallistuminen (Koskiahon 2002.) Onko pitkäaikaisen osallistumisen ja jäsenyyksien tilalle tulossa spontaani ja lyhytaikainen toiminta? Omien tavoitteiden saavuttamisen jälkeen siirrytään muihin toimiin tai poistutaan, ja yhteisön tavoitteet eivät enää kosketa individualistumisen myötä.

Briitta Koskiahon (2002) linkittää osallisuuden, osallistumisen, osallistamisen ja valtaistamisen yhteen ja korostaa, että osallisuus on sitoutumista. Sinikka Sassi (2002) puolestaan peräänkuuluttaa, että osallisuus edellyttää kuulumisen tunnetta ja jäsenyyttä. Osallistuminen taas on osallisuutta kaukaisempaa: demokraattisia käytäntöjä kuten äänestämistä.

Osallisuuteen pelkkä osallisuuden kokemus ei riitä. Se on välttämätöntä, mutta ei riittävää, sillä osallisuutta ei takaa yksilön tunne. Osallisuus edellyttää yhteisöä, jossa osallisuus on mahdollista. (Kiilakoski 2007.) Tällainen yhteisö voi olla järjestö. Toisaalta osallisuuden problematiikkaan liittyy yhteisöllisen vallankäytön kysymykset (Bäcklund ym. 2002).

Huomionarvoista on myös se, että aktiivisen kansalaisen ja osallisuuden käsitteet ovat osallisuuskeskusteluissa synonyymejä. Esimerkiksi nuorisolaissa osallisuuden käsite on korvattu aktiivisella kansalaisuudella. (Kiilakoski 2007.) Kimmo Aaltonen (2009, 25) määrittelee aktiivisen kansalaisuuden seuraavasti: ”aktiivinen kansalaisuus on harrastamista, osallistumista sekä leikkiä ja iloista toimintaa yhdessä. Aktiivinen kansalaisuus on yhteisön jäsenyyttä”.

Osallisuuden käsite on lähtenyt etenemään, kun politiikka on kaivannut uudenlaista tarkastelupintaa. Poliitiikan käsite on samalla saanut enemmän puoluepoliittisen merkityksen. Osallisuus, aktiivinen kansalaisuus ja politiikka tuntuvatkin nivoutuvan erottamattomasti yhteen.

3.2. Demokratiakasvatus

Rajoittuuko kasvatus johonkin? Loppuuko se jossakin vaiheessa? Paljon puhutaan elinikäisestä ja elämänlaajuisesta oppimisesta. Sen perusteella koen, että kasvatusta on myös järjestöissä ja niillä on omanlaisensa kasvatustehtävä. Kasvatusta on kaikkialla. Demokratiakasvatukseen voidaan liittää nonformaalin oppimisen periaatteita, joita avaan alaluvussa 3.2.1.

Luovatko nuorisjärjestöt kansalaispätevyyttä? Onko nuorisjärjestöjen toimintaa syytä tukea tämänkin takia? Suomessa ollaan oltu huolestuneita suomalaisten heikosta vaikuttamisinnosta. Siitä, että äänestysaktiivisuus ei ole kaikissa vaaleissa runsasta tai ettei kiinnostusta politiikkaa kohtaan ole tarpeeksi. On todettu, että 1990-luvun alun laman jälkeen Suomeen on syntynyt heikon kansalaispätevyyden omaava ryhmä (Hellsten ja Martikainen 2002). Suutarinen (2006, 6) toteaa, että kouluneuvostoista luopuminen ja yhteiskuntaopetuksen vähentäminen ovat johtaneet kansalaiskasvatuksen aallonpohjaan viime vuosituhaten lopulla.

Toisaalta Helsingin Sanomien näkökulmassa Teemu Luukka (2013) kirjoittaa politiikkaa kohdanneesta asenteesta: ”Oppilaalle saattaa tulla jopa käsitys, että politiikka on jotain todella pahaa, kun poliitikot usein pidetään koulun ovien ulkopuolella huumeidiilereiden ja häiriköiden tavoin”. Yrittävätkö nuorisjärjestöt osaltaan paikata tätä vajetta? Päästävät

nuoret osalliseksi politiikkaan, kun koulu sulkee sen ulkopuolelleen? Miten yhteiskuntaa uusinnetaan järjestökentällä? Tapahtuuko demokratiakasvatusta järjestöissä? Näitä kysymyksiä on kysytty aineistolta. Aluksi täytyy tarkastella, mitä muut tutkijat ovat asiasta mieltä.

Demokratiakasvatus ja sosiaalipedagogiikka kietoutuvat yhteen. Demokratiakasvatuksessa on kyse sosialisatiosta eli kasvamisesta yhteiskunnan jäseneksi, sekä yhteiskunnan rakenteiden tiedostamisesta. Opettajille suunnattu demokratiakasvatuksen opas määrittelee demokratiakasvatuksen aktiivisen kansalaisuuden synnyttämisenä. Demokratiakasvatuksella tarkoitetaan yhteiskunnallisten tietojen ja vaikutustaitojen oppimista. Demokratiakasvatus tähtää oppilaiden osallistumishalun lisääntymiseen. Lisäksi on hyvä huomioida, että demokratia on muutakin kuin äänestämistä. Demokratiakasvatuksessa tuodaan esiin toiminta ja keskustelu yhteisen mielipiteen saavuttamiseksi. (Neuvonen 2008.) Samankaltaisen tavoitteen voi asettaa myös nuorisjärjestöjen demokratiakasvatukselle. Demokratiakasvatuksen tavoitteena on lisätä ymmärrystä yhteiskunnallisesta toiminnasta.

On hyvä tiedostaa, että ”demokratiaan ja osallistumiseen voi kasvaa jo varhaislapsuudessa, mutta siihen voi myös olla kasvamatta” (Kiilakoski 2007, 18). Demokratiakasvatukseen tähtäävässä toiminnassa tulee ottaa aidosti huomioon toimijoiden mielipiteet. Luonnollinen vaikuttaminen ei ole luonnollista, jos esimerkiksi jäseniä pidetään vain toiminnan kohteina sen sijaan, että he olisivat osallistujia. Osallisuuden yksi piirre on, että siihen ”kasvetaan ja kasvatetaan” (Kiilakoski 2007, 15). Sosialisatiion merkitys ja tapa oppia vaikuttamaan ovat osallisuuden edellytyksiä. On huomattu, että ”vaikuttaminen varhaisessa vaiheessa luo pohjan myöhemmälle vaikuttamiselle” (Kiilakoski 2007, 18). Tomi Kiilakoski (2007) näkee osallisuuden ja sen toimenpiteet kasvatuksellisena toimintana. Hänen mukaansa kasvatus on prosessi, jossa nuori ja hänen ympäristönsä, tässä tapauksessa järjestötoiminta, vaikuttavat toisiinsa.

Kasvatuksellinen toiminta voi olla monisäikeistä ja toimijat eivät välttämättä koe sinänsä olevan kasvattavia, vaikka järjestötoiminnassakin on oppimisen paikka. Kasvatusta voi tapahtua myös vähemmän tiedostetusti. Nuori vaikuttaa ympäristöönsä ja ympäristö vaikuttaa nuoreen. Sitä yksinkertaisimmillaan yhteiskunnallinen kasvatus on.

Demokratiakasvatuksessa on hyvä ottaa huomioon, mitä demokratian ja kansalaisuuden ihanteisiin liitetään, sillä ”painotukset tuovat mukanaan erilaisia näkemyksiä yhteiskunnallisista rakenteista ja vallankäytöstä.” (Tomperi ja Piattoeva 2005, 249). Tomi Kiilakoski, Tuukka Tomperi ja Marjo Vuorikoski (2005, 10) kirjoittavat, että ”kasvatus on aina tietyistä olosuhteista ponnistavaa ja tiettyihin päämääriin suuntautuvaa toimintaa”. On huomioitava millaista ja kenen yhteiskuntaa kasvatuksella pyritään edistämään. Kasvatuksella pyritään vastaamaan mitä meistä yhdessä, yhteisönä ja yhteiskuntana toivotaan tulevan. Kasvatuksen kautta halutaan tukea muun muassa demokratiaa. Kasvatus ei heidän mielestään kohdistu vain yksilöihin: ”koko yhteiskunnan säilyminen ja uudistuminen ovat siihen sidottuja”. (Kiilakoski ym. 2005.)

Kouluissa demokratiakasvatus ei välttämättä ole luonnollinen osa arkea, vaan siihen kiinnitetään erikseen huomiota. Vaarana on, että demokratiakasvatuksen nimissä toteutetaan ”väkisin” asioita. Nuorisojärjestöissä taas demokratiakasvatus voi olla arkipäiväisempää eikä sen nimeen tarvitse erikseen alleviivata. Harju (2004) tiedostaa järjestöjen merkittävän työn. Kiinnostus kansalaistoimintaa kohtaan lisääntyy ja järjestötoiminta on tärkeä kumppani demokratiakasvatustyössä ja hyvinvointiyhteiskunnan turvaajana.

On tärkeää, että toiminta (demokratiakasvatuksen nimessä) on luonnollista. Kansalaisjärjestöissä se yleensä sitä on. Kouluissa demokratiakasvatus jää usein kauemmaksi todellisuudesta. Kansalaisjärjestöjen ”perustalla on aito kokemus yhteiskunnallisista ongelmista, jolloin parhaimmillaan vältetään oppitavoitteiden välineellisyys ja siitä seuraavat tietojen, taitojen ja asenteiden ristiriidat” (Tomperi ja Piattoeva 2005, 275).

Vesa Puuronen (1987, 9) huomauttaa, että nuorten järjestötoimintaa on käsitelty erityisenä sosiaalisen osallistumisen muotona. Nuorisojärjestötoiminnalle on siis nähty merkityksellinen tehtävä. Aiemmin on todettu, että osallistumisen muotoja on erilaisia. Puuronen (1987, 10) kirjoittaa, että nuorten osallistumisen muodon ratkaisee sosiaalinen ympäristö, johon nuori on samaistunut. Erityisesti nuoren sosiaaliset ryhmät, joiden vaikutus välittyy sosialisatiossa oppitujen normien kautta, vaikuttavat.

Kansalaisjärjestöille on selkeästi oma paikkansa tässä kysynnässä. Tuukka Tomperi ja Nelli Piattoeva (2005, 276) toteavat osuvasti, että ”monessa suhteessa järjestöt tekevät menestyksekkäästi ja yhteiskuntakriittisesti sitä, mitä koulu tekee heikolla menestyksellä kriitikittömästi”.

Onko demokratiakasvatuksella mitään väliä? Tai sillä toteutetaanko sitä todellisten käytännön tilanteiden kautta vai epäluonnollisesti? Laura Ahokas (2010, 24) vastaa osaltaan, että oppiminen vastuulliseksi kansalaiseksi on kiinni aktiivisen aseman omaksumisesta yhteiskunnassa sekä omien oikeuksien ja velvollisuuksien harjoittamisesta. Henkilökohtainen osallistuminen ja tekemällä oppiminen ovat hänen mielestään tärkeitä elementtejä, jotka saadaan hyvin pienellä vaivalla aikaiseksi. Tutustuminen demokraattisiin periaatteisiin ja organisatorisiin järjestelyihin on osa käytännön kokemuksen saavuttamista.

Tomperi ja Piattoeva (2005, 275) näkevät, että ”yhteiskunnallinen oppiminen tapahtuu parhaiten siellä, missä toiminta on todellista ja todellisten olosuhteiden motivoimaa”. He heittävät pallon kansalaisjärjestöille. Heidän mielestään demokratiakasvatuksessa resurssien tulisi suuntautua entistä vahvemmin kansalaisjärjestöihin ja yhteisöihin, ”jotka tekevät tärkeää yhteiskunnallista työtä ja samalla tarjoavat kontekstin demokraattisten taitojen oppimiselle” (Tomperi ja Piattoeva 2005, 275). Nuorisojärjestöt osaltaan täyttävät yhteiskunnan eri osa-alueiden uusintamistehtäviä (Puuronen 1987, 69).

Villiina Hellsten ja Tuomo Martikainen tutkivat artikkelissaan nuorten poliittista osallistumista. Hellsten ja Martikainen (2002, 147) puhuvat politiikkaan kiinnittymisestä eli kiinnostumisesta, ja sitä kautta osallistumisesta politiikkaan. Heidän mukaansa poliittisella sosialisatiolla on tässä merkitystä. Poliittiseen sosialisatioon vaikuttavat toimintamallit niin kotoa kuin koulusta eli se, miten politiikkaan suhtaudutaan. Oma roolinsa tässä on varmasti myös harrastuksilla – etenkin jos harrastukset ovat yhteiskunnallisia harrastuksia: osallistumista esimerkiksi järjestötoimintaan. Hellsten ja Martikainen eivät erikseen yhteiskunnallisia harrastuksia tuo esiin poliittisessä sosialisatiossa.

Demokratiakasvatuksen ja osallistumisen merkitys tulee toiminnasta itsestään sekä toiminnan ja osallistumisen antamista tiedoista. Osallistuessaan nuoret kasvattavat sosiaalista pääomaa, ja valmiudet toimia poliittisesti aktiivisesti myöhemminkin lisääntyy.

Poliittinen toiminta on voimauttavaa, sillä osallistumalla nuori kokee, että hänen mielipiteellään on arvoa ja että häntä kuullaan. Toiminta ehkäisee myös syrjäytymistä ja auttaa elämän hallinnassa. (Dorff ja Laine 2008.) Järjestötoimintaan osallistuminen on yhteydessä vaikuttamiseen myös äänestämisen kautta. Nurmelan ja Pehkosen (2003) tutkimuksessa tehtiin huomio, että äänestämisen oli yhteydessä kansalaisjärjestöön kuulumisen kanssa. Äänestäneet olivat mukana järjestöissä useammin kuin vaaleissa nukkuneet nuoret. Demokratiakasvatuksella on merkitystä, samoin järjestötoiminnalla.

Järjestöt tekevät siis kasvatus- ja koulutustyötä. Nuorten täysipainoinen toiminta yhteiskunnassa edellyttää, että he voivat hankkia sellaiset tiedot, taidot ja valmiudet, joiden avulla he voivat vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen ja pystyvät huolehtimaan perustarpeistaan. Nuorille on taattava mahdollisuus hankkia näitä taitoja. Niiden avulla he pystyvät luomaan realistisen käsityksen elämästä. Nuorisojärjestötoiminnassa näiden taitojen nähdään kehittyvän etenkin, kun toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, mikä vahvistaa nuorten motivaatiota ja sitoutumista toimintaan. (Casey ym., 2004.) Kansalaisuuskasvatuksessa on kyse nuorten ja aikuisten valmistamisesta aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja se myös vahvistaa demokraattista kulttuuria (Ahokas 2010).

Sakari Suutarinen (2000, 48) näkee, että yhteiskunnallisen kasvatuksen keskeinen tavoite on yksilöiden osallistuminen yhteisön elämään ja päätöksentekoon. Siuralan (2004, 9) mielestä nuorisojärjestöt toimivat tärkeinä demokratiakouluina ja ne ovat yhteiskunnallisia toimijoita myös muussa kuin kasvatuksellisessa mielessä.

3.2.1. Nonformaali oppiminen

Koulutus jaetaan usein kolmeen pääluokkaan. Formaali koulutus tarkoittaa muodollista koulutusta (esim. koulujärjestelmä), informaali koulutus tarkoittaa arkioppimista (esim. perhe, tiedotusvälineet) ja nonformaali koulutus tarkoittaa oppilaitosten ulkopuolista koulutusta (esim. nuorisojärjestöt). Nonformaalissa koulutuksessa korostuu yksilön oma aktiivisuus ja osallistuminen oppimisessa (Casey ym. 2004.) Nonformaali oppiminen on usein vahvasti kokemusperäistä oppimista ja epämuodollista. Se ei ole aivan niin epämuodollista ja arkista kuin informaali oppiminen.

Nonformaalia oppimista tapahtuu nuorisojärjestöissä ja se on formaalin oppimisen tukena ja täydentäjänä. Tietyllä tavalla se voidaan nähdä vastakkaisena oppimismuotona. Nonformaali oppiminen on oppijakeskeistä ja rakentuu todellisiin elämäntilanteisiin. Nonformaalin oppimisen sukulaiskäsitteitä ovat aktiivinen kansalaisuus, osallistuminen ja valtauttaminen. Näitä kolmea eri termiä käytetään rinnakkain eri tieteenaloilla ja ne ovat ikään kuin synonyymejä keskenään. Nonformaali oppiminen on ensisijaisesti kasvatustieteellinen termi, aktiivinen kansalaisuus on poliittinen termi, osallistuminen on nuorisopoliittinen termi ja valtauttaminen sosiaalipoliittinen termi. (Siurala 2004.)

Nykyään formaali koulutyö ja nonformaali kasvatustyö ovat limittyneet toisiinsa. Aiemmin sosiaalipedagogiikka on nähty formaalin koulutuksen ulkopuolisena kasvatuksena. (Kurki ja Nivala 2006,12.) Nonformaalilla oppimisella tarkoitetaan esimerkiksi järjestötoimintaa ja siellä tapahtuvaa oppimista. Nonformaali oppiminen eroaa informaalista oppimisesta siten, että se on määrätietoisempaa verrattuna arjessa oppimiseen (informaali oppiminen), muttei niin tietoisista kuin oppiminen koulussa (formaali oppiminen). Nonformaalissa oppimistilanteessa voidaan käydä tasa-arvoista dialogia vertaisten kanssa. (Siurala 2004.)

Maailman viiden suurimman nuorisoliikkeen johtajat näkevät, että vain formaalia koulutusta pidettäisiin tärkeänä. Heidän mielestään nonformaalin koulutuksen merkitystä ei ole täysin ymmärretty, vaikka juuri sellainen koulutus antaa nuorille parhaat valmiudet kohdata muutokset. He ovat sitä mieltä, että järjestöt tarjoavat mahdollisuuden kokemukseen oppimiseen, joka tapahtuu omakohtaisten kokemusten kautta eikä vain opettelemalla teoreettista tietoa. (Casey ym. 2004.)

Tahvanaisen (2004, 20) mielestä ”elämässä harjaantuminen ja tekemällä oppiminen ovat alkuperäisiä ja luonnollisia oppimisen tapoja, jotka nyky-yhteiskunnassa etsivät uusia muotoja”. Sosiaalipedagogiikka ja demokratiakasvatus ovat samalla yhteiskunnan toimintatapoihin kasvamista. Sosiaalipedagogiikalla tarkoitetaan sosiaalista kasvatusta, joka kasvattaa ihmistä yhteiskuntaan ja yhteiselämään toisten kanssa. Yleensä kyse on nonformaalista oppimisesta. Sosiaalipedagogiikan tehtävät ovat yksilöllisiä ja yhteiskunnallisia. (Kurki ja Nivala 2006, 12.)

Tuukka Tomperi ja Nelli Piattoeva (2005, 270) vetoavat kasvatustutkimuksen John Deweyyn, jonka mukaan ”demokraattisia valmiuksia opitaan osallistamalla demokraattisiin käytäntöihin”. Oppiminen oman kokemuksen ja osallistumisen kautta voi tuottaa paremmin omaksuttua tiedon ymmärtämisestä.

Lasse Siurala (2004) näkee järjestötoiminnan hyvinä puolina esimerkiksi nuorten identiteetin kypsymisen ja elämäntaidon vahvistumisen. Niitä on kuitenkin tutkimuksissa vaikea mitata ja nähdä niiden vaikutukset opinnoissa ja työelämässä. Siurala kysyy myös, kuinka vahvaa pedagogista osaamista järjestöissä on toteuttaa todellista nonformaalia oppimista nuorten omilla ehdoilla.

Nonformaali oppiminen on mielestäni osa demokratiakasvatusta. Demokratiakasvatusta toteutuu järjestöissä osaltaan huomaamattomasti nonformaalin oppimisen periaatteita mukailien.

3.3. Sisäinen demokratia järjestökentällä

George Orwell (1946, 132 - 133) pohtii demokratiaa seuraavasti: ”on lähes yleismaailmallisesti jaettu tuntemus, että jonkin maan kutsuminen demokraattiseksi merkitsee sen ylistämistä. Niinpä minkä tahansa hallintojärjestelmän puolustajat väittävät omaa järjestelmäänsä demokraattiseksi – ja pelkäävät, että joutuisivat lopettamaan sanan käyttämisen jos sille rajattaisiin jokin tietty merkitys.” Orwell tunnistaa demokratia käsitteen määrittelyongelman sekä ihannoivan tyylin puhua demokratiasta.

Demokratia on laaja käsite ja olen pyrkinyt pilkkomaan sen teoriaa pienempiin osiin. Olen lähestynyt aihetta järjestödemokratian näkökulmasta. Koen tarpeelliseksi avata hieman yleisesti demokratiaan liittyviä keskusteluja kohdassa 3.3.1. Tämän jälkeen esittelen järjestöihin liittyviä näkemyksiä kohdassa 3.3.2. Teema jatkuu omassa luvussaan 3.3.3, jossa käsitellään valtaa. Kaksi viimeistä muodostavat yhdessä käsityksen järjestöjen sisäisestä demokratiasta teoriapohjautuvasti. Tutkimuksen tuloluovissa keskustellaan varsinaisista käytännöistä järjestömaailmassa. Ei ole tarkoituksenmukaista tehdä tyhjentävää katsausta demokratiakeskusteluun, sillä kyseessä lopulta ovat järjestöjen kokemukset.

3.3.1. Yleisesti demokratiasta

Demokratia kohtaa samanlaisia määrittelyongelmia kuin osallisuus. Demokratia määrittyy jokaisen omista lähtökohdista tilanteeseen sopivaksi. Mitä demokratia oikeastaan onkaan? Ihannoidaanko sitä siksi, että meidät on opetettu sitä ihannoimaan? Demokratian käsite on monivivahteinen ja jopa vaikeasti määritettävä. Demokratia on olemassa yhteiskunnassamme, mutta välttämättä sitä ei näkyvästi aina havaitse. Usein vedotaan demokratian nimeen erinäisissä tilanteissa, oli kyse sitten lasten päätöksestä valita pelataanko jalkapalloa tai lentopalloa, tai enemmistön päätöksestä kokouksessa.

Demokratiaan käsitteenä liittyy arvolatauksia. Usein siitä puhutaan itseisarvona ja toisen maailmansodan jälkeen siitä on tullut vain positiivista tarkoittava asia. Demokratia on usein päämäärä sinänsä ilman perusteluja, miksi siihen pyritään. (Setälä 2003.) Myös Tomperi ja Piattoeva (2005) vahvistavat demokratian toisen maailmansotien jälkeisen aikakauden poliittiseksi ihanteeksi. Heidän mukaansa ”demokratian ihanteellisuudesta vallitsee yksimielisyys – ilman takeita, että sanalla viitattaisiin samaan asiaan” (Tomperi ja Piattoeva 2005, 247). Maija Setälä (2003, 9) tekee samankaltaisen huomion, että ”samalla kun demokratiakäsitteen arvottava käyttö on yleistynyt, on käynyt myös entistä epäselvemmäksi, minkälaisiin poliittisiin instituutioihin tai käytäntöihin ”demokratia” tarkalleen ottaen viittaa. Nykyaikaiset demokratiakäsitykset kuvaavat menetelmiä, joilla tehdään kaikkia määrätyn ihmisyhteisön jäseniä koskevia eli kollektiivisia päätöksiä”.

Herää kysymys, miksi demokratiaan pyritään ja miksi sitä ihannoidaan? Miksi se on ihanteena myös nuorisjärjestötoiminnalle? Vai onko se? Tätä aihetta sivusi taustoittava luku, jossa osaltaan vastattiin kysymykseen nuorisjärjestöjen tukemisesta (katso luku 2.6.). Löytyykö tällaiseen kysymykseen edes vastausta, kun yhteiskuntamme on opetettu ajattelemaan demokratian kautta. Nuorisjärjestöillä on vaikuttajaryhmien ja koulujen tapaan rooli demokratiakasvattajana ja yhteiskuntajärjestyksen uusintajana sekä osana sosialisatiota.

Entäpä jos mallimme on väärä? Useinhan on todettu, että edustuksellinen demokratia on paras olemassa olevista, mutta ei silti suvereenisti välttämättä parhain.

Äänestysaktiivisuuden puolesta on kannettu Suomessa huolta. Aktiivisen kansalaisuuden ihanne haluaa vaikuttamiselta ja vaikuttajalta enemmän kuin äänen vaaliurna.

Jukka Paastelan (2000, 6) mukaan demokratia on tapa järjestää kilpailu, johtajuus ja hierarkia, mutta se ei poista kilpailua, johtajuutta eikä hierarkiaa. Demokratia ei Paastelan mukaan tarkoita sitä, että kansan enemmistö tosiasiallisesti hallitsisi. Demokratia antaa kansalaisille oikeuksia, mutta samalla myös velvoitteita (Lundbom 2003). Kansalaisten osallistuminen prosesseihin, joissa pyritään tekemään heitä koskevia päätöksiä, on demokratian peruserä. Demokraattiset päätökset tulisi tehdä enemmistön kannasta siten, että vähemmistön oikeudet säilyvät. (Ahokas 2010, 3.) Äänestäminen on osa demokratiaa, mutta aito demokratia ei ole pelkkää äänestämistä (Kurki 2006, 168). Demokratian kehitys on paradoksaalista. Siisiäisen (1986, 21) viittaa teoksessa De Tocquevillen ajatukseen, että vallankumoukset lähtivät liikkeelle vapauden ja yksilöllisyyden vaatimuksesta, mutta tuloksena onkin yhteiskunta, jossa yksilön vapaus on vähentynyt.

Tomperin ja Piattoevan (2005, 247) mukaan demokratialla ”tarkoitetaan hallintojärjestelmää, joka toteuttaa tietyt piirteet vapaista vaaleista vapaaseen tiedonvälitykseen”. Heidän mukaansa yksimielistä käsitystä demokratiasta ei tarvita, koska olennainen osa demokratian olemusta on siitä käytävä keskustelu. Demokratiasta järjestelmän ominaisuutena tulee helposti kuva, että se on, eikä sitä tarvitsisi jatkuvasti rakentaa uudelleen. Demokratia tulee todelliseksi vasta ihmisten toiminnan ja vuorovaikutuksen kautta. (Tomperi ja Piattoeva 2005, 247 - 248.) Demokratiaa ei ole se, että sanotaan olevamme demokraattisia. Demokratian merkitys on sama myös järjestöissä. Se tulee todeksi vain toiminnan kautta. Toiminta ei ole tietenkään yhtä laajaa kuin kansavaltaisessa yhteiskunnassa, mutta järjestöt pyrkivät toimimaan demokraattisesti.

Yleisen demokratian käsitteen ohella tarkastellaan myös demokratian laatua ja tapaa. Suomella on kiinniotettavaa muihin Pohjoismaihin osallistumista korostavassa demokratiassa. Muilla Pohjoismailla on vanhat osallistumista korostavat demokratian perinteet (Suutarinen 2006, 5). Elinvoimaisen demokratian saavuttaminen vaatii kansalaisilta valmiutta seurata, mitä todella tapahtuu, eikä vain luottaa järjestelmän erehtymättömyyteen (Tomperi ja Piattoeva 2005, 256). Martti Siisiäinen (1996a, 17 - 18)

pitää yhtenä läntisen demokratian toimivuuden mittarina kansalaisyhteiskunnan vapaaehtoisorganisaatioiden (= järjestöjen) moninaisuutta ja aktiivisuutta.

3.3.2. Järjestödemokratia ja harvainvalta

Jokaisella organisaatiolla ja järjestöllä on omat toimintatapansa. Toimintatavat ovat osa sisäistä demokratiaa. Sisäisessä demokratiassa voi tulla myös ongelmia. Ongelman ratkaisutapa vaikuttaa siihen, miten tietyn ryhmän intressi ilmenee yhdistyksessä (Siisiäinen 1986, 42).

Yhteiskunnalliset liikkeet laajentuessaan yleensä myös organisoituvat ja institutionalisoituvat. Organisoitumisen seurauksena on usein oligarkkisten rakenteiden synty. Robert Michelsin mielestä oligarkkisten rakenteiden muodostuminen yhdistyksissä merkitsee luopumista demokraattisuudesta, sillä edustuksellisuuteen perustuva järjestelmä ja demokratia eivät sovi yhteen. (Siisiäinen 1986, 43.)

Organisaation sisäisen demokratian kysymys on keskeinen kolmen ongelman vuoksi. Ensimmäisenä: sisäisen demokratian toteuttamisesta riippuu intressin eli yhdistyksen päämäärän kollektiivinen muotoutuminen. Toiseksi: sisäinen demokratia vaikuttaa päämäärien muuntumiseen järjestön käytännössä. Kolmanneksi: järjestön sisäinen demokratia ja herruussuhteet ovat yhteydessä muihin yhteiskunnassa ilmeneviin herruussuhteisiin ja yhteiskunnan organisaatioon. Järjestöjen sisäisiä prosesseja onkin tarkasteltava yhteydessä poliittisen kokonaisjärjestelmän toimintaan. Järjestöt voidaan toisinaan nähdä valtion pienimuotoisina kopioina. Järjestöt toteuttavat organisaatioissaan pienoisloissa yhteiskunnan mukaisen työnjaon ja herruusrakenteen: organisaatio muuttuu hallitsevan eliittiryhmän johtamaksi ja sen intressejä, jäsenistön intressien sijaan, toteuttavaksi. Vähemmistö kyvykkäämpänä hallitsee enemmistöä. (Siisiäinen 1986.) Täytyy kuitenkin muistaa, että tämä on teoreettista osaa tutkimuksesta. Empiria ja käytännön elämä voi antaa toisenlaisen tuloksen. Martti Siisiäinen muistuttaa tästä myös teoksessaan.

Toisinaan yhdistyksen päämäärät voivat vääristyä järjestön sisäisten prosessien perusteella (Siisiäinen 1986, 155). Yhdistysdemokratiassa yhteisön enemmistö päättää yhteisön

asioista ja sitä kutsutaan myös demokratiaksi. Jotta yhteiskunta kokonaisuudessaan olisi demokraattinen, tulisi demokratian ulottua kaikkiin prosesseihin, jotka vaikuttavat ihmisiin eli myös järjestöihin. (Mannermaa 2007, 9.) Oleellista on demokratiakasvatus. Demokratian periaatteisiin täytyy kasvaa jo lapsesta lähtien ja niitä on sovellettava kaikilla elämänaloilla. Vasta sitten demokratian muodolliset yhteiskunnalliset prosessit toimivat hyvin ja uskottavasti. (Mannermaa 2007, 10.)

Demokraattisen yhteiskunnan elinehto on kansalaisyhteiskunnan jatkuva kehittäminen myös tietoyhteiskunnan tulevissa oloissa. Demokratian toimijaksi on harjaannuttava jo nuorena. Demokratian periaatteet eivät periydy geeneissä. Todellinen demokratia vaatii kansalaisyhteiskunnalta paljon ja toimii alhaalta ylöspäin. Kansalaisilla tulee olla kykyä ja halua perehtyä yhteiskunnallisiin asioihin. (Mannermaa 2007, 136.) Kansalaisyhteiskuntaan kuuluvat järjestöt. Kansalaisyhteiskunnan vaalimista vaaditaan järjestökentältä ja heidän tuottamalta toiminnaltaan. Martti Siisiäinen (1996a, 29) herättää kysymyksen: onko yhdistyksillä on ollut suuri merkitys läntisen demokratian kehityksessä vai kehitykselle?

Pääasiana, jota sivutaan tulevassa valtaa käsittelevässä kappaleessa, on ymmärtää, miten organisaatioissa harvainvalta on välttämättömyys Michelsin ajatuksia mukailien. Sisäinen demokratia rakentuu järjestön tehokkaan toimintamuodon kautta. Ilman harvainvaltaa yhdistys ei pysty saavuttamaan ja pyrkimään asettamiinsa päämääriin ja toimimaan tehokkaasti. Niin paradoksaalista kuin se onkin, että harvainvallan vastustamiseen syntyneet liikkeet ajautuvat itse myös tehokkaan toiminnan puitteissa oligarkiaan. Michels ajattelee, että laaja demokratia on aina pois tehokkuudelta. Onko todella näin? Onnistuuko laajan demokratian ja tehokkuuden yhteen sovittaminen? Johdon tulee pitää langat käsissään, mutta parhaimmillaan osallisuus toteutuu. Onko harvainvalta vain teoreettinen näkemys?

3.3.3. Valta järjestöissä

Järjestöillä on aina organisaatio, joka antaa toiminnalle puitteet. Aaro Harju (2004, 23) on määritellyt järjestödemokratiaa: ”demokraattinen järjestöllinen päätöksenteko nojaa jäseniltä saatavaan vallankäytön oikeutukseen. Toki organisaatioissa käytettävä

edustuksellinen vallankäyttö mahdollistaa myös vallan käyttämisen ns. omiin tarkoituksiinsa. Jotkut luottamushenkilöistä käyttävät tämän mahdollisuuden tehokkaasti hyväkseen. He ”alistavat” organisaation omien tarkoituksensa toteuttamiseen ja kunnianhimonsa tyydyttämiseen. Tässäkään ei ole mitään huonoa, jos kunnianhimo suuntautuu järjestön tarkoituksien hyväksi. Joskus käy vain niin, että luottamushenkilölle organisaatio on keino ajaa omia intressejään tai astinlauta muihin tavoitteisiin tai tehtäviin”. Kansalaisjärjestön haasteet tulevat sosiaalisesta systeemistä eli ihmisistä, ”jotka olemme suuria mysteerejä jopa itsellemme. Kovien asioiden lomaan tulevat tunteet, mielihalut, pakkomielteet, pelot ja käyttäytymismallit”. Suomalaiset järjestöt ovat usein aatteellisia ja vapaaehtoistyöhön perustuvia. Nämä asiat synnyttävät omanlaisensa intohimot. (Harju 2004, 21.)

Järjestöjen sisäinen demokratia ja sisäiset toimintatavat ovat pitkälti järjestöjen luottamushenkilöiden päätettävissä. Usein toimeenpanijoina on myös järjestön työntekijöitä. Harjun (2004, 96) mukaan luottamushenkilöiden asema ja rooli on moninainen: ”he ovat päättäjiä, valitsijoita, suunnittelijoita ja usein myös toimeenpanijoita kaikilla organisaatiotasolla. He käyttävät valtaa ja ovat vallankäytön kohteina”. Järjestötoiminnan tulee synnyttää luottamusta. Robert Putnam (1993) korostaa sosiaalisen järjestötoiminnan synnyttämään luottamuksen merkitystä sille, että syntyy yleisempää luottamusta yhteiseen julkiseen toimintaan ja demokratian toimivuuteen. Järjestödemokratia ja luottamus järjestön toimintatapoihin kertovat myös luottamuksesta muuhun julkiseen toimintaan.

Järjestöjen jäsenten rooli on moninainen. Jäsenet osallistuvat myös eri tavoin eri järjestöjen toimintaan. Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) www-sivuilla määritellään yhdistyksen jäsenten oikeuksia. PRH:n mukaan jäsenillä on oikeus osallistua yhdistyksen toimintaan, osallistua yhdistyksen päätöksentekoon käyttämällä äänioikeuttaan, tulla valituksi yhdistyksen toimielimiin ja valvoa yhdistyksen toimintaa (PRH 2012). Patentti- ja rekisterihallitus pohjustaa hyvin järjestöjen jäsenten oikeuksia. Järjestöjen säännöt omalta osaltaan kertovat yhdistysten jäsenten toimintatavoista ja aineistoni järjestöjen käytännön toiminnasta. Järjestöillä on erilaisia demokraattisia käytäntöjä. Demokraattisilla käytännöillä varmistetaan yhtäläiset osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet kaikille toimijoille ja niillä on tarkoitus vahvistaa sosiaalista tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta (Sassi, 2002, 68).

Yhdistyksen tavoitteet on yleensä kirjattu sääntöihin ja ohjelmiin. Säännöt ovat yhdistyksillä melko samankaltaiset ja noudattelevat samaa pohjaa. Säännöt eivät välttämättä kerro tosiasiallisesta toiminnallisesta kulttuurista (katso esim. Puuronen 1987, 23). Sääntöihin merkitty sisäinen demokratia ja jäsenten todelliset vaikutusmahdollisuudet eroavat usein etenkin suurissa järjestöissä. On luonnollista, että suurissa organisaatioissa kehittyä omia valtakeskuksia. Tehokkaasti organisoitu toiminta vaatii työnjaon kehittämistä. Työnjako tapahtuu pääsääntöisesti hierarkkisessa muodossa ja näin valtarakenteet eriytyvät keskuksen ja rivijäsenistön mukaisesti. (Siisiäinen 1996a, 23 - 24.)

Yhdistyksen johtajuuden pohjautuminen sisäiseen demokratiaan mahdollistaa yhdistyksen organisatorisen pääoman käytön yhteiskunnan eri kentillä. Sisäisen demokratian synnyttämä hyöty on, että voidaan hallita johtajuuden avulla pakon sijaan. Johtajiston vaihdettavuus demokraattisilla vaaleilla legitimoit johtajuuden ja sitoo jäsenet johtajan valintaan. (Siisiäinen 1996a, 29.)

Kasvavissa (demokraattisissa) liikkeissä ja yhdistyksissä työnjako on välttämätön, vaikka se synnyttää niihin oligarkkisen johtamisrakenteen. Toisinaan se myös vääristää alkuperäisten intressien toteuttamista hallitsevien ryhmien intressien toteuttamiseksi. Pelkona on, että oligarkkia syrjäyttää demokratia. Yhteisön suuruudesta tulee tärkeä edellytys, jotta enemmistö voidaan saavuttaa vain kompromissien kautta. (Siisiäinen, 1986.)

Yksi organisaatioiden demokratiaa tutkineista kärkinimistä on Robert Michels (1986, 43) joka on kuuluisa lauseestaan: ”*Se, joka sanoo organisaatio, sanoo oligarkian tendenssi, taipumus harvainvaltaisuuteen*”. Jokaisessa inhimillisessä tavoitteellisessa organisaatiossa on hänen mukaansa piirteitä harvainvallasta. Organisaatioilla on luonnollinen taipumus oligarkiaan. Demokratiaa ei voida ajatella ilman organisaatiota, sillä vasta organisaatio antaa järjestöjoukoille johdonmukaisuuden toimintaan. (Michels 1986.)

Michelsin mielestä välitön, suora demokratia ei ole mahdollista, kun joukko kasvaa suureksi. Suuri joukko tarvitsee demokraattisten päätösten tekemiseksi organisoitumista ja edustuksellisuutta. Michels (1986, 48) huomioi myös, että demokratiaa ihannoivatkin lopulta käyttävät harvainvaltaa, sillä ”jopa demokraattisen hengen eniten hehkuttamissa

ryhmissäkin juoksevien asioiden, tärkeimpien toimintojen valmistelun ja suorittamisen täytyy jäädä yksilöiden hoidettaviksi”.

Järjestön järjestäytyneisyyden myötä demokratia on aina katoamassa. Edustuksellinen demokratia vaatii, että edustajat edustavat joukkoa ja helpottavat niiden tahdon edistämistä järjestössä. Järjestön perustana tulee olla kaikkien järjestäytyneiden yhtäläiset oikeudet. Michels (1986, 55) kiinnittää huomiota myös siihen, että ”demokratia on yhteen sopimaton iskuvalmiuden kanssa”. Tämä koskee etenkin puoluepoliittisia organisaatioita, sillä ne tarvitsevat iskuvalmiutta vaaleihin. (Michels 1986.)

Jotta yhdistykset pääsevät päämääriinsä, niin se edellyttää organisaation luomista. Kuten jo todettua, organisaation sivutuotteena on demokratian heikkeneminen, mutta tulosten saavuttaminen on mahdotonta ilman sitä. Onko laaja demokratia halpa hinta järjestön vaikuttavuudesta?

Robert Michels on muotoillut yhdistyksen kehityskaarta. Yhdistysten on mahdotonta ajaa päämääriään ja toteuttaa intressejään ilman toimintakykyistä organisaatiota. Organisaation sivutuotteena syntyy sisäisen työnjaon kehittymistä eli oligarkkisia rakenteita, jotka heikentävät demokratiaa. Organisoituminen johtaa siihen, että organisaatiosta tulee päämäärä sinänsä ja johtajat pitävät sen avulla yllä herruussuhdetta, vaikka ennen organisoitumista johtajat ovat olleet jäsenten palvelijoita. Michelsia on kuitenkin kritisoitu tästä muotoilusta. Kritisoijien mielestä organisaatioissa ei harjoiteta valtaa jäsenistön yli, vaan jäsenistön hyväksi. Johdolla ei ole ylivaltaa, vaan se vain räätälöi politiikkansa jäsenistön intressien mukaiseksi. Michelsin mielestä välitön demokratia on mahdoton vähänkään laajemmissa joukkoliikkeissä. (Siisiäinen 1986.)

Palataan hieman määrittelyyn, mikä yhdistys on ja miten se järjestäytyy. Siisiäisen (1986, 47) teoksessa käytetään Max Weberin määritelmää yhdistyksestä ”ihmisten välisinä herruussuhteina”. Virallisesti kyseessä on enemmistöherruussuhde, mutta todellisuudessa yhden tai muutaman johtotehtäviin kyvykkään ”vähemmistöherruus”. Tämä koskee yleensä kaikkia yhdistyksiä. Weberistä koko herruuden poistamisen ajatus on utopiaa. Voiko osallisuuden kokemuksen tuntoa, vaikka todellista valtaa ei olisi?

Koko demokratisoitus-käsite on harhaanjohtava. Jäsen vaikutusmahdollisuudet koetaan erittäin niukoiksi. Kansa eli jäsenet eivät hallitse koskaan vähänkään suuremmissa

yhteenliittymissä. Niissä ne parhaassakin tapauksessa toimivat vain johdon valitsijoina; eivät koskaan muotoile ohjelmia tai suorita todellisia ehdokkaiden asetteluja. Herruussuhde muodostuu ”herrojen” ja heidän alaisten välisestä suhteesta. Herruuden välineenä ovat heidän käytettävissä olevat alemmat luottamushenkilöt ja muut yhdistyksen aktiivit. (Siisiäinen 1986.)

Yhdistyksen sisäinen herruussuhde ei sinänsä ole ongelma, sillä se lisää toiminnan vakaisuutta mikä lisää demokratiaa. Sisäinen herruus on siis välttämätön paha, jolla on edullisia vaikutuksia. Välitön demokratia olisi utopistinen idea. Kuitenkin demokratia rajoittuu pitkälti johtajien valinnan vapaaehtoisuuteen, ja ylipäättään siihen, että valinta on todellisuudessa mahdollista. Johtajan valintaan liittyvä järjestelmä tulee olla toimiva. Kun oppositiosta on mahdollisuus päästä valtaan, niin kaikki on hyvin sisäisen demokratian mielestä. Weber yhtyy tietyiltä osin Michelsin ajatuksiin sisäisestä demokratiasta. Huomionarvoista on, että Weber määrittelee sisäisen demokratian toimivuuden opposition mahdollisuuksiksi päästä valtaan. (Siisiäinen 1986.) Tämä voi mielestäni olla peruslähtökohta sisäiselle demokratialle. Jos vain johtajan valinnan demokraattisuus on sisäisen demokratian perusteena, niin se ei kerro kaikkea sisäisen demokratian toimivuudesta. Mielestäni sisäisen demokratian toimivuuteen liittyvät laajemmat jäsenistön vaikuttamismahdollisuudet.

Siisiäisen (1986, 51) teoksessa Seymour Martin Lipset toteaa, että ”demokratia sellaisen päätöksentekojärjestelmän merkityksessä, jossa kaikilla jäsenillä on aktiivinen rooli jatkuvassa prosessi, on luonnostaan mahdoton”. Se, että kaikki voivat halutessaan osallistua ei tarkoita sitä, että he tosiasiallisesti vaikuttaisivat aktiivisesti demokraattiseen mielipiteenmuodostusprosessiin (Siisiäinen 1986).

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Pohdin seuraavaksi pro gradu-tutkielmani metodologiaa ja aineiston elementtejä. Tässä luvussa perustelen valintojani tutkimuksen käytännön kysymysten suhteen. Ensimmäisenä selvennän tutkimustehtävääni. Seuraavaksi esittelen aineiston tunnuslukuja sekä tarkemmin aineistohankintaprosessia ja valintoja, joita olen siihen liittyen tehnyt. Kolmantena esittelen yleisesti laadullista tutkimusta ja omaa tutkimusmetodiani. Viimeiseksi tarkastelen asemaani tutkijana sekä tutkimuksen luotettavuutta.

4.1. Tutkimustehtävä

Tutkimukseni yleisenä päämääränä on tehdä katsaus nuorisjärjestökenttään. Ajantasainen tutkimus valtionavun piirissä olevien nuorisjärjestöjen toiminnasta tuo tietoa, millaisia osallistumisen mahdollisuuksia järjestöt tarjoavat nuorille. Lisäksi tutkimuksessa haluan selvittää, miten järjestöt suhtautuvat sisäiseen demokratiaansa ja demokratiakasvatukseen. Tutkimuksessani yhdistyvät sekä yhteiskunnallinen että kasvatuksellinen näkökulma tutkimuskohteeseen eli nuorisjärjestöihin.

Tutkimuskysymys on rajautunut muotoon poikkeavatko poliittiset nuorisjärjestöt muista järjestöistä osallistumisen, demokratiakasvatuksen ja sisäisen demokratian suhteen? Tutkimuskysymys voidaan jakaa kolmeen osaan:

1. Poikkeavatko poliittiset nuorisjärjestöt muista järjestöistä osallistumisen suhteen?
2. Poikkeavatko poliittiset nuorisjärjestöt muista järjestöistä demokratiakasvatuksen osalta?
3. Poikkeavatko poliittiset nuorisjärjestöt muista järjestöistä sisäisen demokratian suhteen?

Tämän näkökulman kautta olen tarkastellut kysymyksissä mainittuja kolmea teemaa: osallistumista, demokratiakasvatusta ja sisäistä demokratiaa järjestöissä. Vertailuasetelma tuloslukuun syntyi oletuksesta, että poliittiset nuorisjärjestöt kiinnittäisivät enemmän huomiota esimerkiksi demokratiakasvatukseen järjestöjen yhteiskunnallisen vaikuttamisen

luonteen vuoksi. Puoluepoliittiset nuorisojärjestöt nousivat vertailun osapuoleksi siitä syystä, että ne rajautuivat selvimmin nuorisojärjestöjen joukosta omaksi järjestöryhmäkseen. Lisäksi tämän tutkimuksen pohjalta tehtävä jatkoselvitys pureutuu poliittisten nuorisojärjestöjen jäsenten näkemyksiin edellä mainittujen teemojen toteutumisesta.

4.2. Aineisto

Laadullisen tutkimuksen piirteisiin kuuluu aineiston laatu määrän sijaan. Aineistoa pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti, joten aineiston koko ei voi olla kovin suuri. Periaatteellisesti voidaan todeta, että käytin harkinnanvaraista otantaa aineiston keruussa, sillä tutkimuksen kohdejoukko oli hyvin rajautunut ja tiedossa. Harkinnanvaraisella otannalla tarkoitetaan, että aineiston hankintaa ohjaa tutkimuskysymys (Eskola ja Suoranta 1998). Tutkimus on rajautunut hyvin selkeästi järjestökentältä nuorisojärjestöihin. Nuorisojärjestökenttä rajautui taas valtionapua nauttiviin nuorisojärjestöihin. Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi (2002, 87 - 88) muistuttavat, että laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että ”henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät tutkittavasta ilmiöstä mieluusti mahdollisimman paljon tai että heillä on kokemusta asiasta”. Tässä mielessä on perusteltua, että tiedonantajien eli vastaajien valinta on harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. Aineiston keskeiset tunnusluvut on esitetty kvantitatiivisen kuvailevan analyysin avulla.

Aineiston keruu toteutettiin yhteistyössä valtion nuorisoasiainneuvottelukunnan, käytetään lyhennettä Nuora, ja nuorisojärjestöjen arviointi- ja avustustoimikunnan kanssa. Aineisto kerättiin alkusyksyn 2012 aikana. Aineiston keruussa käytettiin hyväksi Webropol-kyselyalustaa ja aineisto kerättiin sähköisesti. Pyyntö osallistua kyselyyn lähetettiin yhteistyökumppanien toimesta, sillä sen ajateltiin motivoivan vastaajia osallistumaan. Kysely on yksi laadullisen tutkimuksen yleisimpiä aineistonkeruu menetelmiä (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 71). Valtionapua nauttivat nuorisojärjestöt saivat kyselyn sähköpostilla (liite 3. saatekirje sähköpostiviesti) ja muutamia muistutusviestejä myös lähetettiin. Sähköinen kyselylomake (liite 4 kyselyn ulkoasu) valikoitui parhaaksi tavaksi kerätä aineistoa, sillä kohderyhmä oli varsin laaja (järjestöjä yhteensä 69 kpl) laadullisten haastattelujen toteuttamiseen. Resurssit eivät olisi riittäneet muunlaiseen laadullisen

aineiston keruutapaan. Sähköisen kyselyn avulla tavoitin vastaajajoukon nopeasti, edullisesti ja suhteellisen vaivattomasti. Lisäksi tutkijana koin myös tärkeäksi pysytellä mahdollisimman kasvottomana tässä vaiheessa ja antaa järjestöille mahdollisuuden kertoa tutkimuksen teemoista omalla tavallaan kirjallisesti.

Kyselylomake (liite 2) rakentui taustoittaviin kysymyksiin, joita oli kahdeksan kappaletta. Varsinaisia kysymyksiä oli 12 kappaletta, joiden vastaukset olivat kvalitatiivisia. Lopuksi vastaajien oli mahdollisuus kommentoida kyselyn teemoja ja antaa yleisesti palautetta kyselystä. Kyselylomakkeen vastauksia käytetään pro gradu -tutkielman lisäksi muihin tarkoituksiin, ja siksi kyselylomake on ollut laajempi kuin mitä tämä tutkimus edellyttäisi. Kyselyn pohjalta on tehty oma kyselynsä eduskuntapuolueiden nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen jäsenille. Kyselyssä painotettiin tietoisesti mahdollisimman käytännönläheisiä kysymyksiä, jotta pystytään keräämään tietoa arkipäivän asioista järjestöissä. Olen olettanut, että vastaajille tutkimuksessa esiintyneet käsitteet ovat jollakin tasolla selviä (vrt. Tuomi ja Sarajärvi 2002, 75).

Tutkimuksen osallistujajoukko oli hyvin rajautunut tutkimuksen luonteen vuoksi jo ennen aineiston varsinaista keruuta, sillä tutkimuskohde rajasi järjestökentältä valtionapua nauttivat nuorisojärjestöt. Aineistoa kertyi hyvin, sillä 65 järjestöstä, joille kysely lähetettiin 43 vastasi kyselyyn. Vastausprosentti oli 66,2 %. Nuorisotyön palvelujärjestöt ovat profiililtaan hyvin erilainen ryhmä tällä järjestökentällä, mikä selittää vastaajien vähäisen lukumäärän. Nuorisotyön palvelujärjestöjä on yhteensä seitsemän. Kysely lähetettiin vain kolmelle järjestölle, jotka on luokiteltu nuorisotyön palvelujärjestöksi.

Järjestöluokitus	Kysely lähetettiin	Kyselyyn vastasi	Vastausprosentti
Poliittiset nuorisjärjestöt	14	12	85,7 %
Lapsijärjestöt	9	6	66,7 %
Uskonnolliset nuorisjärjestöt	9	5	55,6 %
Nuorison etujärjestöt	11	8	72,7 %
Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestöt	19	11	57,9 %
Nuorisotyön palvelujärjestöt	3 (7)	1	33,3 %
Yhteensä	65	43	66,2 %

TAULUKKO 1. Vastanneet nuorisjärjestöt (Liite 1.)

Kolme järjestöä vastasi kyselyyn kahteen kertaan. Molemmat vastaukset huomioidaan, mutta ne on yhdistetty ikään kuin yhdeksi vastaukseksi, sillä vastaukset eivät olleet ristiriitaisia. Vastauksia kertyi siis todellisuudessa yhteensä 46 kappaletta. Aineiston esittelyyn liittyvissä taustatiedoissa kaikki vastaukset näkyvät ominaan. Aineistoa kertyi 67 sivua (tyyli: ArialUnicode MS, fonttikoko 10 ja riviväli 1). Järjestöistä 12 on luokiteltu poliittisiksi nuorisjärjestöiksi. Ryhmä käytännössä sisältää eduskuntapuolueiden nuoris- ja opiskelijajärjestöt. Poliittisista nuorisjärjestöistä vastaamatta jättivät eduskuntapuolueiden ulkopuoliset järjestöt eli Kommunistinen nuorisoliitto ja Piraattinuoret. Muista järjestöistä 31 järjestöä vastasi kyselyyn. Yhteensä 22 valtionapua nauttivaa järjestöä ei vastannut kyselyyn. Kvalitatiivisen tutkimuksen kannalta vastauksia on kattavasti. Aineistoni on luotettava ja sopivan laaja perusta analyysille. (Katso liite 2. kyselylomake ja liite 4. kyselylomakkeen ulkonäkö).

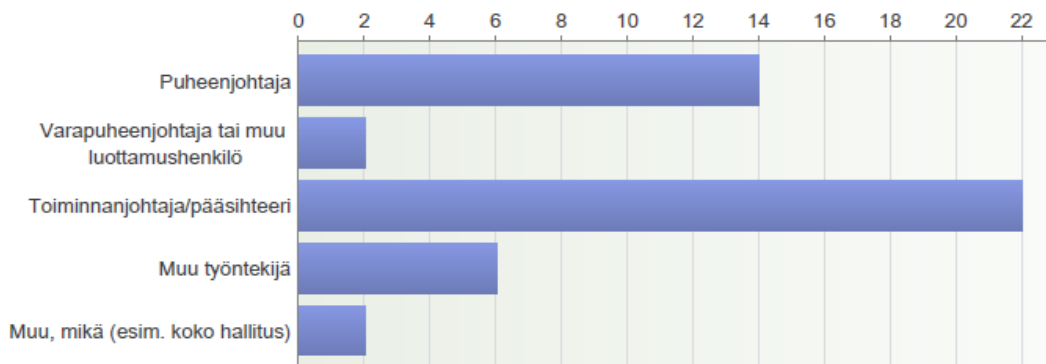
Edellä mainittu jaottelu eri järjestöjen välillä ei perustu mihinkään lakiin tai asetukseen, vaan on pikemminkin helpottava tapa luokitella järjestöjä. Samaa jaottelua käytetään Opetus- ja kulttuuriministeriössä. Vastanneiden joukossa on yllättävän monta pientä ja pääsääntöisesti vapaaehtoisvoimin toimivaa järjestöä. Näiden järjestöjen aktiivisuus kyselyyn vastaamisessa on erittäin positiivinen asia. Toiminta-avustuksen (Liite 5) määrä

kertoo tietyllä tapaa toiminnan laadusta ja aktiivisuudesta. Pienten avustusten saajat tuntuivat aktivoituvan suurten avustusten saajia paremmin vastaamaan kyselyyn ilman erillisiä muistutuksia.

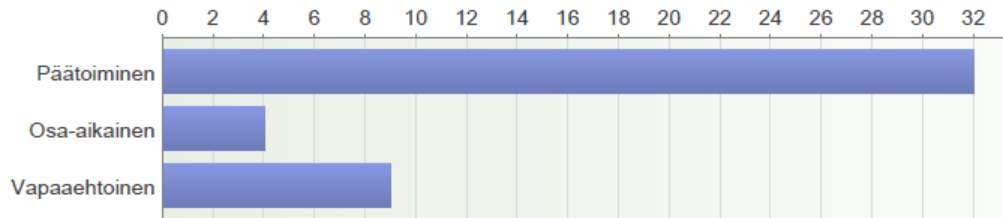
Seuraavaksi tarkastelen aineistoa tarkemmin tietyin tunnuksin. Kyselyyn vastanneiden nuorisojärjestötoimijoiden keski-ikä on noin 35,5 vuotta. Nuorimmat vastaajat ovat 20-vuotiaita ja vanhin 65-vuotias. Vastaajista 22 on alle 29-vuotiaita ja 24 vastaajaa ovat yli 29-vuotiaita. Kyselyyn vastanneet järjestötoimijat ovat myös hyvin kokeneita toimijoita. Keskimäärin vastaajat ovat olleet 8 vuotta jäsenenä järjestöissään. Pisimmän jäsenyyserän tehnyt vastaaja on ollut 37 vuotta järjestönsä jäsen ja kokemattomin on ollut alle vuoden järjestönsä jäsen.

Seuraavaksi esittelen vastaajien roolin järjestöissä. Järjestönsä puheenjohtajana toimi 14 vastaajaa, se on noin 30 prosenttia kaikista vastanneista. Suurin osa vastaajista eli 22 vastaajaa (noin 48 %) toimi järjestön toiminnanjohtajana tai pääsihteerinä. Molemmat nimikkeet olivat samassa vastausvaihtoehdossa. Kaksi vastaajaa toimi varapuheenjohtajana ja kuusi muina työntekijöinä. Kaksi järjestöä oli valinnut kyselyyn vastaajiksi muun tahon eli puheenjohtaja ja pääsihteeri olivat vastanneet yhdessä ja hallituksen jäsen ja toimistonhoitaja yhdessä. (Kuvio 1.) Vastaajien asema vaikuttaa vastauksien luonteeseen, sillä vastaajan asema kertoo hänen suhteensa järjestöön ja asemaan järjestön hierarkiassa.

KUVIO 1. Vastaajien asema järjestössä (n= 46).

KUVIO 2. Vastaaajien aseman luonne (n= 45).

Noin 71 % vastanneista (32 vastaajaa) eli suurin osa on päätoimisessa työsuhteessa järjestössä (joko työntekijänä tai luottamushenkilönä). Neljä vastaajaa on osa-aikaisia toimijoita (9 %) ja yhdeksän (20 %) täysin vapaaehtoistyötä tekeviä. (Kuvio 2.)

Taulukosta 1 ilmenee järjestöjen arvio, kuinka suuri osuus järjestön valtakunnallisen tason toimijoista on alle 29 -vuotiaita. Järjestöistä 19 arvioi, että henkilökunnasta 76 - 100 % on alle 29-vuotiaita. Puolestaan 14 järjestöä arvioi, että henkilökunnasta nuoria on vain alle 25 prosenttia. Luottamushenkilöistä 76 - 100 % on nuoria 25 järjestössä. Seitsemän järjestöä arvioi, että luottamushenkilöistä nuoria on alle 25 prosenttia.

	0-25%	26-50%	51-75%	76-100%	Yhteensä
Henkilökunnasta	14	6	6	19	45
Luottamushenkilöistä	7	8	4	25	44
Yhteensä	21	14	10	44	89

TAULUKKO 2. Arvio, kuinka suuri osuus valtakunnallisen tason toimijoista on nuoria. Järjestöjen lukumäärällä ilmaistuna.

Kyselyyn tuli yhteensä 46 vastausta 43 järjestöstä eli muutama vastaaja ei ole vastannut taulukossa olevaan kysymykseen. Herää kysymys, miten nuorten osallistumismahdollisuudet taataan, jos toimintaa pyörittävät aikuiset? Miten nuorten osallisuus päätöksentekoon toteutuu? Avustuskelpoisuuteen vaikuttaa nuorten määrä toimijoista. Yhteensä 15 järjestöä arvioi, että alle puolet luottamushenkilöistä on nuoria. Etenkin lapsijärjestöissä luottamushenkilöt ja henkilökunta eivät olleet nuoria.

4.3. Tutkimusmetodina sisällönanalyysi

Tutkimukseni on luonteeltaan kvalitatiivinen ja aineisto on sisällöltään luonnollisesti laadullinen. Laadullinen tutkimus kokooa alleen monia erilaisia tutkimustapoja ja nykyään laadullinen tutkimus ymmärretään useammin analyysitavan kuin aineiston keruun kautta (Tuomi ja Sarajärvi 2006). Sosiaalitieteissä tutkitaan ihmisiä ja ihmiset eivät ole yksiselitteisiä – niin ei myöskään laadullinen tutkimus.

Laadullinen tutkimus on ymmärrettävä karkeasti aineiston muodon kuvaukseksi. Tilastollisten yhteyksien sijaan laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tiettyä toimintaa ja tuottamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta ilmiöstä. Laadullisen aineiston analyysissa on otettava huomioon se, että sen on tarkoitus luoda aineistoon selkeyttä. Siten voidaan tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysivaiheessa on tärkeä pystyä tiivistämään aineistoa kadottamatta se sisältämään informaatiota. (Eskola ja Suoranta 1998, 138.) Teoreettinen viitekehys ja kysymyksen asettelu ohjaavat huomionkohdetta aineiston tarkastelussa. Tarkoituksena on löytää aineistosta oleelliset asiat. Laadullisessa tutkimuksessa on hyvä pelkistää havainnot, vaikka samassa tutkimuksessa tarkasteltaisiin aineistoa monesta eri näkökulmasta. Laadullisessa aineistossa on aina kyse näytteistä ja mikään aineisto tai tutkimus ei ole tyhjentävä. Aineisto antaa palan tutkittavasta maailmasta. (Alasuutari 2011.)

Laadullisessa tutkimuksessa on usein kyse aineiston sisällön analysoimisesta jollakin sisällönanalyysin keinolla. Sisällönanalyysi itsessään on yksi monista kvalitatiivisen tutkimuksen analyysitavoista. Sisällönanalyysin avulla voi tehdä monenlaista tutkimusta. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia. Monet laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat periaatteessa sisällönanalyysiin. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 91.) Lähes kaikki laadullinen tutkimus on tavalla tai toisella sisällön analysoimista.

Kyselylomake tuotti laajan ja monipuolisen aineiston, joka tarvitsee tuekseen sopivan analyysimenetelmän. Laadulliseen analyysiin on olemassa monia eri vaihtoehtoja. Eskola ja Suoranta (1998, 19) toteavat teoksessaan Johdatus laadulliseen tutkimukseen, että ”aineistolähtöinen analyysi on tarpeellista varsinkin silloin, kun tarvitaan perustietoa jonkin tietyn ilmiön olemuksesta”. Koen, että omaa analyysiani ja aineiston keruutani on

ohjannut viitekehyyksessä esiteltyt tutkimuksen keskeiset käsitteet osallistuminen, demokratiakasvatus sekä sisäinen demokratia. Teorialähtöisyys on yksi tapa hahmottaa kvalitatiivista tutkimusta ja aineiston analyysia. Aineiston analyysi osaltaan perustuu aikaisemmin esiteltyyn viitekehyykseen, joka voi sisältää teoriaa tai käsitejärjestelmiä (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 116). Sisällönanalyysissa on kyse ”todellisuuden tajuamisesta inhimillisenä ajattelutapana, ei totuuden kysymyksestä sinänsä” (emt. 106).

Sisällönanalyysillä pyritään kuvaamaan aineistodokumenttien sisältöä sanallisesti (Tuomi ja Sarajärvi, 2002, 107). Analyysin työkaluna aineistoa voidaan tarkastella eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien sekä tiivistäen. Sisällönanalyysin aineistona ovat valmiit tekstimuotoiset aineistot tai sellaisiksi muutetut aineistot. Tutkittavien tekstien joukko on laaja: puheet, keskustelut, kirjat ja kyselyt sopivat hyvin sisällönanalyysin tarkastelun kohteeksi. Analyysin avulla tutkittavasta ilmiöstä pyritään muodostamaan tiivistetty kuvaus. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.)

Teoriasidonnainen ja teoriaohjaava analyysitapa tuntuu mainittavan synonyymeinä Tuomin ja Sarajärven (2002) teoksessa, enkä itsekään lähde tekemään eroa näiden kahden välille. Teoreettinen viitekehys ja käsitteistö ovat ohjanneet työskentelyäni jo kyselylomakkeen työstämävaiheessa. Aineiston ääntä ei ole tarkoitus kadottaa, mutta toisaalta analyysitapani ei ole pelkästään aineistolähtöinen. Haluan, että aiemmat tutkimustulokset säilyvät analyysissä mukana. Näin ollen teoriasidonnaisuus näkyy aineiston analyysimenetelmässä.

Teoriaohjaava sisällönanalyysi tarkoittaa, että teoria on osa analyysin etenemistä. Analyysiin tulee mukaan tiettyjä teoreettisia kytkentöjä, mutta se ei välttämättä pohjautu suoraan teoriaan. Aikaisempi tieto ohjaa analyysia. (Vrt. Tuomi ja Sarajärvi 2002, 98). Tutkimukseni on siis rajautunut jo aineistonkeruuvaiheessa. Täten tutkimukseni ei pysty täyttämään täysin aineistolähtöisen tutkimuksen kriteereitä. Aineiston äänen olen saanut kuuluviin käyttämällä tulosluvussa paljon kyselyn vastaajien vastauksia niitä suoraan siteeraten.

Analyysin tukena on kolme eri käsitettä, joiden kautta aineistoa tarkastellaan. Käsitteet osallistuminen, demokratiakasvatus ja sisäinen demokratia näkyvät vahvasti jo teoriaosuudessa. Teoriaohjaavassa analyysitavassa käsitteet ovat olemassa ja ne tuodaan esiin valmiina. Niitä ei luoda aineistosta käsin niin kuin aineistolähtöisessä analyysitavassa. (kts. esim. Tuomi ja Sarajärvi 2002, 116). Laadullinen tutkimus on

parhaimmillaan tutkimusprosessi, jossa tutkimuksen eri osat muotoutuvat yhteen koko prosessin ajan. Tutkimus on valmis vasta, kun viimeinen piste on kirjoitettu.

Kolme edellä mainittua käsitettä kulkivat vuorovaikutuksessa tutkimuskysymyksen muotoilun kanssa. Tutkimuskysymys ohjasi osaltaan kääntämään katseen osallistumiseen nuorisojärjestöissä, demokratiakasvatukseen paikkaan sekä järjestöjen sisäiseen demokratiaan. Toisaalta tutkimuskysymys muokkaantui viitekehyksen ja aineiston vuoropuheluna.

Tuomin ja Sarajärven (2002, 105) mukaan sisällönanalyysillä ”pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa”. Sen avulla pystytään tarkastelemaan aineistoa johtopäätösten tekoa varten (emt). Sisällönanalyysi tarvitsee siis tuekseen viitekehyksen, jotta aineiston avulla pystytään muodostamaan johtopäätöksiä. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan aineistotekstin sanallista kuvailua.

Osana sisällönanalyysia teen myös sisällönerittelyä. Sisällönerittely tukeutuu kvantitatiiviseen kuvaamiseen esimerkiksi tekstin sisällöstä (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 107). Sisällönerittely ei ole tutkimukseni pääpainopiste, vaan sivutuote, jonka kautta aineistoni vastauksia on helpompi hahmottaa. Sisällön erittely ei tutkimuksessani mene niin pitkälle, mitä se tutkimusmenetelmänä (esimerkiksi sanojen esiintymistiheyden laskeminen) vaatisi tämän suurempaa huomiota.

Yksi laadullisen tutkimuksen tunnusmerkeistä on hypoteesittomuus (Eskola ja Suoranta 1998, 19). Aikaisempien kokemuksieni kautta minulla on käsitys järjestötoiminnasta. Sen sijaan hypoteesia tai esiolettamuksia en ole tutkimukseni taustalle rakentanut. Ennakkokäsityksiä voisi käyttää niin sanottuina työhypoteeseina (Eskola ja Suoranta 1998, 20). Koen, että ennakkokäsitykseni ovat pikemmin tutkijan rooliin liittyviä seikkoja kuin itse hypoteeseja edes työhypoteesi mielessä. Tutkijan roolia avaan enemmän kohdassa 4.5 ”Asemani tutkijana”.

Tutkimusmenetelmänä laadullinen tutkimus tuli luonnostaan mukaan ja asettui tukemaan tutkimustehtävää alusta asti hyvin. Tutkimusmetodiksi taas oli useampi vaihtoehto. Kokeilun kautta sisällönanalyysi osoittautui järkeväksi valinnaksi, jotta tutkimuskysymykseen vastaaminen onnistuisi. Aineistossa käydään läpi hyvin paljon käytännön asioita. Käytännön ja teorian yhdistämiseksi halusin metodin, joka mahdollistaa teoriaohjaavan tarkastelun, jossa on käytäntö ja aiempi tutkimus teorioineen pystyvät

kohtaamaan. Tutkimuskohteena laajamittainen nuorisojärjestöselvitys vaati metodin, jolla on mahdollista luoda yleinen kuva tutkittavasta ilmiöstä opinnäytteen luonteelle sopivalla tavalla.

4.4. Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisen tutkimuksen reliabiliteetin ja validiteetin arvioimisen mahdollisuuksista on esitetty ristiriitaisia näkemyksiä (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006). Tutkimuksen luotettavuuden arviointi on silti tarpeen jokaisen tutkimuksen yhteydessä. Oman arviointini rakennan reliabiliteetti ja validiteetti käsitteiden mukaisesti sekä pohdin tutkimukseni eettisyyttä ja asemaani tutkijani. Reliabiliteettia käytetään usein tutkimustulosten toistettavuuden arvioimiseksi ja validiteetin avulla pohditaan onko tutkimuksessa tutkittu sitä, mitä piti tutkia ja miten pätevästi.

Reliabiliteettia voidaan arvioida kolmelta kannalta. Ensimmäiseksi metodin reliabiliteetin arvioinnin näkökulmasta, eli missä olosuhteissa metodi on luotettava. Toiseksi ajallinen reliabiliteetti pohtii mittausten ja havaintojen pysyvyyttä eri aikoina. Kolmantena arvioinnin osana on tuloksien johdonmukaisuus. Näitä kolmea osaa on laadullisessa tutkimuksessa ongelmallista arvioida. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006.)

Laadullisessa tutkimuksessa ollaan tekemisissä muuttuvien objektien kanssa. Historia ja luonnolliset muutokset vaikuttavat tutkimuskohteeseen. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006). Jokainen aineisto on siis omalla tavallaan ainutkertainen. Olen aiemmin pohtinut, että laadullisessa tutkimuksessa on kyse tietynlaisesta tapaustutkimuksesta aina, vaikka tutkittava ilmiö olisikin laaja. Näin ollen ajallisen reliabiliteetin pohdinta on tutkimukseni osalta hankalaa. Tutkimusmetodin valintaan liittyviä pohdintoja esitin jo edellisessä luvussa. Koen, että sisällönanalyysi on ollut mielekäs keino pureutua laajaan ja monisanaiseen aineistooni. Erilaisella menetelmällä tutkimustulokset olisivat näkyneet eri valossa. Esimerkiksi diskurssianalyysi olisi voinut kiinnittää huomiota siihen, miten osallistumisesta puhutaan eikä niinkään, mitä se käytännössä on. Tutkimustulosten luotettavuutta pohdin edelleen tuloslukujen yhteydessä sekä johtopäätöksissä. Tulokset olen pyrkinyt muodostamaan johdonmukaisesti teoriasidonnaisuudesta käsin.

Laadullisessa tutkimuksessa kiinnitetään usein enemmän huomiota tutkimuksen validiteettiin kuin reliabiliteettiin. Validiteetti tarkoittaa tutkimuksen pätevyyttä, eli onko tutkimuksesta saadut tulokset ja tehdyt päätelmät päteviä. Tutkimuksen luotettavuuspohdinnassa on otettava huomioon, miten tutkimuksen luonne ja tutkimusaihe vaikuttavat esimerkiksi aineistossa (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006).

Omassa tutkimuksessani olen olettanut, että kyselyyn vastanneet ymmärtävät nuorisojärjestökenttää. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) kehottavat erottamaan tutkijan käsitteet tutkittavien käsitteistä. Olemmeko puhuneet samasta asiasta tutkittavien kanssa? Osa kyselyyn vastanneista pyysi palautteessa tarkempia määritelmiä kyselylomakkeen termeille. Oletin, että vastaajat ymmärtäisivät hyvin nuorisojärjestökenttää ja pystyisivät vastaamaan kysymyksiin omista lähtökohdistaan käsin. Riskinä on, että olemme tarkoittaneet eri asioita aineistoni kanssa. Tuon tutkimuksen analyysissä esiin, että samoilla asioilla on eri merkityksiä ja painotuksia eri järjestöissä. Jokaisella järjestöllä on oma järjestökulttuurinsa.

Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) muistuttavat, että tutkimus ei pysty tuottamaan täydellistä ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä tai asiasta. Todellisuutta ei siis pysty vangitsemaan tutkimusraportin sivuille.

Tutkimuksen luotettavuutta voi tarkastella myös eettisyyden näkökulmasta. Tutkimuseettiset kysymykset liittyvät usein pieniin asioihin, joiden voi kuvitella olevan sivuseikkoja. Tutkimuksen eettisyyttä voi arvioida esimerkiksi tiedonhankinnan ja tutkittavien suojaan liittyvien arviointien kautta. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006.) Aineiston keruuvaiheessa vastaajille on ilmoitettu, ettei taustatietoja yhdistetä vastauksiin ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti niin, ettei vastaajan järjestö tule ilmi. Aineiston analyysi rakentuu aineistosta poimittujen sitaattien varaan, joissa vastaajat identifioituvat laajemman järjestöryhmänsä kautta.

Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) muistuttavat, että tutkijan tiedonkeruumenetelmä ja tutkimusasetelma vaikuttaa eettisyyden arviointiin sekä ongelmakohtien ennakoimiseen. Tutkijan asemaani olen avannut enemmän seuraavassa luvussa, jossa huomioin oman roolini tutkijana etenkin tutkimustulosten analysoinnin kannalta tarkasteltuna.

4.5. Asemani tutkijana

Tutkimuksen pyrkimyksenä on olla objektiivinen. Eskola ja Suoranta (1998, 17) epäilevät kuitenkin, onko todellinen objektiivisuus mahdollista. He peräävät, että tutkijan tulisi ”tunnistaa omat esioletuksensa ja arvotuksensa”. Tiedostan tämän haasteen, sillä olenhan itsekin toiminut poliittisessa nuorisojärjestössä ja muissa valtakunnallisissa nuorisojärjestöissä luottamushenkilönä. Tässä tilanteessa aiemmat kokemukseni lähinnä helpottavat käsitteiden määrittelyä ja toimintakentän tuntemusta sekä luovat ymmärrystä tutkimuskohteeseen. Pyrin toimimaan kuitenkin mahdollisimman objektiivisesti siinä mielessä, että väitteeni perustuvat keräämääni aineistoon sekä muuhun empiriaan omien kokemusteni sijaan. (Katso tutkijan asemasta: Eskola ja Suoranta 1998, 20 - 22.)

Monet tahot painottavat tutkimuksen objektiivisuuden lisäksi tutkijan ulkopuolista asemaa suhteessa tutkimuskohteeseen. Koen, että tämän tutkimuksen onnistumiseksi taustatiedot järjestötoiminnasta olivat välttämättömiä. Tällaista tutkimusta ei voi mielestäni täysipainoisesti tehdä, jos on täysin ulkopuolinen maailmasta, jota tutkimus koskettaa. Jos olisin täysin ulkopuolinen, olisin kiinnittänyt varmasti eri asioihin huomiota tutkimusprosessin aikana, jo itse tutkimuskysymyksen asettelusta lähtien. Olisin todennäköisesti kysynyt kyselyssä eri sanoilla eri asioita. Tämä tuli selväksi jo keskustellessani yliopiston kursseilla ohjaajien ja muiden lehtoreiden kanssa tutkimukseni päämäärästä.

Olisinko ulkopuolisena osannut mennä pohtimaan käytännön tasoa? Olisinko osannut ymmärtää, mitä asiat ja ”järjestökieli” tarkoittavat? Tutkimusta on rakennettu yhdessä yhteistyötahojen kanssa. Sieltä saatu tuki ja laajat keskustelut ovat olleet tärkeitä tutkimuksen etenemiselle. Samaan aikaan esimerkiksi kyselylomakkeesta tuli useamman tahon mielipiteen ja kiinnostuksen kohteen tuotos.

Tiedostan oman tutkijan näkökulmani hyvin. Aineistoni on annettava puhua, ei minun. Tutkijan äänellä on kuitenkin oma paikkansa jokaisessa tutkimuksessa, oli tutkija sisällä tai ulkona tutkimuskohteestaan. Olen kiinnittänyt tutkimukseni objektiivisuuteen erityistä huomiota. Samoin olen kiinnittänyt huomiota niihin tulkintoihin, joita tulevassa tulosluvussa ja johtopäätöksissä teen, jotta ne olisivat nimenomaan lähtöisin aineistosta.

Olen siis kiinnittänyt tutkijan rooliini enemmän huomiota, koska tiedostan riskin puhua ohi aineistoni.

Toki pohdin, voinko tehdä tutkimuksen, jonka tutkimuskohde on itselleni tuttu oman toimintani kautta? Toisaalta, miksi en olisi voinut? Tekevätkö tutkijat aina tutkimuksia aiheista, jotka ovat kaukana omista kiinnostuksen kohteista, tutuista asioista? Laadullisessa tutkimuksessa jokainen tutkimustulos on aina tulkittu tulos, oli itse tutkimuskohteen kanssa tekemisissä tai ei. Olen pyrkinyt rakentamaan tulkintani aineistoni varaan sekä pyrkinyt pitämään mielipiteeni loitolla, silloin kun niiden aika ei ole, kuten jo aiemmin totesin. Hyvässä tutkimuksessa tutkijan ääni myös kuuluu, eikä sitä ole pidetty ongelmana.

5. NUORISOJÄRJESTÖJEN NÄKEMYKSIÄ NUORTEN OSALLISTUMISESTA, DEMOKRATIAKASVATUKSESTA JA SISÄISESTÄ DEMOKRATIASTA

Harva järjestötoimija pohtii teoreettisia käsitteitä tai aiempaa tutkimuskirjallisuutta toteuttaessaan toimintaa. Tässä tuloslukuosiossa yritän saada käytännön ja teorian kohtaamaan toisensa. Tutkimuksen viitekehysessä esiintyneet teemat yhdistyvät nyt aineistoni ääneen. Käytännönläheisyys aineistossani on rikkaus. Linkitän järjestöjen kertomiin käytäntöihin ajatuksia aiemmista tutkimuksista.

Olen toteuttanut aineistoni analyysin edellä kerrotun sisällönanalyysin mukaisesti. Aluksi tutustuin aineistooni yleisesti ja etenin etsimään sitaatteja, jotka kuvaavat aineistossa ilmenneitä asioita hyvin tai tuovat jonkin tärkeän seikan esiin. Aineistoni ääni ilmenee parhaiten sitaateissa ja ne ovat yhdistyneet viitekehysessä kerrottuihin asioihin omissa pohdinnoissani. Muistutan, että kyselyyn ovat vastanneet järjestöjen työntekijät ja luottamushenkilöt. He tuovat esiin nimenomaan järjestön näkemyksiä kolmesta tutkimukseni keskeisestä teemasta: nuorten osallistuminen, demokratiakasvatus ja sisäinen demokratia nuorisojärjestöissä. Jäsenistön näkemykset ja kokemukset voivat olla erilaisia.

Vertailtavat järjestöryhmät ovat sisäisesti heterogeenisiä eli esimerkiksi kaikki poliittiset nuorisojärjestöt eivät ole keskenään samanlaisia. Aineistostani on koottu yhteen eri järjestöryhmissä ilmenevät näkemykset. Osaltaan kyselyn kysymyksen asettelu on vaikuttanut vastauksiin. Esimerkiksi osallistumisen yhdenvertaisuutta ilmeni vahvemmin kyselyssä kysymysten osalta ja tulee vain välillisesti esiin tulosluvussa.

5.1. Osallistuminen nuorisojärjestöissä

Millainen näkemys järjestöillä on osallistumisen mahdollisuuksien tarjoamisesta? Poikkeavatko poliittiset nuorisojärjestöt muista järjestöistä osallistumiseen liittyvien kysymysten osalta? Vertailen kyselyyn vastanneiden poliittisten nuorisojärjestöjen vastauksia muiden järjestöjen vastauksiin osallistumiseen liittyvien kysymysten osalta. Tuon esiin ensimmäisenä poliittisten nuorisojärjestöjen vastaukset.

5.1.1 Osallistuminen poliittisissa nuorisjärjestöissä

Nuorisjärjestöjä pyydettiin pohtimaan nuorten osallistumista järjestötoimintaan ja sen esteitä. Järjestöt painottivat, että toiminta on kaikille halukkaille (tietyin ehdoin) avointa.

”Lähtökohtaisesti jokainen jäsen on kelvollinen osallistumaan toimintaan sen kaikilla tasoilla. Toki toiminnasta saadun kokemuksen myötä pääsee myös vastuullisemmille paikoille. Osa jäsenistä haluaa olla vain jäseniä, emmekä heitä siitä moiti. Kehotamme kuitenkin osallistumaan toimintaan, ja aktivoimme jäsenistöä jatkuvasti paikallisyhdistystason vaikutuskanavia hyväksi käyttäen.” (Poliittinen nuorisjärjestö)

”Tärkeintä on pitää kynnyks osallistumiseen mahdollisimman matalana.” (Poliittinen nuorisjärjestö)

”Keskeisintä lienee toiminnasta tiedottaminen avoimesti ja se että toiminta on avointa kaikille. Meillä ei ole jäsenmaksua eli varallisuus ei ole este. Suurin osa tapahtumista on avoimia kaikille, muillekin kuin jäsenille.” (Poliittinen nuorisjärjestö)

Poliittisten nuorisjärjestöjen vastauksissa painottui osallistumisen mahdollisuuksien tarjoaminen kaikille jäsenille. Useat järjestöt muistuttivat, että vaikka toiminta sinällään on avointa, niin useampiin vastuullisiin tehtäviin vaadittiin kokemusta. Osallistumiseen liittyvissä teemoissa useat poliittiset nuorisjärjestöt vaalivat avointa tiedottamisen ja toiminnan kulttuuria sekä hyväksyvää ilmapiiriä. Yksi järjestö mainitseekin suoraan, että järjestön tavoitteena on luoda ilmapiiri, johon on helppo tulla.

”Olemme toiminnassamme ja viestinnässämme korostaneet olevamme "korostetun" tavallisia nuoria ihmisiä, joita yhdistää kiinnostus poliittiseen toimintaan ja yhteisistä asioista huolehtimiseen. Lähteminen "politiikkaan" ei ole välttämättä esitteiden ja kaakaon jakamista kummempaa. Tästä huolimatta moni kokee politiikan ylipäättänsä vieraaksi ja pompöösiksi.” (Poliittinen nuorisjärjestö)

”Lisäksi tapahtumissa pyritään pitämään yllä käytäntöä toveri on toverille toveri eli tittelit jätetään pois, näin esimerkiksi tapahtumissa esittäytyessä pyritään välttämään selkeää rajaa uusien ja vanhojen toimijoiden välillä, jolloin ei synny hierarkioita ja kaikkien mielipiteet ovat samanarvoisia.”
(Poliittinen nuorisojärjestö)

Poliittiset nuorisojärjestöt kiinnittivät huomiota maksuttomaan toimintaan. Osa järjestöistä painotti, että tapahtumia pyritään pitämään maksuttomina sekä jäsenmaksua ei peritä, jotta taloudellisista kysymyksistä ei tulisi estettä toimintaan osallistumiselle. Yhdenvertaisiin osallistumismahdollisuuksiin linkitettiin jäsenmaksu. Liittykö jäsenmaksuttomuus vain yhdenvertaisuuteen?

Alueellinen tasa-arvoisuus koettiin ongelmalliseksi useissa eri poliittisissa nuorisojärjestöissä. Alueiden välisiä eroja ja osallistumisen esteitä on pyritty purkamaan esimerkiksi korvaamalla matkakuluja eri tapahtumiin. Järjestöt kertoivat myös pyrkivänsä järjestämään tapahtumia (koulutuksia ja muita tilaisuuksia ympäri Suomen). Muutama poliittinen nuorisojärjestö myös painotti pitävänsä hallituksen kokouksia ympäri Suomen. Yksi järjestöistä toi esiin selkeän paikallisyhdistysten roolin järjestön toimintaan osallistumisen mahdollistajana. Muut poliittiset nuorisojärjestöt eivät tästä erikseen maininneet, vaikka käsitykseni mukaan kaikilla heillä on myös paikallista toimintaa valtakunnallisen toiminnan ohella.

”Järjestössä on pyritty pitämään toiminnassa paikallisia nuorisopiirejä, joiden kautta osallistuminen toimintaan on helpointa.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Olemme kannustaneet omia paikallisia toimijoita tuottamaan matalan toiminnan [tutk. huomio: kynnyksen] tapahtumia, jolloin kaikki voivat osallistua vaikka vain hetkeksi tai vähemmän sitoutumalla.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

Poliittisten nuorisojärjestöjen vastauksissa toiminnan esteinä nähtiin useimmiten jäsenten ja osallistujien kiire sekä toisaalta muiden luoma kuva politiikasta. Muutama järjestö tukeutui vastauksessaan median kautta luotuun kuvaan politiikasta, joka heijastunee poliittisten nuorisojärjestöjen toimintaan. Yksi järjestö oli tehnyt omaa selvitystään

toiminnan esteistä. Selvityksessä tulee ilmi lähes kaikki ne esteet, joita järjestöt yleisemmin kokivat toimintaan osallistumisessa ongelmallisiksi.

”Koemme että suurin este on juuri median luoma negatiivinen ja ylhäinen kuva poliittisesta toiminnasta.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Merkittävimpiä esteitä minun mielestäni ovat mielikuvat politiikasta ja yhteiskunnasta yleensäkin. Eli toiminnasta kiinnostuneet eivät uskalla lähteä toimintaan mukaan leimautumisen pelossa.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Merkittävimmät esteet: Tasa-arvoselvityksen mukaan stereotypiat, normit, sukupuoli, seksuaalisuus, kieli, saavutettavuus, ikä, koulutustaso, järjestöikä, häirintä, huumori, herruustekniikat ovat sellaisia asioita jotka voivat olla esteenä ihmisten yhdenvertaiselle osallistumiselle. Lisäksi vanhemmuus voi olla este toimintaan osallistumiselle.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

Pohdin jo aiemmin politiikkaan osallistumisen käsitteistöä. Järjestöt kertoivat, että median luoma kuva luo kynnystä osallistua poliittiseen nuorisojärjestötoimintaan ja toisaalta osallistujat haluavat painottaa olevansa ”korostetun tavallisia nuoria”. Tämä vahvistaa käsitystäni, että politiikkaan osallistuminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen halutaan naamioida osallisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden käsitteiden taakse. On helpompi toivottaa ihmiset mukaan osaksi aktiivista kansalaisuutta kuin poliittista vaikuttamista. Samanaikaisesti käsitteet osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus ovat laajentuneet koskemaan lähes mitä tahansa toimintaa.

5.1.2. Muiden järjestöjen näkemyksiä osallistumisesta

Muiden järjestöjen näkemykset eivät poikenneet poliittisten nuorisojärjestöjen näkemyksistä, miten voidaan eri tavoin tukea osallistumista järjestötoimintaan. Muutama uskonnollinen nuorisojärjestö koki, että vaikka osallistuminen on periaatteessa kaikille avointa, niin tietty ehdollisuus siinä silti toteutuu.

”Järjestö on avoin kaikille liikkeen periaatteen hyväksyville.” (Uskonnollinen nuorisojärjestö)

”Uskonnollisena nuorisojärjestönä muiden uskontojen edustajat saattavat kokea vaikeaksi osallistua järjestömme työhön.” (Uskonnollinen nuorisojärjestö)

Useat järjestöt peräänkuuluttivat toiminnan avoimuutta kaikille mukaan tulijoille sekä avointa tiedotusta. Muutama järjestö mainitsi jo tässä yhteydessä, että avoimet vuosikokoukset lisäävät osallistumishalukkuutta ja mahdollisuuksia. Lisäksi jäsenedemokratia kaikilla tasoilla motivoi toimintaan. Yksi nuorison etujärjestöistä painotti korostetun avointa toimintaa osallistumiskysymysten yhteydessä. Mikään muu järjestö ei tuonut hallituksen kokouksien avoimuutta esiin osallistumiseen liittyvänä asiana.

”Kaikki ovat toimintaan tervetulleita omina itsenään.” (Uskonnollinen nuorisojärjestö)

”Järjestömme tapahtumat ovat korostetun avoimia ja jopa hallituksen ja työryhmien kokoukset ovat nykyisin avoimia kaikille jäsenille.” (Nuorison etujärjestö)

Osallistumisen esteitä on joissakin järjestöissä purettu, jotta laajemman nuorisojoukon olisi mahdollista osallistua toimintaan. Tällainen joustavuus järjestön suunnalta toiminnan mahdollistamiseksi on osallistujien kannalta kannustavaa. Järjestöt ovat usein toimintatavoiltaan joustavia. Tehtävien jakaminen useampaan kokonaisuuteen ja näin ollen jakautuminen eri henkilöille on myös oiva keino lisätä järjestön jäsenten osallistumismahdollisuuksia. Etenkin nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestöt kokivat toimintaan osallistumisen harrastuksena esimerkiksi leiriosallistumisiin, mikä tämän tyyppiselle järjestötoiminnalle oletuksena on ominaista.

”Tämän kesän sirkusleirille yksi erityisnuorten ryhmä pääsi osallistumaan joustavasti oman jaksamisensa mukaan oman ohjaajansa kanssa, jolloin heidän osallistumisensa leirillä mahdollistui, vaikka täyteen leiriohjelmaan

keskittyminen ei yksin olisikaan onnistunut.” (Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestö)

”Olemme pyrkineet tekemään vapaaehtoistehtävistämme selkeitä, eri vaatavuustason kokonaisuuksia, jotta myös muut kuin ohjelmiimme osallistuneet voisivat tulla mukaan.” (Nuorisotyön palvelujärjestöt)

Osallistumiskynnyksen madaltamisen ohella muut järjestöt näkivät, että taloudelliset resurssit toisinaan aiheuttavat esteitä osallistua järjestön toimintaan. Taloudellista kuormitusta maantieteellisen aseman takia on pyritty korjaamaan samaan tapaan kuin poliittisissa nuorisjärjestöissä tukemalla jäsenten matkakuluja. Onko ongelman ydin taloudellisessa vai maantieteellisessä eriarvoisuudessa? Epäilen, että matkustamisen kalleus ei ole ainoa pitkiin välimatkoihin liittyvä ongelma. Muutamat järjestöt mainitsivat osallistumismaksuavustuksista, joita järjestöt myöntävät osallistumisen edellytysten madaltamiseksi. Samalla järjestöt painottivat, että osallistumismaksut on pyritty pitämään mahdollisimman alhaisina jo lähtökohtaisesti.

”Joihinkin tapahtumiin on mahdollista saada tukea matkakuluihin, jotta osallistuminen eri puolelta Suomea olisi mahdollista. Suuret etäisyydet vaikuttavat kuitenkin jossain määrin jäsenistön mahdollisuuksiin kokoontua yhteen.”(Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestö)

Muut järjestöt kokivat suurimpina osallistumisen esteinä ajanpuutteen, maantieteelliset rajoitteet ja tiedonvälityksen. Samat asiat toistuivat myös poliittisten nuorisjärjestöjen vastauksissa. Useampi järjestö koki, että toiminnan keskittyminen suurimpiin kaupunkeihin on vaikeuttanut osallistumista. Ongelma oli useassakin järjestössä ratkaistu etäosallistumismahdollisuuksien kehittämisen kautta.

”Kursseille osallistumisessa esteenä voivat olla paikallisyhdistyksen tai yksittäisen jäsenen taloudelliset resurssit. Kokouksiin osallistumisessa myös välimatkat. Kursseja ja kokouksia on pyritty järjestämään eri paikkakunnilla. Hallituksen kokouksiin osallistuvien matkakulut korvataan. Uusia etäosallistumisen mahdollistavia kokoustekniikoita on otettu käyttöön

(esim. puhelinkokous, Skype-yhteys, sähköposti jne.).” (Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestö)

”Paikallis- ja keskustason toimijoiden fyysiset etäisyydet ovat haaste. Tätä on pyritty purkamaan face-to-facetapaamisten lisäksi verkkopohjaisia sovelluksia käyttäen.” (Nuorison etujärjestö)

Yksi järjestö koki, että suuri osallistumisen este on uusien ja vanhojen toimijoiden välinen hierarkia. Toiminnan esteenä koettiin ”vanhat tekijät, jotka omasta mielestään osaavat ja tietävät kaiken.” (Lapsijärjestö). Tiedonsaantiin osallistumisen esteenä oli kiinnitetty samassa hengen vedossa huomiota ja järjestöt kertoivat kehittäneensä viestintää, jotta tiedonsaanti ei olisi osallistumisen esteenä.

Poikkeuksena poliittisiin nuorisjärjestöihin muut järjestöt toivat esiin fyysiseen esteettömyyteen ja vähemmistöryhmien huomioimiseen liittyvät asiat, jotka eivät näkyneet poliittisten nuorisjärjestöjen vastauksissa. Yksi järjestöistä huomioi, että esimerkiksi järjestön keskustoimisto ei ole esteetön. Fyysinen esteettömyys nähtiin siis osana osallistumiseen liittyviä asioita.

”Esteitä ei suuremmin ole, vaan riippuu henkilöstä itsestään, kuinka aktiivinen hän haluaa olla ja pyrkiä sitten valtakunnallisiin tehtäviin.” (Lapsijärjestö)

”Ihmisten sitouttaminen varsinaisen jäsenyyden sijaan toimintaan osallistumismahdollisuuksien luomisen kautta.” (Lapsijärjestö)

Sami Myllyniemi (2009) on tehnyt huomion, että nuorten kansalaisaktiivisuus on siirtynyt vapaamuotoisempiin projekteihin. Järjestöihin ei siis olla valmiita sitoutumaan jäseniksi vaan toimintaan osallistutaan erilaisista lähtökohdista käsin. Aineistolta kysyttiin tarjoavatko järjestöt toimintaa järjestöön kuulumattomille. Osa järjestöistä on vastauksissaan osoittanut olevansa valmiita vastaamaan kysyntään. Järjestöt toivottivat muutkin kuin jäsenensä vastauksissaan tervetulleiksi tapahtumiinsa ja toimintaansa. Osa

järjestöistä kuitenkin huomautti, ettei tapahtumia erityisesti pystytä suuntaamaan jäsenistön ulkopuolelle.

Ulkopuolisten osallistujien määrä vaihteli muutamasta jopa satoihin. Etenkin puoluepoliittiset nuorisojärjestöt painottivat, että vain jäsenistöllä on mahdollisuus osallistua päätöksentekoon, vaikka esimerkiksi tapahtumiin voi osallistua myös muut kuin jäsenet. Osa järjestöistä toivoi, että pystyisi tarjoamaan enemmän toimintaa ulkopuolisille. Oli myös järjestöjä, jotka eivät kokeneet tätä merkittäväksi. Useissa vastauksissa korostui, että uudet jäsenet ovat aluksi ”ulkopuolisia”, joille toimintaa tarjotaan. Siksi on hieman hankala erottaa, missä vaiheessa puhutaan vain jäsenistölle suunnatusta toiminnasta.

Uuteen politiikkaan liittyvissä teksteissä ja kannanotoissa on tuotu esiin se, että uudenlaisia osallistumismahdollisuuksia tarvitaan. Nuorisojärjestöt painottavat toiminnan avoimuutta ja sitä kautta ihmisten mahdollisuuksia osallistua. Osaltaan järjestöt ovat siis pyrkineet vastaamaan uudenlaisten osallistumismahdollisuuksien kysyntään. Uudenlaiset osallistumismahdollisuudet näyttäytyvät esimerkiksi Internetin kautta tapahtuvana sähköisenä vaikuttamisena.

Ensimmäisenä edellytyksenä osallisuudelle Kiilakoski (2007, 8) näkee, ”että jokainen halukas voi ilmaista oman mielipiteensä ja pystyy vaikuttamaan oman yhteisönsä kohtaloon”. Osallisuus koskettaa myös demokratiakasvatusta. Osallistumiseen liittyvissä pohdinnoissa järjestöt kertoivat, että vaikutusmahdollisuuksia on nuorille tarjolla, mutta se edellyttää läsnäoloa esimerkiksi kokouksissa. Osallistumismahdollisuudet ja vaikutusmahdollisuudet eroavat täten.

Osallisuuden lisäämistä on painotettu useissa eri tilanteissa. Keskustelun taustalla voidaan nähdä poliittisen osallistumisen väheneminen ja yhteiskunnallisen syrjäytymisen kasvu. Kiilakoski (2007, 11) myös näkee, että ”osallisuuden kokemus tuottaa halua vaikuttaa ympäristöön ja olla osa sitä”. Osallisuus nähdään usein rinnakkain syrjäytymisen ehkäisyn kanssa. Nuorten tapauksessa heidät halutaan sitouttaa johonkin. Osallisuuden yksi tarkoitus on kiinnittää yksilöitä yhteiskuntaan ja lähiympäristöönsä. (Kiilakoski 2007.)

Kimmo Aaltonen (2009, 25) määrittelee aktiivisen kansalaisuuden seuraavasti: ”aktiivinen kansalaisuus on harrastamista, osallistumista sekä leikkiä ja iloista toimintaa yhdessä.

Aktiivinen kansalaisuus on yhteisön jäsenyyttä”. Aktiivinen kansalaisuus voidaan nähdä erittäin laajana osallistumisen ja toiminnan kirjona, kuten aineistoni sekä Aaltonen esittävät.

Järjestöjen vastauksissa tuotiin esiin myös osallistumisen esteitä. Vesa Puuronen (1987) pohtii nuorisojärjestöjen käytäntöjen ja nuorison käyttäytymismallien välistä ristiriitaa yhtenä selittäjänä järjestötoiminnan kiinnostamattomuudelle. Nuorisojärjestöissä vaaditaan usein kykyä toimia kollektiivisten käytäntöjen kanssa ja nuoriso haluaa pikemminkin yksilöllisiä valintoja ja toimintaa esimerkiksi kulutuksen kautta toteuttavia valintoja. Tässä heijastuu ongelma yhteisön hyvän ja oman edun välisestä suhteesta, jota toin esiin viitekehyksessä.

Osallistumisen esteet olivat osittain erilaisia poliittisissa nuorisojärjestöissä suhteessa muihin järjestöihin. Poliittisten nuorisojärjestöjen ongelmana tuntui olevan nuorten epäilevä suhtautuminen politiikkaan. Osallistumisen esteenä koettiin tietynlainen leimautuminen sekä pelko poliittista toimintaa kohtaa. Nuoret tuntuvat vierastavan politiikkaa. Sen sijaan kaikki järjestöt kohtasivat ongelmia jäsenten sitoutumisen ja sitouttamisen kanssa.

Osallistuminen yhdistystoimintaan perustuu toiminnasta saatuun hyötyyn ja toisaalta toiminnan vaatimiin ponnistuksiin. Liittymis- ja osallistumispäätös tehdään juuri järjestön toiminnan perusteella. (Siisiäinen 1996a.) Tarjoaako nuorisojärjestötoiminta aineellista tai henkistä hyötyä jäsenilleen?

Nuorten osallistuminen voi tarkoittaa kahdenlaisia tehtäviä. Sillä voidaan tarkoittaa kasvattamiseen liittyviä toimia tai integroitumista yhteiskuntaan. Osallistumisen kautta nuoret integroituvat yhteiskuntaan. (Haikkola 2004.) Osallistumisen käsite tulee lähelle demokratiakasvatusta, jonka ajatuksena on myös tukea nuorten kiinnittymistä yhteiskunnan jäseniksi.

Poliittiset nuorisojärjestöt eivät poikkea osallistumiseen liittyvissä asioissa juurikaan muista järjestöistä. Poliittisten nuorisojärjestöjen vastauksissa heijastuu yleisemmin ennakkoluulot poliittista toimintaa kohtaa. Sen sijaan samanlaisia haasteita jäsenistön aktivoimiseksi kohdataan myös muissa kuin poliittisissa järjestöissä. Osallistumisen

helpottamista lisäävät keinot ovat myös samankaltaisia molemmissa vertailuissa järjestöryhmissä. Avoimuutta ja tiedottamista pidetään keinoina lisätä osallistumisaktiivisuutta kyselyyn vastanneiden järjestötoimijoiden näkemysten perusteella. Uusien liikkeiden politiikassa painotettiin avoimuutta toiminnassa. Se painottui myös järjestöjen vastauksissa, joten osa uusien liikkeiden ajattelusta on tullut osaksi nuorisojärjestökenttää.

5.2. Demokratiakasvatus nuorisojärjestöissä

Poikkeavatko poliittiset nuorisojärjestöt muista järjestöistä demokratiakasvatuksen osalta? Millainen näkemys järjestöillä on yhteiskunnallisesta kasvatustehtävästä? Vertailen kyselyyn vastanneiden poliittisten nuorisojärjestöjen vastauksia muiden järjestöjen vastauksiin demokratiakasvatukseen liittyvien kysymysten osalta. Poliittisilla nuorisojärjestöillä voidaan katsoa olevan erityinen intressi demokratiakasvatuksen toteuttamiseen järjestöjen vahvan yhteiskunnallisen ja poliittisen vaikuttamisen vuoksi. Toisinaan ajatellaan myös, että poliittiset nuorisojärjestöt kasvattavat tulevaisuuden vaikuttajasukupolvea.

5.2.1. Poliittisten nuorisojärjestöjen näkemyksiä demokratiakasvatuksesta

Yksi vastaajista näki laajan kasvatustehtävän kaikilla järjestösektoreilla:

”Jokainen poliittinen ja ei-poliittinen toimija toteuttaa kasvatustehtävää, halusivat (tai ymmärsivät) he sitä tai ei. Näin minun mielestäni.”
(Poliittinen nuorisojärjestö)

Kahdentoista vastanneen poliittisen nuorisojärjestön vastaukset kietoutuvat nyt yhteen ja niistä muodostuu kyseisen järjestöryhmän näkemys demokratiakasvatuksesta. Kaikki vastanneet poliittiset nuorisojärjestöt ovat sitä mieltä, että heidän järjestöllään on yhteiskunnallinen kasvatustehtävä. Näyttää siltä, että ajatusta oikein alleviivattiin. Useat poliittiset nuorisojärjestöt katsoivat demokratiakasvatuksen tärkeimmäksi tehtäväkseen tai järjestön päätarkoitukseksi. Osa järjestöistä koki kasvatustehtävänsä poliittiseksi

mieluummin kuin yleisemmin yhteiskunnalliseksi kasvatukseksi tai demokratiakasvatukseksi.

”Se on tärkein tehtävämme.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Poliittisten nuorisojärjestöjen tehtävä on kasvattaa yhteiskunnallisesti aktiivisia ja poliittisesti päteviä kansalaisia.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Koemme, että järjestömme tehtävä on poliittinen, ei niinkään yleinen yhteiskunnallinen kasvatust. Kasvatamme jäsenistöämme ajamaan tehokkaasti aattemme ja arvomaailmamme mukaisia tavoitteita.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”On myös tärkeää, ettei nuoriso- tai opiskelijajärjestö ole pelkkä broilerikoulu: se on myös elämäkoulu, joka kasvattaa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kaikilla tasoilla. Kasvatustnäkökulma on meillä kaikessa toiminnassa esillä ja kasvattaminen yhteiskunnalliseen lähestymistapaan ja muista välittävään elämäntapaan on tärkeää.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Aktiiviseen kansalaisuuteen kasvattaminen on liiton perustehtävä.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

Järjestöt painottivat eri tavoin poliittisen kasvattamisen ja yhteiskunnallisen kasvattamisen suhdetta. Aktiivinen kansalaisuus nähdään demokratiakasvatustuksen tuotoksena. Aktiivisella kansalaisuudella Nuorisolain mukaan tarkoitetaan ”tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa”. Demokratiakasvatustopas (Neuvonen 2008) määritteli samalla tavalla demokratiakasvatustuksen aktiivisen kansalaisuuden kehittämisen keinona.

Poliittiset nuorisojärjestötoimijat näkivät kehityspolun, jossa nuorisojärjestötoiminnan kautta on kasvettu muihin tehtäviin. Vanhat toimijat ovat esimerkiksi työllistyneet keskeisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin. Kasvaako tuleva politiikan sukupolvemme näissä järjestöissä? Yhteiskunnallinen paino kasvatustehtävässä näkyy aineistoni vastauksissa.

”Kasvatamme tiedostavia ja kriittisiä nuoria.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Opiskelijapolitiikan kautta kasvattaminen yhteiskunnalliseen toimintaan.”
(Poliittinen nuorisjärjestö)

”Aktiivinen toimiminen kansalaisyhteiskunnassa valmentaa jäseniämme vaalimaan demokraattisia oikeuksiaan yhteiskunnassa.” (Poliittinen nuorisjärjestö)

Poliittiset nuorisjärjestöt kokivat toteuttavansa demokratiakasvatusta monin eri tavoin. Useasti mainittiin päätöksentekoon tutustuttaminen ja yhteiskunnallisen ajattelun lisääminen. Aineistoni poliittiset nuorisjärjestöt näkivät koulutuksen (aiheina esimerkiksi kokoustekniikka, esiintyminen, johtaminen, tapahtumien järjestäminen) ja tiedon levittämisen tärkeänä osana demokratiakasvatuksen toteuttamista. Lisäksi painotettiin myös erilaisia kampanjoita oppimiskokemuksina. Tärkeänä nähtiin myös mahdollisuudet vaikuttaa ja tuottaa kokemuksia vaikuttamisesta.

”Tarjoamme jäsenillemme mahdollisuuden vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin.” (Poliittinen nuorisjärjestö)

”Monenlainen arkipäiväinen toiminta kasvattaa tähän, hakemusten laadinta, henkilövaalit, kampanjointi.” (Poliittinen nuorisjärjestö)

”Kasvatustehtävä toteutuu parhaiten koulutuksissa ja tilaisuuksissa.”
(Poliittinen nuorisjärjestö)

”Lisäksi jäsendemokratiamme tarjoaa kaikille mahdollisuuden harjoitella kokouskäytäntöjä ja tekee osallistumisen kokouksiin tutuksi ja helpoksi.”
(Poliittinen nuorisjärjestö)

Tomperin ja Piattoevan (2005, 266) mielestä demokratiakasvatuksen tavoitteena on kehittää sekä politisoimisen että politikoimisen kykyjä. Heidän mukaansa politisoiminen ”tarkoittaa valmiutta ottaa poliittinen näkökulma asioihin ja havaita politiikan läsnäolo sielläkin missä siitä ei avoimesti puhuta”. Kyky toimia tehokkaasti sekä argumentoida menestyksekkäästi ovat osa politikoimista. Politikoimiseen liittyy myös organisoituminen yhdessä muiden kanssa sekä vaikuttamisen keinojen ja kanavien löytäminen. Heidän

käsityksensä politikoinnista tulee mielestäni lähelle politiikan tekemisen arkea, mikä on osa poliittisten nuorisojärjestöjen arkea.

5.2.2. Muiden järjestöjen näkemyksiä demokratiakasvatuksesta

Viisi muuta järjestöluokkaa on jäsennetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Muiden järjestöjen vastauksia vertaillaan puoluepoliittisten järjestöjen vastauksiin. Lähes kaikki järjestöt muissakin järjestöluokissa kokivat vahvan kasvatustehtävän. Yksi järjestö (nuorison etujärjestö) vastasi, että ei koe järjestöllään olevan demokratiakasvatusta tai yhteiskunnallisen kasvatuksen tehtävää. Muutama järjestö hieman epäröi ja koki, ettei tehtävä ole samalla tavalla tärkein päätavoite, mitä poliittisilla nuorisojärjestöillä tuntui olevan.

”Päämääränä kasvattaa tasapainoisia ja vastuuntuntoisia kansalaisia.”
(Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestö)

”Koemme, että meillä on kansainvälisyyskasvatustehtävä.” (Nuorisotyön palvelujärjestö)

”Kasvatustehtävä on kova termi!” (Lapsijärjestö)

”Kasvattaa nuorista entistä yhteiskuntakelpoisimpia ja elämään valmiimpia yksilöitä.” (Lapsijärjestö)

”Ajatteleimme, että kukaan ei voi laistaa tätä tehtävää, vaan se kuuluu kaikille yhteiskunnassa mukana oleville. Joka tapauksessa kaikki kasvattavat. Osa tekee sen vain tietoisemmin kuin toiset.” (Uskonnollinen nuorisojärjestö)

”Demokratiakasvatus on järjestömme toiminnan ydintä. (..) Tämä opettaa nuoria äänestämään ja ymmärtämään sitä, miten luottamustehtävissä toimitaan.” (Nuorison etujärjestö)

Miten muissa järjestöissä koetaan demokratiakasvatuksen toteuttaminen ja millä keinoin asiaa lähestytään? Demokratiakasvatuksen toteuttamisen keinoissa oli monipuolisempi näkökulma suhteessa poliittisten nuorisojärjestöjen vastauksiin.

Lapsijärjestöjen vastauksissa näkyy järjestöjen rooli todella vahvasti. Yhteiskunnallinen kasvatus nähdään pitkälti lasten harrastustoiminnan kautta. Lapsijärjestöt kokivat demokratiakasvatuksen eri tavalla esimerkiksi järjestönsä vaikuttamistyönä.

”Liitto edistää kerho- ja harrastustoiminnan avulla lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia, yhteisöllisyyttä sekä aktiivista ja vastuullista kansalaisuutta.” (Lapsijärjestö)

”Tuemme lapsiperheitä heidän arjessaan ja lasten mahdollisuutta olla lapsi.” (Lapsijärjestö)

”Järjestömme on merkittävä lasten ja nuorten puolestapuhuja.” (Lapsijärjestö)

Lapsijärjestöt näkivät demokratiakasvatuksen keinojen vaikuttavan syrjäytymisen ehkäisyyn, vapaa-ajan harrasteiden ylläpitoon ja sitä kautta myös lapsi- ja nuorisopolitiikkaan vaikuttamisena. Lapsijärjestöjen kasvatuksellinen rooli painottui lasten kasvun ja kehityksen tukemiseen.

Uskonnollisten nuorisojärjestöjen kokemukset demokratiakasvatuksesta rakentuivat järjestöjen roolien mukaisesti. He kokivat omaavansa yhteiskunnallisen kasvatustehtävän. Kasvatustehtävää toteutettiin pitkälti harrastustoiminnan kautta samoin kuin lapsijärjestöissä. Toiminnassa näkyi nuorten oppiminen ottaa vastuuta ja kasvaa sekä voida hyvin kokonaisvaltaisesti.

”Kristilliseltä pohjalta toteutettava kasvatus tapahtuu sekä paikallisissa ryhmissä että leireillä.” (Uskonnollinen nuorisojärjestö)

”Kasvatamme nuoria vastuulliseen vaikuttajuuteen, eli tarjoamme virikkeitä ja välineitä arvopohjan ja maailmankuvan rakentamiseen.” (Uskonnollinen nuorisojärjestö)

Nuorison etujärjestöissä yksi järjestö vastasi selkeästi, etteivät koe omaavansa demokratiakasvatustehtävää. Muut vastaajat liittyivät yksimielisesti demokratiakasvatusta toteuttavien joukkoon. Nuorison etujärjestöjen vastaukset muistuttivat eniten poliittisten nuorisjärjestöjen vastauksia.

”Toteutamme kasvatustehtäväämme laajalle tapahtumiemme, koulutustoiminnan ja muun toimintamme kirjoilla sekä kannanotoilla, julkaisuilla ja muulla näkyvällä vaikuttamisella.” (Nuorison etujärjestö)

”Kyllä, oppilaskunta-aktiivisimmin ja kouludemokratian lisääjänä sekä yleisen vaikuttamisvalmiuden lisääjänä.” (Nuorison etujärjestö)

Nuorison etujärjestöt kokivat toteuttavansa kasvatustehtävää koulutuksien ja vaikuttamistyön kautta. Demokratiakasvatus nähtiin näissä järjestöissä oppimisen kautta.

”Myös erilaiset edustustehtävät vaikkapa yliopistohallinnossa ovat erinomaisen kasvattavia.” (Nuorison etujärjestö)

”Järjestämällä koulutusta yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta.” (Nuorison etujärjestö)

Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestöt kokivat harjoittavansa demokratiakasvatusta, mutta osa vähän epäili kokonaisvaltaisuutta tai vahvaa painotusta asiaan. Demokratiakasvatukseen kytkeytyi päihittettömyys, tiedotustoiminta ja harrastustoiminta. Harrastustoiminta koettiin järjestöissä syrjäytymistä ehkäiseväksi.

”Pyrimme rohkaisemaan nuoria kriittisyyteen, ennakkoluulottomuuteen ja tiedon käyttöön sekä ottamaan vastuuta itsestään ja maailmasta.” (Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestö)

”Tukee lasten ja nuorten tasapainoista kasvua ja ehkäisee nuorten syrjäytymistä.” (Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestö)

Järjestöt halusivat tarjota onnistumisen kokemuksia ja mielekkäitä asiallisia keskusteluja. Leikin rooli koettiin tärkeäksi luonnollisesti lapsijärjestöissä.

Viitekehyksessä viitataan Tomi Kiilakosken (2007) käsitykseen socialisaation huomattavasta merkityksestä osallisuudelle ja sen kokemiselle. Järjestöjen vastauksista on huomattavissa ajatus siitä, että nuorisojärjestötoiminnalla pyritään innostamaan vaikuttamiseen myöhemmin. Kiilakoski näkee osallisuuden ja siihen liittyvät toimenpiteet kasvatuksellisenä toimintana.

Aineistosta nousi merkityksellisenä asian esille se, että niin moni järjestö näki kasvatustehtävänsä tiedottamisen ja koulutuksen kautta. Koulutus on erilaista nuorisojärjestöissä kuin perinteinen pulpetissa istuminen. Toisaalta koko järjestötoiminta on osa nonformaalia koulutusta (Lehtisalo ja Raivola 1999, 27). Järjestöjen koulutuksellisuus tuli esiin kyselyyn vastanneiden järjestöjen vastauksissa. Nuorisojärjestötoiminta on muutakin kuin sääntöjen määrittämiin tavoitteisiin pyrkimistä. Järjestötoiminta on monelle toimijalle antanut valtavia oppimiskokemuksia käytännön toimintaa eläen. Jukka Tahvanainen (2004) muistuttaa, että nuoret linkittyvät yhteiskuntaan järjestön kautta, he oppivat toimiessaan järjestöissä ja tehdessään järjestöpolitiikkaa: ”Järjestöjen maailma on nuorten oppimisympäristö”.

Järjestötoiminta voidaan nähdä nuorten identiteetin kypsymisen ja elämänhallinnan vahvistumisen kautta, niin kuin Lasse Siurala (2004) sen näkee. Nämä kaksi osatekijää tulevat ilmi myös tutkimukseen osallistuneiden järjestöjen vastauksissa. Yhteiskunnallinen kasvatus näyttää tarkoittavan eri asioita eri järjestöissä sekä järjestökentillä. On luonnollista, että järjestöjen oma toimintakulttuuri heijastuu vastauksissa. Kuten jo aiemmin johdatuksessa järjestömaailmaan kerroin, että yhdistykset määrittävät niiden intresseistä käsin ja intressi tarkoitti yhdistyksen tarkoitusta (Siisiäinen 1986). Näin ollen yhdistyksen tarkoitus muokkaa tapoja toimia sekä toiminnan päämäärää.

Samoja osatekijöitä ja huomioita on löydettävissä läpi koko nuorisojärjestöjen kirjon aineistoa tarkasteltaessa. Esitin tutkimuskysymyksen poikkeavatko poliittiset nuorisojärjestöt vastauksillaan muista järjestöistä? Poliittiset nuorisojärjestöt painottavat vastauksissaan eri asioita. Muut järjestöt eivät kuitenkaan poikkea suuresti poliittisista nuorisojärjestöistä demokratiakasvatuksen osalta. Nuorison etujärjestöjen ja poliittisten

nuorisojärjestöjen välillä demokratiakasvatuksen osalta näkyi hyvin samanlaiset tavoitteet. Vivahde-eroja ilmauksissa sen sijaan löytyy sitäkin enemmän, etenkin poliittisten- ja etujärjestöjen sekä muiden välillä. Poliittiset järjestöt tuntuvat alleviivaavan yhteiskunnallista merkitystään enemmän kuin muut. Täytyy muistaa, että jokainen järjestö luonnollisesti kokee kyselyn kysymykset oman järjestönsä toiminnan tarkoituksien kautta. Se vaikuttaa vastauksiin.

Järjestöt on luokiteltu intressiensä ja niiden toiminnan päätarkoituksen mukaisesti. On luonnollista, että demokratiakasvatus (ja muut teemat) saavat erilaisia mielleyhtymiä eri viitekehyksissä. Demokratiakasvatus tarkoittaa eri asioita eri järjestöille. Järjestöt hahmottavat oman toimintansa ja järjestökulttuurinsa kautta kyselyn teemoja. Ongelmaksi saattaa muodostua, että puhumme samoista asioista puhumatta samoista asioista.

Tomperi ja Piattoeva (2005, 251 - 252) näkevät ristiriidan demokratiakasvatuksen ja vallitsevan tilanteen välillä. Käsitys kansalaisuudesta perustuu ajatukseen yksityishenkilöstä, jonka poliittiset velvollisuudet ovat lakien noudattaminen ja äänestäminen. Demokratiakasvatuksessa kuitenkin puhutaan aktiivisen osallistumisen retoriikalla, joka ei osu yhteen vallitsevan tilanteen kanssa. Heidän mielestään tällainen ohut kansalaisuus ei poliittista kasvatusta tarvitse.

5.3. Nuorisojärjestöjen sisäinen demokratia

Toimintatavat ovat pitkälti käytännössä näkyviä osia järjestöjen sisäisestä demokratiasta. Sisäisellä demokratialla voidaan laajasti ajateltuna tarkoittaa ihan kaikkia pienimpiäkin organisoitumisen muotoja järjestöissä. Sisäisen demokratian käytännöt ovat esimerkiksi kokousten järjestelyä ja avoimuutta, hallituksen työskentelyn seuraamista ja mahdollisuuksia vaikuttaa järjestön kannanottoihin. Aiemmin jo määrittelin, että esimerkki sisäisen demokratian toimivuudesta on opposition mahdollisuus nousta valtaan. Kuinka hyvin aineistoni pystyy tuomaan todelliset valtasuhteet tai henkilöjen väliset suhteet ilmi? Vastaus on, että ei pysty. Tämä aineisto ei vie tutkijaa järjestöjen vallan ytimeen käytännön tasolla. Aineisto lähinnä kertoo tapoja ja muodollisia vaikuttajia.

5.3.1. Nuorisojärjestöjen sisäinen demokratia poliittisissa järjestöissä

Tutkimus pohjautuu kokemukseen demokratian käytännöistä järjestöissä. Ei ole tarkoituksenmukaista spesifisti määritellä erilaisten demokratiateorioiden eroja. Järjestökentällä vallitsee usein edustuksellisen demokratian järjestelmä, mikä on tyypillinen tapa Suomessa hahmottaa demokratia käytännössä. Yleensä edustuksellisuus tapahtuu niin, että järjestön jäsenet valitsevat joukostaan hallituksen edustamaan jäsenistöä. Hallituksen voi valita vuosikokous, liittokokous, syyskokous tai muu vastaava tilaisuus, joka säännöissä määrittää järjestön ylimmäksi päättäväksi elimeksi. Hallituksen sijaan voidaan valita edustajisto tai muu vastaava toimielin, joka hoitaa järjestön tehtäviä (yhdessä työntekijöiden kanssa) ja käyttää valtaa varsinaisten kokousten välillä. Nuorisojärjestöjen tavat hahmottaa järjestödemokratia vaihtelee. Osa hahmottaa järjestödemokratian organisaatiomallin kautta. Osa järjestöistä on pohtinut asiaa kokousten avoimuuden, tiedottamisen ja osallistumisen kautta.

”Järjestöorganisaatiomme on lähtökohtaisesti hyvin selkeä ja yksinkertainen: osastojen johtokunnat ja liittohallitus toimivat päättävinä eliminä. Tärkeintä on toimia siten, että rivijäsenen kynnys lähestyä esimerkiksi liiton puheenjohtajaa pysyy mahdollisimman pienenä.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Hallituksen kokoukset ja pääasiallisesti kaikki työryhmien kokoukset ovat täysin avoimia jäsenistölle.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

Siisiäinen (1986, 42) kertoo, että organisaation sisäinen demokratia tulee esiin sisäiseen demokratian liittyvien ongelmien ratkaisutavassa. Ratkaisutapa vaikuttaa siihen, ”millä tavalla tietyn ryhmän intressi ilmenee yhdistyksen ajamana poliittisen järjestelmän tasolla”. Havaitaksemme järjestöjen sisäisen demokratian käytänteitä meidän pitäisi päästä kiinni sisäisen demokratian ongelmiin. Osa järjestöistä hahmotti sisäistä demokratiaa tasa-arvon kautta, osa taas liittokokoukseen (tai muun järjestön ylimmän päättävän elimen) osallistumismahdollisuuden kautta.

”Yhdenvertaisuus huomioidaan päätöksenteossa, ote säännöistämme (§11):
”Liittokokouksen päättäessä liittohallituksen jäsenistä valinnassa on otettava

tasapuolisesti huomioon maan eri osat, jäsenyhdistykset, eri koulutustasot ja sukupuolten tasa-arvo." (Poliittinen nuorisojärjestö)

"Hallituksen tasa-arvovastaavat seuraavat puheenvuorojen jakaantumista sukupuolen mukaan tarpeen vaatiessa hallituksen kokouksissa. Liittokokouksessa on tarkoitus ottaa käyttöön myös puheenvuorojen sukupuoli-jakaantuminen." (Poliittinen nuorisojärjestö)

"Piirijärjestön kokoukseen on jokainen jäsenmaksuvelvoitteensa suorittanut jäsen tervetullut, ja piirikokouksen päätöksellä hän voi osallistua liittokokoukseen. Jäsen saa piirikokoukseen postitse, joten se tavoittaa kentän hyvin. Yksittäinen jäsen voi antaa kokousten käsiteltäväksi myös aloitteita." (Poliittinen nuorisojärjestö)

"Liittokokouksessa kukin järjestön henkilöjäsen voi edustaa itseään, ja kaikilla järjestön jäsenillä on oikeus osallistua liittokokouksen päätöksentekoon. Mahdollisille yhteisöjäsenille nimetään edustajat liittokokoukseen tiettyyn aikarajaan mennessä." (Poliittinen nuorisojärjestö)

"Liittokokouksemme edustajamäärät on kirjattu niin että pääsääntöisesti kaikki halukkaat pääsevät kokousedustajiksi eli käyttämään liiton ylintä päätösvaltaa. Liittohallituksemme kokoukset ovat kaikille jäsenillemme avoimia, jäsenillä on puhe- ja läsnäolo-oikeus." (Poliittinen nuorisojärjestö)

"Säännöissä määritellään jäsenjärjestöjen ja henkilöjäsenten edustus. Henkilöjäsenten kokous järjestetään etäkokouksena hyvissä ajoin ennen liittokokousta etäkokouksena, jotta henkilöjäsenet ympäri Suomen voivat vaikuttaa edustajien valintaan ja heidän ajamiinsa sisältöihin liittokokouksessa. Jäsenjärjestöjä ohjeistetaan selkeästi valitsemaan edustajansa ja järjestämään edustajien ja koko jäsenistön välisiä keskusteluiltoja liittokokouksessa päätettävistä asioista, joita useimmat järjestöt pitävät. Liittokokouksessa kaikilla edustajilla on yksi ääni ja läsnäolo ja puheoikeus on yleensä kaikilla paikalle saapuvilla." (Poliittinen nuorisojärjestö)

Yksi poliittinen nuorisojärjestö kertoo, että heillä on käytössään neuvoa-antava jäsenäänestys puheenjohtajan valinnasta. Toinen mielenkiintoinen tapa, joka ilmeni yhden järjestön vastauksissa, on etäkokousmahdollisuus kokousedustajien valinnassa. Poliittisille nuorisojärjestöille sisäinen demokratia näyttäytyi avoimuutena ja siihen pyritään tiedottamisen avulla. Avoimuus ja tiedottaminen tulivat esiin myös osallistumista käsittelevissä vastauksissa. Sisäisen demokratian käytännöissä huomioitiin tiedottamisen ja avoimuuden lisäksi osallistumismahdollisuuksien luominen esimerkiksi internetissä. Jäsenet pystyvät olemaan osa järjestön sisäisen demokratian prosesseja myös ”etänä” ja virallisten kokousten välillä. Se, miten hyvin ja laajasti tämä onnistuu kaikissa poliittisissa järjestöissä, jää aineistoni perusteella epäselväksi.

”Yhtenä konkreettisena asiana voidaan lisäksi mainita, että järjestö tekee vuosittain 1-4 politiikkamittaria, jolla kartoitetaan jäsenistön mielipidettä ja kantoja erilaisiin poliittisiin teemoihin. Kysely tehdään webropol-kyselynä ja kyselyyn voivat osallistua koko jäsenistö.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Esimerkiksi periaateohjelman teossa tuimme järjestön sisäistä demokratiaa ottamalla aktiiviset jäsenemme mukaan heitä kiinnostaviin työryhmiin, jotka työstivät periaateohjelman osa-alueita.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Pyrimme järjestämään hallituksen kokoukset aina jonkin muun valtakunnallisen tapahtuman ohessa, jolloin myös hallituksen ulkopuolisilla on mahdollista osallistua kokouksiin.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Liittohallituksen kokoukset pyritään pitämään kuukausittaisten tapahtumien yhteydessä, jolloin tapahtumaan osallistuvien jäsenten on mahdollista osallistua myös liittohallituksen kokoukseen.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Kannanottoja ja asiakirjoja valmistellaan sekä hallituksen kesken että yhdistyksen aktiiveille tarkoitetussa Facebook-ryhmässä.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Ohjelmat ja kampanjat käytetään mahdollisimman laajoilla jäsen- ja järjestökierroksilla ennen hyväksyviä kokouksia ja jäsenkysely järjestetään joka vuosi.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

Poliittiset nuorisojärjestöt kertovat sisäisestä demokratiastaan kokousten avoimuuden ja kokouskäytänteiden kautta. Järjestöt kertoivat vastauksissaan, että heillä on esimerkiksi ylimmän päättävän elimen eli liittokokouksen kokous kaksi kertaa vuodessa tai hallituksen kokoukset ovat kaikille jäsenille avoimia. Osa toisaalta jätti kertomatta, kuinka avoimia hallitusten kokoukset heidän järjestössään ovat.

Demokratiakasvatus tuntui heijastuvan poliittisten järjestöjen sisäiseen demokratiaan liittyvissä vastauksissa. Useiden järjestöjen vastauksissa painottui työryhmien rooli sisäisen demokratian osana ja koulutuksen merkitys. Jäseniä kannustettiin osallistumaan ja muokkaamaan (työryhmien kautta) järjestöjen linjoja tai toimintatapoja.

”Virallisesti liittohallitus päättää jaostojen ja työryhmien perustamisesta ja niiden puheenjohtajista sekä vastuuhenkilöistä, mutta käytännössä työryhmiä syntyy myös jäsenlähtöisesti.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Jäsenet voivat perustaa kiinnostuksensa mukaan oikeastaan minkälaisen työryhmän tahansa ja se voi saada liitolta järjestöllistä ja taloudellista tukea liittohallituksen harkinnan mukaan. Työryhmät ovat kaikille jäsenille avoimia.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

”Liittokokousvuonna koulutamme lähes kaikki liittokokousedustajat kokouskäytäntöihin, jotta he osaavat toimia kokouksessa. Kerran vuodessa järjestetään Sinun Täytyy Astua Johtoon - kurssi joka keskittyy järjestöbyrokraatiaan.” (Poliittinen nuorisojärjestö)

Oma kysymyksensä on, miten hyvin järjestöjen johto ottaa työryhmien työskentelyn tai jäsenistön mielipiteet esimerkiksi keskustelufoorumeilla huomioon? Kantaako jäsenen ääni keskusteluryhmästä järjestön viralliseen kannanottoon asti? Yksi järjestö kertoo vastauksessaan, että demokratia päättää, mitkä mielipiteet muodostuvat järjestön viralliseksi kannaksi. Olisi mielenkiintoista tietää, miten demokratialla testataan kantoja

esimerkiksi epävirallisilla keskustelufoorumeilla? Vuosikokouksissa usein kannoista pääsee vuosikokouksen osallistujat äänestämään.

”Ollut jo pitkään valloillaan periaate, jossa ei ole vääriä mielipiteitä, vaan erilaisia mielipiteitä. Kaikki mielipiteet huomioidaan mahdollisimman hyvin, jonka jälkeen demokratia tekee tehtävänsä.” (Poliittinen nuorisoyjärjestö)

Poliittiset nuorisoyjärjestöt rakentavat käsitystään sisäisestä demokratiasta organisaatiomallin varaan. Sen varaan, mitä virallisia vaikutuskanavia jäsenille tarjotaan ja miten he voivat niihin osallistua. Sen sijaan uusien liikkeiden peräänkuuluttama tapa tehdä asioita vapaamuotoisemmin ei tunnu saavan sijaa järjestöjen vastauksissa. Järjestöt eivät luultavasti osanneet huomioida vapaamuotoisempia tapoja vaikuttaa järjestöön kertoessaan, millaisia sisäisen demokratian rakenteita ja käytäntöjä järjestöissä on. Siisiäinen (1986) muistuttaa, että ”organisointumisen on kohtalokasta liikkeen tavoitteiden ja demokraattisuuden kannalta: organisointumiseen liittyvä sisäisen työnjaon kehittyminen johtaa väistämättä oligarkkisen rakenteen syntymiseen ja jähmettymiseen organisaation toimintaa hallitsevaksi mekanismiksi”.

Poliittiset nuorisoyjärjestöt pohtivat, miten sisäisen demokratian rakenteita ja toimintamalleja tulisi edelleen kehittää. Osa vaati suurempia vaikutusmahdollisuuksia rivijäsenille. Järjestöjen vastauksissa näkyi, että uusia organisaatiotasoja pidettiin keinona lisätä vaikuttamismahdollisuuksia. Organisaatiotasona nähtiin myös epävirallisempi päätöksenteko.

”Pääpaino kehityksessä tulisi kulkea kohti suurempaa vaikuttamista ja rakenteiden hiomista niin mataliksi, ettei kynnys suoraan vaikuttamiseen muodostuisi miltään osin liian korkeaksi” (Poliittinen nuorisoyjärjestö)

”Sisäistä demokratiaa kehitämme ottamalla jossain vaiheessa käyttöön kattojärjestön hallituksen ja piirijärjestöjen hallituksen väliin menevän toimielimen samaan tapaan kuin puolueella on puoluevaltuusto, ts. piirivaltuusto.” (Poliittinen nuorisoyjärjestö)

”Kyselyiden käyttöä voisi lisätä ja pyrkiä luomaan osastotasolle päätöksentekomalleja, joissa ei välttämättä tarvita virallisia kokouksia.”
(Poliittinen nuorisojärjestö)

5.3.2. Muiden järjestöjen näkemyksiä sisäisestä demokratiasta

Poliittisten nuorisojärjestöjen vastauksista näkyi, ettei heillä ollut hankaluutta pohtia sisäistä demokratiaa ja siihen liittyviä asioita. Muiden järjestön osalta vastauksissa näkyi pientä epävarmuutta, mitä sisäisellä demokratialla tarkoitetaan tai he mielsivät aiheen eri tavoin. Tässäkin tilanteessa vastauksissa näkyy järjestöluokitus ja järjestöjen erilaiset tavoitteet.

”Tähän en oikein osaa vastata muuta kuin, että normaali demokraattinen tapa on käytäntönä hallitustyössä ja kenttätoiminnassa. Enemmistön tahto on se jota noudatetaan.” (Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestö)

”Järjestöllä ei ole erikseen alleviivattua tai rakennettua toimintamallia sisäisen demokratian osalta.” (Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestö)

”Järjestössämme hallitus ja työntekijät muodostavat keskeisen toiminnasta päättävän ja toimintaa toteuttavan tiimin.” (Nuorisotyön palvelujärjestö)

”Viime vuosina yhdistyksen jaosto- ja muissa luottamushenkilövalinnoissa on keskitytty valintaprosessin tasapuolisuuden kehittämiseen: tehtävistä tiedotetaan julkisesti usealla tiedotuskanavalla ja valintakriteerit vahvistetaan hallituksessa jo ennen hakijoiden haastattelua ja valintaa. Mielestään virheellisestä päätöksestä voi myös valittaa ja vaatia ratkaisulle eriteltyjä perusteluja.” (Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestö)

Vahva ja heikko demokratia tarkoittavat yksilön ja yhteisön välisten suhteiden laatua. Olennaista on itse toiminta, vuorovaikutus ja jatkuva dialogi. Pelkkä anonyymi äänestäminen ei riitä vahvan demokratian muodoksi, sillä se on staattista toimintaa, jossa ilmaistaan vain valinta. Vahva demokratia vaatii sitoutumista ja tarkoittaa, että osallistumisen kautta tehdään poliittisen yhteisön historiaa yhdessä vuorovaikutuksen ja

toiminnan avulla. Vahvassa demokratiassa ei ole mahdollista jättää syrjään ketään vaan se tavoittelee aitoa yhteistoimintaa ikään kuin antiikin vapaiden miesten kaupunkivaltioiden politiikka. (Koskiahho 2002.) Tämän perusteella myös järjestöjen kuuluu keskustella jäsenistön kanssa saavuttaakseen vahvan demokratian.

”Järjestössämme myös jokainen saa osallistua toimintamme kehittämiseen ja siihen myös aina kannustamme. Kehitämme toimintaamme jatkuvasti palautteiden ja muiden keinojen avulla.” (Nuorison etujärjestö)

”Merkittävässä yhdistyksen linjaa koskevissa kysymyksissä pyritään järjestämään erillisiä jäsenten kuulemistilaisuuksia.” (Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestö)

Järjestöt kokivat yhdeksi tärkeäksi osa-alueeksi tiedottamisen parantamisen sisäisen demokratian kehittämisessä. Tiedotus nousi oleelliseksi osaksi myös osallistumisen ja demokratiakasvatuksen teemoissa. Ratkaistaanko tiedottamisella kaikki järjestöjen ongelmat, olivat ne jäsenistön motivaatioon tai demokratian käytäntöihin liittyviä?

”Sisäistä demokratiaa on vahvistettu sisäistä viestintää kehittämällä (yksi strateginen painopiste), sähköistä keskustelua edistämällä (liiton sisäinen keskustelufoorumi) [...] ja kehittämällä eri menetelmiä ns. matalan kynnyksen osallistumiseen (tietoa ja vaikutusmahdollisuuksia myös muille kuin varsinaisille luottamushenkilöille).” (Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestö)

Muiden nuorisojärjestöjen vastauksissa näkyi samoja asioita kokouskäytäntöjen esille tuomisessa kuin poliittisillakin. Yleiskokouksia järjestetään, osa useammankin kerran vuodessa ja jäsenillä on siellä mahdollisuus vaikuttaa. Sääntöjä on muokattu ja hallitusten työskentelyä selkeytetty, jotta sisäinen demokratia toimisi paremmin. Hallitusten rinnalla toimii muita järjestön organisaatioita, kuten työryhmiä.

”Järjestön kokouksissa jokaisella osallistujalla on puheoikeus, ja jokaisella on osallistumisoikeus kaikkiin kokouksiin.” (Nuorison etujärjestö)

”Monitasoinen edustuksellinen järjestödemokratia; [...] hallitus, joka valitaan vuosittain suoralla vaalilla vuosikokouksessa ja jonka kokouksiin jäsenet voivat osallistua puhe- ja läsnäolo-oikeudella [...]” (Nuorison etujärjestö)

Avoimen päätöksenteon yksi peruseriaate on valinnan vapaus. Enemmistön kanta muodostuu usein järjestöissä, etenkin vuosikokouksissa, koko järjestön kannaksi. Mielestäni pelkkä äänestämismahdollisuus ei riitä hyvän järjestön sisäisen demokratian mittariksi. Tomperin ja Piattoevan sanoin (2005, 255) ”äänestyslipun täyttäminen ei kerro paljon demokratiasta”. Demokratia on myös kasvatuksellinen ihanne, sillä yhteiskunnan kehittämiseen osallistuminen on sivistyksen ydin (Tomperi ja Piattoeva 2005).

Yksi järjestö kutsui suoraksi jäsendemokratiaksi sitä, että jäsenistö voi tehdä kannanotoista esityksiä ja myös käytännön toiminnasta kerätään jäseniltä ehdotuksia. Aitoa demokratiaa on, että ihmiset voivat yhdessä rakentaa yhteistä kohtaloaan. Käytännössä tämä tarkoittaa byrokraattisten organisaatiomallien purkamista tai väljentämistä. Aidon demokratian perustana ovat aidot yhteisöt, joiden syntymiselle byrokraatia asettaa usein esteitä. (Kurki 2006, 168.)

Sisäisen demokratian kehittämisen kohteiksi muilla järjestöillä nousivat muun muassa palautteen keruu. Osa ilmoitti vastauksissa tekevänsä ”vuosittaisen jäsenkyselyn poliittisista linjauksista”. Sisäisen demokratian kehittämisen keinoja etsittiin laajemmasta näkökulmasta, kun järjestö esimerkiksi totesi, että tulisi laatia strategia. Uudenlaiset osallistumisen muodot nousivat esiin demokratian kehittämisessä. Verkkopohjaisia työskentelyalustoja kaivattiin.

”Palautetta ei kerätä tällä hetkellä systemaattisesti kaikilta toiminnassa olevilta.” (Nuorisotyön palvelujärjestö)

”Järjestöllemme tulisi laatia strategia.” (Nuorisotyön palvelujärjestö)

”Ehkä sähköinen osallistuminen voisi olla uudenlainen tapa osallistua päätöksentekoon.” (Nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestö)

Yksi järjestö peräänkuulutti sisäisen demokratian käytännöissä hallinnon ja byrokratian pyörittämisen sijaan tekemisen meininkiä. Osa kertoi, että esimerkiksi nuoret

suunnittelevat itse omaa toimintaansa. Vastauksesta sai käsityksen, että järjestö on aikuisjohtoinen. Hyvältä toimintatavalta kuulostivat myös lapsijärjestössä toteutetut kuulemisjärjestelmät.

”Hallinnollisten asioiden sijasta enemmän toimintaan osallistuvien henkilöiden vapaamuotoisen yhdessäolon hedelmien toteuttamista. Mahdollisesti sääntösisältöihin täytynee tehdä muutoksia, jotta ne vastaisivat tätä päivää ja huomista.” (Lapsijärjestö)

”Lasten ja nuorten suorat kuulemisjärjestelmät, lapsivaikutusten arviointi prosessi ja sen kehittäminen, osallisuus koulutukset ja materiaalit.” (Lapsijärjestö)

Sisäiseen demokratiaan liittyvät vastaukset tuntuvat kokoavan yhteen teemat ja käytännöt muista tutkimukseni kiinnostuskohdista: osallistumisesta ja demokratiakasvatuksesta. Jälleen kehämäinen ajattelu näiden kolmen teeman kesken on valmis. Kaikki kolme käsitettä vaikuttavat toisiinsa ja esiintyvät vastauksissa rinnakkain. Kolmen teemaan yhtäaikainen ja erottamaton käsittely voi johtua myös siitä, että kyselyssä niitä erityisesti kysyttiin. Näin vastaajat osasivat ennakkoon jo huomioida, mistä näkökulmasta vastaavat.

Molemmissa järjestötyypeissä toimii virallisten toimielinten kuten hallituksen ohella esimerkiksi työryhmiä tai vastaavia pienempiä projekteja, joihin jäsenten on mahdollista osallistua. Sisäinen demokratia hahmotettiin muiden järjestöjen vastauksissa toiminnan avoimuuden ja sitä kautta tulevien vaikutusmahdollisuuksien kautta. Sen sijaan poliittiset nuorisojärjestöt luottivat byrokraattisten toimielinten toiminnan esittelyyn. Todellisiin valtasuhteisiin ei järjestöjen vastauksissa menty, eivätkä järjestöt analysoineet vallan todellisia käyttäjiä. Jokaisessa järjestössä ei välttämättä hahmoteta asioiden hoitoa tai tekemistä yhteisen päämäärän eteen vallan käytöksi, vaan nimenomaan toiminnan tekemiseksi ja järjestön tavoitteiden edistämiseksi.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Jokainen tutkimuskohde ja aineisto jättää peräänsä lukemattoman määrän uusia kysymyksiä ja mielenkiintoisia seikkoja, joita ei tutkimusraportissa tutkimusekonomisista syistä pysty huomioimaan. Tutkimuskohde ei tule lopullisesti tutkituksi tai maailma valmiiksi, se on alati liikkuva ja muuttuva. Pikemminkin edessä on kymmeniä uusia polkuja, johon tutkimus on antanut pohjansa. Tässä luvussa kokoan yhteen aiemman keskusteluni tutkimuksen taustoituksesta ja tuloslukuista.

Aloitetaan demokratiakasvatuksesta. Millaista on hyvä demokratiakasvatus? Mitä demokratiakasvatuksella pitää tavoitella? Tomperi ja Piattoeva (2005, 276) toivovat, että yhteiskunnassa ohuen vaalikansalaisuuden sijaan ihanteeksi nousisi vahva demokraattinen kulttuuri. Vahva demokraattinen kulttuuri olisi juurtunut kansalaisyhteiskuntaan ja vaikutusmahdollisuudet olisivat moninaiset. Järjestöt ymmärtävät tilanteensa ja kilpailijansa. Harrastusten kirjo ja tiedon paljous on vienyt useimmilta halun olla osa kansalaisyhteiskuntaa järjestöjen kautta. Uudenlaista osallisuutta, osallistumista ja demokraattisia käytäntöjä tarvitaan.

Pelkkä tiedottamisen avoimuus ei riitä vastaamaan nykynuorten tavoittelemaan kokemukseen vaikuttamisesta. Toisaalta vaikuttamisesta halutaan nopeampaa. Pitkiä prosesseja ei malteta seurata, vaan odotetaan, että päätöksen teko tapahtuu heti. Onko malttamattomuuden takia nuorten tapa vaikuttaa siirtynyt kohti erilaista vaikutusvaltaa, jossa voi toimia nopeammin? Tomperi ja Piattoeva (2005, 276) myötäilevät ajatusta: ”Vaikutusvalta ei ole kaukana politiikan sfääreissä, vaan arkipäivässä ja elämässä jonka toisten kanssa jaamme”.

Osaavatko demokratiakasvatus ja järjestöt ottaa vaikutusvallan muutokset huomioon? Aiemmin kirjoitin siitä, miksi pitäisi teroittaa eroa politiikan ja puoluepolitiikan välillä. Onko laajemmalle ulottuva demokratiakasvatus ja nonformaalin oppimisen keinot (esimerkiksi järjestöosallistuminen) niitä, joilla politiikasta tehdään jälleen koko kansan asia ja kannustetaan ihmisiä kohti aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta? Kaikilla tahoilla (koulut, järjestöt, yhteiskunta) on yhteinen huoli vaikuttamisen vähäisestä kiinnostuksesta.

Kysymys on, mitä me haluamme yhteiskunnalliselta kasvatukselta? Haluammeko uusintaa vallitsevaa yhteiskuntaa, jonka seuraukset tiedämme jo? Vai haluammeko avoimesti uudistaa yhteiskuntaa? Jälkimmäisen kysymyksen kohdalla on ”hyväksyttävä, ettei meillä ole tarjota uusille sukupolville valmista vastausta siihen, millainen hyvä yhteiskunta on”. Tuukka Tomperi ja Nelli Piattoeva (2005, 276 - 277) uskovat demokratian muutokseen. ”Jos yhteiskunnan säännöt, käytännöt, tavat ja rakenteet ovat yhteistä tuotostamme, silloin ne ovat myös jokaisen yksittäisen ihmisen tekoa. Ne muuttuvat jos me muutumme: tämän radikaalimpaa, juuriin menevämpää, demokratia ei voi olla”.

Tomperin ja Piattoeva (2005) kertovat, että nuoret kyllä luottavat valtioon. Sen sijaan politiikkaan, puolueisiin tai poliitikkoihin ei luoteta. Nuoret eivät osaa nähdä suhdetta valtion ja politiikan elementtien välillä. Tässä on selkeästi kuilu. Nuorisolakikin tavoittelee hyvää ja yritys tuottaa nuorille osallisuuden tunnetta on voimakas. Mieleeni herää kysymys: tavoitetaanko näillä keinoilla se tavallinen nuori? Kuinka paljon resursseja käytetään aktiivisiin nuoriin jo pelkästään valtionavun kautta? Onko syytä tarkentaa mistä nuorisosta puhutaan? Millaisesta nuorisopolitiikasta on kyse? Kaikkia ei pysty jokainen organisaatio tai taso tavoittamaan.

Demokraattisia käytäntöjä levitetään yhteiskunnan useille osa-alueille, jotta ihanteet säilyisivät elinvoimaisina. Kansalaisten tulisi nähdä yhteiskunta kokonaisuutena, jossa oman edun rinnalla on myös yhteiset asiat, muuten demokratialla ei ole toivoa. ”Demokratia ei voi elää vain parlamentaarisen vaalijärjestelmän tekohengityksellä ja kapeaksi leikatun julkishallinnon puitteissa, ikään kuin omassa reservaatissaan” (Tomperi ja Piattoeva 2005, 252).

Kokemus sisäisen demokratian toimivuudesta on järjestöjen jäsenten subjektiivinen kokemus, jota oli hankala tässä tutkimuksessa saada selville. Voimmeko saada koskaan selville toimiiko sisäinen demokratia todellisuudessa tai miten ylipäätään sisäisen demokratian toimivuutta voidaan mitata, kun se rakentuu ajassa muuttuvaan tekijöiden kokemukseen? Ristiriita on kysymysten ja totuuden välillä, sillä ei ole olemassa yhtä totuutta ja mahdollisiin useisiinkin totuuksiin on hankala päästä kiinni. Toisaalta tämän tutkimuksen taustalla olevaan kyselyyn ovat vastanneet järjestöjen keskustuimistoilla luottamushenkilöinä tai työntekijöinä työskentelevät ihmiset. Ovatko he valmiita tarvittaessa kritisoimaan omaa työpaikkaansa, omaa tekemistään tai avaamaan tätä vallan

verhoa ulkopuoliselle? Kuten Harju (2004, 96) muistutti jo aiemmin, niin esimerkiksi luottamushenkilöiden rooli on moninainen, sillä he sekä käyttävät valtaa, että ovat vallankäytön kohteina. He ovat päättäjiä sekä toimeenpanijoita organisaatioissa. Kenties yksilöiden kanssa käytävät syvähaastattelut olisivat voineet antaa tähän vastauksia.

Poliittiset nuorisojärjestöt rakentavat käsitystään sisäisestä demokratiasta organisaatiomallin varaan. Sen varaan, mitä virallisia vaikutuskanavia jäsenille tarjotaan ja miten he voivat niihin osallistua. Sen sijaan uusien liikkeiden peräänkuuluttama tapa tehdä asioita vapaamuotoisemmin ei tunnu saavan sijaa järjestöjen vastauksissa. Järjestöt eivät luultavasti osanneet huomioida vapaamuotoisempia tapoja vaikuttaa järjestöön kertoessaan, millaisia sisäisen demokratian rakenteita ja käytäntöjä järjestöissä on.

Robert Michelsin (1986) ajatus organisoitumisen tuomasta harvainvallasta on ollut kärkiajatuksena teoreettisessa taustoituksessa. Hänen mielestään edustuksellisuuteen perustuva järjestelmä ei sovi demokratian kanssa yhteen. Siisiäinen (1986) on ajatellut, että vähemmistö kyvykkäämpänä hallitsee enemmistöä ja täten järjestöt toteuttaisivat pienoisuudessa yhteiskunnan herruusrakennetta, jossa eliittiryhmän intressit menevät jäsenistön intressien ohi. Aineisto ei ottanut kantaa tämänkaltaiseen valtarakenneasetteluun.

Toin jo aiemmin ilmi, että Siisiäisen (1996a) näkemyksen mukaan sisäistä demokratiaa tarvitaan, jotta järjestöä voidaan hallita johtajuuden avulla pakon sijaan. Johtajuuden edellytyksenä tosin on demokraattiset vaalit, jotta jäsenet ovat sitoutuneita johtajan valintaan. Johtajuuden legitimitetti on heikko, mikäli jäsenistöllä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa. Aineistostani ei tarkasti nouse esiin jäsenistön mahdollisuudet vaikuttaa johtajaansa. Poliittisista nuorisojärjestöistä yksi kertoi, että jäsenillä on mahdollisuus neuvoa-antavaan äänestykseen puheenjohtajasta. Kuinka paljon jäsenistöllä on valtaa johtajan valinnassa? Kenellä valta todellisuudessa on: yksittäisillä henkilöillä vai ryhmillä? Tällaista sisäistä vallankäyttöä on hankala hahmottaa.

Merkillepantavaa on, että järjestöt eivät menneet kovin syvälle arvioidessaan jäsentensä mahdollisuuksia osallistua tai vaikuttaa. Järjestöt eivät avanneet sisäisen demokratian

osalta tilanteita, joissa valtaa lopullisesti käytetään, vaan pidäytyivät kertomaan mahdollisia, jopa sääntö- ja kokousteknisiä asioita.

Järjestöt toivat esiin osallistumiseen liittyviä ongelmia. Kirjoitin aiemmin politiikan ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen ”naamioitumisesta” osallisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden käsitteiden taakse. Etenkin poliittisten nuorisojärjestöjen vastaukset vahvistivat tätä käsitystäni edelleen. Samaan aikaan kun vaikuttaminen on laajentunut koskettamaan arkielämän pieniäkin tekoja, on muodollisempi poliittinen vaikuttaminen tullut yksilöä enemmän leimaavaksi. Poliittisten nuorisojärjestöjen vastauksissa näkyi nuorison kynnyksen osallistua nimenomaan poliittiseen toimintaan. Sen sijaan muilla järjestöillä osallistumiseen liittyvät ongelmat painottuivat haasteisiin löytää jäseniltä aikaa toimintaan osallistumiseen.

Lisäksi toimintaan motivoituminen on uusi haaste, jonka järjestöt kohtaavat entistä useammin. Aiemmin Bäcklund ym. (2002, 9) pohtivat yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden välisen tasapainoilun vaikuttavan osallistumiseen. Yksilön korostaminen on ristiriidassa järjestöissä haetun yhteisöllisyyden kanssa. Onko vaikuttamisesta tullut niin arkipäiväistä, että Facebookin kautta ”Tykkää”-klikkaus on helpompi tapa osoittaa tukensa asialle kuin aktiivinen järjestötyö? Nykyään ihmisillä on mahdollisuus liittyä useisiin sosiaalisiin ryhmiin ja siksi fyysisempää yhteenkuuluvuuden tunnetta ei välttämättä tarvitse hakea järjestöistä. Lisäksi nopea tiedonvälityksen kulttuuri on aiheuttanut sen, etteivät järjestöt ole enää niitä tietolähteitä, jotka toisivat yksilölle lisäarvoa.

Miten motivoidaan jäseniä osallistumaan? Useat järjestöt tuntuvat kiinnittävän huomiota uusien jäsenten hankintaan tiedottamisen ja mahdollisimman avoimen toimintakulttuurin kautta. Nämä kaksi korostuivat järjestöjen vastauksissa sekä osallistumiseen että sisäiseen demokratiaan liittyvissä pohdintoissa. Onko tiedottaminen kuitenkin kokonaan ratkaisu järjestöjen kohtaamiin ongelmiin? Kerroin aiemmin Hellstenin ja Martikainen (2002, 154) näkemyksestä, että yhteiskunnallinen keskustelu ei ole välttämättä rekisteröitynyt uusia poliittisuuden muotoja ja että osallistumishaluttomuus olisi näennäistä. Pystyvätkö järjestöt vastamaan uusien politiikan muotojen kysyntään?

Osallisuuden kriteereinä on yksilölle annettu mahdollisuus toimia. Järjestöt kertoivat jakavansa tehtäviään mielellään jäsenistölle, jos vain tekijöitä on. Osallisuus toteutuu, kun

mahdollisuudet toimintaan on olemassa. Toisaalta osallisuus vaatii sitoutumista (Koskiahon 2002). Osallisuuteen liittyy myös yhteenkuuluvuuden tunne ja jäsenyys (Sassi 2002). Sitoutuminen järjestötoimintaan on heikentynyt. Sitoutumishaluttomuus tuntuukin olevan järjestöjen erityinen haaste, johon on vaikea löytää ratkaisua.

Kiinnostumattomuus politiikkaan voi myös johtua nuorten keskuudessa siitä, että he kokevat tullessaan ”valmiiseen maailmaan” (Harinen 2000). Heitä ei myöskään rohkaista toimimaan. Esimerkiksi oppikirjojen lähestymistapa yhteiskuntaan on lähinnä instituutiokeskeinen. Poliittikka yritetään häivyttää, samoin yksilöiden todelliset vaikutusmahdollisuudet. Yhteiskunnasta välittyy kovin staattinen kuva oppikirjojen välityksellä. (Tomperi ja Piattoeva 2005, 256.) Näkykö oppikirjojen välittämä suhtautuminen myös järjestötoiminnassa? Oletettavasti se, mitä kouluissa opetetaan, vaikuttaa kiinnostumiseen yhteiskunnallisiin yhteisiin asioihin. Kuten Tomperi ja Piattoeva (2005, 255 - 256) toteavat: ”instituutiot ja valtio nähdään staattisina voimina, joiden jatkuvuus ei edellytä aktiivista toimintaa ja joihin ei koeta voitavan juuri vaikuttaa”. Yhteiskunta viestittää puolivahingossa nuorelle ajatuksen, että maailma ja instituutiot pyörivät ilman sinuakin.

Politiikka koetaan negatiivisena asiana etenkin nuorison keskuudessa ja siksi se on unohdettu aktiivisen kansalaisuuden taakse. Aktiivinen kansalaisuus on laaja käsite ja se antaa riittäviä ilmaisen vapauksia niin yksilölle kuin järjestöille. Mielipideilmaston vaihtumisen ja muuttamisen taustalla voidaan ajatella olevan demokratiakasvatuksen, jonka avulla ennakkoluuloja voidaan karistaa. Onko harvainvalta järjestöjen todellisuus? Toimintakykyinen järjestö vaatii teoreettisesti harvainvaltaa ja aineistoni ei pystynyt esittämään näkemyksiä todellisesta vallankäytöstä.

Tutkimusprosessi oli monivaiheinen. Tutkimuskentän laajuus tuli yllätyksenä. Ajoittain jouduin pohtimaan, onko liian kunnianhimoinen tavoite tehdä ajankohtaiskatsaus laajasti erilaisilta järjestösektoreilta. Tutkimusprosessissa pyrin huomioimaan sen, että opinnäytteen tarkoitus ei ole luoda uutta tiedettä.

Tutkimustulokseni ovat tulkittuja tuloksia. Vastaajat ovat ensin tulkinneet omaa toimintaansa ja yrittäneet avata sitä kyselyssä. Sen jälkeen opinnäytetyön tekijänä olen tehnyt oman tulkintani vastauksista. Kyseessä ei ole absoluuttinen totuus nuorisjärjestöjen

nykytilasta, vaan se heijastelee omaa että aineistoni näkemystä. Tutkimukseni tuo uutta tietoa, mitä nuorisojärjestöt käytännön toimissaan ajattelevat sisäisestä demokratiasta, demokratiakasvatuksesta sekä osallistumisesta järjestötoimintaan. Halusin tutkimuksellani selvittää poikkeavatko poliittiset nuorisojärjestöt muista järjestöistä edellä mainittujen kolmen teemaan suhteen.

Aineiston analyysin vahvuutena ovat omat kokemukseni tutkimuksen aihepiiristä, joiden avulla oli helpompi hahmottaa, mitä järjestöt vastauksillaan tarkoittivat. Aineisto oli hyvin laaja ja analyysin heikkoutena on, että se myös leviää laajalle.

Osaavatko järjestöt katsoa ulkopuolelleen yhteiskuntaan? Järjestötoimijat ovat usein vahvasti kiinni omassa maailmassaan. Pelkona on, unohtuuko toisinaan tietous siitä, kuinka pieni osa nuorisosta on toiminnassa aktiivisesti mukana? Järjestöjen näkökulmasta katsoessa, saattaa tuntua siltä, että kaikki kaverit ovat mukana. Voivatko nuorisojärjestöt tulla sokeaksi, mitä yhteiskunnassa, järjestöjen ulkopuolella tapahtuu eläessään vahvasti oman toimintansa kautta tätä maailmaa? Vain nuorisojärjestöt ja niissä toimivat jäsenet voivat vastata tähän kysymykseen.

Lähteet

- Aaltonen, Kimmo toim. (2009) Nuorisolakiopas. Helsinki: Tietosanoma.
- Ahokas, Laura (2010) Kansalaiskasvatus ja nuorten osallistuminen. Tampere: EPACE-teemajulkaisu.
- Alasuutari, Pertti (2011) Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Allardt, Erik (1998) Hyvinvointitutkimus ja elämänpolitiikka. Teoksessa Hoikkala, Tommi ja J. P. Roos toim. Elämänpolitiikka. Tampere: Gaudeamus, s. 34 - 53.
- Bäcklund Pia, Häkli, Jouni ja Schulman, Harry (2002) Osallisuuden jäljillä. Teoksessa: Bäcklund Pia, Häkli, Jouni ja Schulman, Harry toim. Osalliset ja osaajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Gaudeamus, s. 7 - 17.
- Casey, John, Hesse Steel, Elaine, Moreillon, Jacques, Holt, Jan, Weber, George ja Jones, Paul Arengo (2004) Nuoret ja koulutus. Teoksessa Elämä ei ole projekti. Puheenvuoro nuorisjärjestöjen pitkäjänteisen koulutus - ja kasvatustyön puolesta. Helsinki: Avartti-Nuoret sen tekevät!, Suomen lasten ja nuorten säätiö, Suomen NMKY:n liitto, NNKY-liitto ry, Suomen Partiolaiset ja Suomen punainen risti, s. 46 - 54.
- Dorff, Jenni ja Laine, Sofia (2008) Nuorten käsityksiä poliittisesta vaikuttamisesta ja osallistumisesta – näkökulmina EU:n nuorisopolitiikka ja ydinaseiden vastainen toiminta. Teoksessa Autio, Minna, Eräranta, Kirsi ja Myllyniemi, Sami toim. Polarisoituva nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja 2008. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta, Sosiaali – ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES, s. 118 - 126.
- Eskola, Jari ja Suoranta, Juha (1998) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eurooppanuoret, säännöt [viitattu 9.4.2012] Saatavilla [www-muodossa <URL: http://issuu.com/eurooppanuoret/docs/saannot_lopullinen/1>](http://issuu.com/eurooppanuoret/docs/saannot_lopullinen/1)
- Haikkola, Lotta (2004) Lasten ja nuorten osallistuminen Suomessa - kuulemista vai kuuntelemista? Teoksessa Vihla, Maria toim. Elämä ei ole projekti. Puheenvuoro nuorisjärjestöjen pitkäjänteisen koulutus - ja kasvatustyön puolesta. Helsinki: Avartti-Nuoret sen tekevät!, Suomen lasten ja nuorten säätiö, Suomen NMKY:n liitto, NNKY-liitto ry, Suomen Partiolaiset ja Suomen punainen risti, s. 15 - 17.
- Harinen, Päivi (2000) Valmiiseen tulleet. Tutkimus nuoruudesta, kansallisuudesta ja kansalaisuudesta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto.
- Harju, Aaro (2004) Järjestöjen kehittäminen. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Hellsten, Villiina (2001) Uuden politiikan oikeiston mobilisaatiomahdollisuudet Suomessa. *Politiikka* 43 (1), s. 37 - 48.

Hellsten, Villiina (2003) Uusi politiikka ja poliittisen osallistumisen moninaistuminen: haaste edustukselliselle demokratialle? Teoksessa Paakkunainen, Kari toim. ”Kyllä politiikalla, mutta...” Nuoret ja eduskuntavaalit 2003. Helsinki: Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto ja Nuorisosiain neuvottelukunta, s. 62 - 83.

Hellsten, Villiina ja Martikainen, Tuomo (2002) Nuorten poliittinen osallistuminen 1960-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa Silvennoinen, Heikki toim. Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, s. 137-155.

Hoikkala, Tommi ja Roos, J. P. (1998) Esipuhe. Teoksessa Hoikkala, Tommi ja J. P. Roos toim. *Elämänpolitiikka*. Tampere: Gaudeamus, s. 7 - 19.

Horreli, Liisa, Sotkasiira, Tiina ja Haikkola, Lotta (2004) Nuoret uuden osallistumiskulttuurin tienraivaajina. Teoksessa Paakkunainen, Kari toim. Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Helsinki: Nuorisosiain neuvottelukunta, s. 135 - 144.

Ilmonen, Kaj ja Jokivuori, Pertti (1998) ”Kypsän” vaiheen liike jälkiteollisessa yhteiskunnassa. Teoksessa Ilmonen, Kaj ja Siisiäinen Martti toim. Uudet ja vanhat liikkeet. Tampere: Vastapaino, s. 137 - 163.

Kalliomaa, Annina, Puura, Sanna ja Tasanko, Pia toim. (2004) Nuoruus Suomessa. Helsinki: Opetusministeriö.

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma 2004 [viitattu 3.4.2012] Saatavilla www-muodossa <URL: <http://www.om.fi/333.htm>>

Keskustanuoret, säännöt [viitattu 2.4.2012] Saatavilla www-muodossa <URL: <http://www.keskustanuoret.fi/portal/suomi/perustieto/saannot/>>

Kiilakoski Tomi, Tomperi, Tuukka ja Vuorikoski, Marjo (2005) Kenen kasvatusta? Teoksessa Kiilakoski, Tomi, Tomperi, Tuukka ja Vuorikoski, Marjo toim. Kenen kasvatusta? Kriittinen pedagogiikka ja toisinkasvatuksen mahdollisuus. Tampere: Vastapaino, s. 7 - 28.

Kiilakoski, Tomi (2007) Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Gretschel, Anu ja Kiilakoski, Tomi toim. Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, s. 8 - 20

Kohonen, Kirsi (2004) Nuorten vaikuttajaryhmät – kunnallista päätöksentekoa vai kunnollisia tapahtumia? Teoksessa Paakkunainen, Kari toim. Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Helsinki: Nuorisosiain neuvottelukunta, s. 112 - 122.

Kokoomusopiskelijat – Tuhatkunta, säännöt [viitattu 2.4.2012] Saatavilla www-muodossa: <URL: http://kokoomusopiskelijat.fi/liko2010/files/2010/11/12_saantomuutos.pdf>

Korpinen, Sini ja Similä, Jenni (2012) Sinulla on oikeus - vaadi sen toteuttamista! - eli mihin valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015 velvoittaa. Helsinki: Valtion nuorisoasian neuvottelukunta.

Koskiahho, Briitta (2002) Onko osallisuus vahvaa demokratiaa? Maankäyttö – ja rakennuslain soveltamisesta. Teoksessa: Bäcklund Pia, Häkli, Jouni ja Schulman, Harry toim. Osalliset ja osajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Gaudeamus, s. 36 - 57.

Kuosmanen, Taru (2003) Lapset ja nuoret osallistujina ja vaikuttajina kunnallisella toimintakentällä. Nuorisotutkimus 2/ 2003, 59 - 63.

Kurki, Leena (2006) Kansalainen persoonana yhteisössään. Teoksessa Kurki, Leena ja Nivala, Elina. Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampere University Press, s. 115 - 191.

Kurki, Leena ja Nivala, Elina (2006) Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampere University Press.

Lehtisalo, Liekki ja Raivola, Reijo (1999) Koulutus ja koulutuspolitiikka 2000-luvulle. Helsinki: WSOY

Lipset, Seymour Martin (1966) Introduction. Teoksessa Michels, Robert. Political parties. New York: The Free Press

Lundbom, Pia (2003) ”Hei kaveri – millä välineillä äänestät? Mitä demokratia, vaalit ja poliittisen osallistumisen keinot merkitsevät nuorille. Teoksessa Paakkunainen, Kari toim. ”Kyllä politiikalle, mutta...” Nuoret ja eduskuntavaalit 2003. Helsinki: Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisoasian neuvottelukunta, s. 84 - 96.

Luukka, Teemu (2013) Poliitiikka takaisin kouluihin. [viitattu 5.2.2013] Saatavilla www-muodossa <URL:
<http://www.hs.fi/politiikka/Politiikka+takaisin+kouluihin/a1305637205658?jako=bcdf5a5711a03d667f82770f182868d&ref=fb-share>>

Mannermaa, Mika (2007) Demokratia tulevaisuuden myllerryksessä. Helsinki: Tulevaisuusvaliokunta, Eduskunta.

Michels, Robert (1986) Puoluelaitos nykyajan demokratiassa. Porvoo: WSOY.

Myllyniemi, Sami (2009) Aika vapaalla. Nuorten vapaa-aikatutkimus. Helsinki: Nuorisoasian neuvottelukunta.

Neuvonen, Markus (2008) Demokratiaa koulunpenkille. Opettajan opas demokratiakasvatukseen. Helsinki: Oikeusministeriö.

Nieminen, Juha (2002) Kollektiivisuudesta kolmanteen sektoriin. Nuorisojärjestötoiminta ja vapaaehtoistoiminta 1960-luvulta nykypäivään. Teoksessa Silvennoinen, Heikki toim. Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, s. 156 - 164.

Nuorisolaki [viitattu 2.4.2012] Saatavilla [www-muodossa: <URL: http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072)

Nurmela, Sakari ja Pehkonen, Juhani (2003) Nuoret ja vuoden 2003 eduskuntavaalit. Teoksessa Paakkunainen, Kari toim. ”Kyllä politiikalle, mutta...” Nuoret ja eduskuntavaalit 2003. Helsinki: Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta, s. 9 - 61.

Orwell, George (1946) Politics and the English language. Teoksessa Orwell, Sonia ja Angus, Ian (toim.) The Collected Essays, Journalism and Letters of George Orwell. Volume IV, In Front of Your Nose 1945-1950, London Secker and Warburg

Paastela, Jukka (2000) Yksin- ja harvainvallassa. Nide 1 Studia Politica Tamperensis. Tampere: Tampereen yliopisto.

Patentti ja rekisterihallitus PRH [viitattu 2.4.2012] Saatavilla [www-muodossa <URL: http://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/rekisteroity_ ja_rekisteroimaton_yhdistys.html>](http://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/rekisteroity_ ja_rekisteroimaton_yhdistys.html)

Parviainen, Immo (2012) Puhe Nuorisoasiainneuvottelukunnan ja arviointi- ja avustustoimikunnan järjestöpäivässä 9.10.2012

Pohjantammi, Ismo (2004) Nuorten poliittisen osallistumisen poliittiset taustat. Teoksessa Paakkunainen, Kari toim. Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Helsinki: Nuorisoasiain neuvottelukunta, s. 170 - 190.

Putnam, Robert D. (1993) Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy. Princeton, N.J: Princeton University Press.

Puuronen, Vesa (1987) Nuorisojärjestö, järjestönuori, yhteiskunta - nuorten järjestötoiminnan sosiologisen tutkimuksen ongelmia. Joensuu: Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja 80.

Saaranen-Kauppinen, Anita ja Puusniekka, Anna (2006) KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto-verkkójulkaisu [viitattu 11.3.2013] Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla [www-muodossa: <URL:http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>](http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/)

Sassi, Sinikka (2002) Kulttuurinen identiteetti ja osallisuus. Teoksessa: Bäcklund Pia, Häkli, Jouni ja Schulman, Harry toim. Osalliset ja osajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Gaudeamus, s. 36 - 57.

Setälä, Maija (2003) Demokratian arvo, teoriat, käytännöt ja mahdollisuudet. Helsinki: Gaudeamus.

Siisiäinen, Martti (1986) Intressit, yhdistyslaitos ja poliittisen järjestelmän vakaisuus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä studies in Education, Psychology and Social research 57.

Siisiäinen, Martti (1996a) Mihin yhdistyksiä tarvitaan? Teoksessa Riikonen, Virve ja Siisiäinen, Martti toim. Yhdistys 2000. Helsinki: Opintotoiminnan keskusliitto OK ry, s. 13 - 34.

Siisiäinen, Martti (1996b) Suomalaisen yhdistyselämän kehitys. Teoksessa Riikonen, Virve ja Siisiäinen, Martti toim. Yhdistys 2000. Helsinki: Opintotoiminnan keskusliitto OK ry, s. 35 - 49.

Siisiäinen, Martti ja Kankainen, Tomi (2009) Järjestötoiminnan kehitys ja tulevaisuudennäkymät Suomessa. Teoksessa: Oikeusministeriö, Suomalaiset osallistujina. Katsaus suomalaisen kansalaisvaikuttamisen tilaan ja tutkimukseen. Oikeusministeriön julkaisuja 2009:5. s. 90 - 137.

Silvennoinen, Heikki (2002) Nuorisopolitiikka ja elinoloihin vaikuttaminen. Teoksessa Silvennoinen, Heikki toim. Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, s. 6 - 13.

Siurala, Lasse (2004) ”Nonformaali oppiminen” - sanahirviö, joka on syytä tuntea. Teoksessa Vihla, Maria toim. Elämä ei ole projekti. Puheenvuoro nuorisojärjestöjen pitkäjänteisen koulutus - ja kasvatustyön puolesta. Helsinki: Avartti- Nuoret sen tekevät!, Suomen lasten ja nuorten säätiö, Suomen NMKY:n liitto, NNKY-liitto ry, Suomen Partiolaiset ja Suomen punainen risti, s. 7 - 10.

Suomen Lukiolaisten liitto, säännöt [viitattu 9.4.2012] Saatavilla ww-muodossa: <URL: http://www.lukio.fi/site/assets/files/6123/suomen_lukiolaisten_liiton_s_nn_t.pdf>

Suutarinen, Sakari (2000) Yhteiskunnallisen opetuksen asema Suomessa. Teoksessa Suutarinen, Sakari toim. Nuoresta pätevä kansalainen. Yhteiskunnallinen opetus Suomen peruskoulussa. Jyväskylä: IEA Civic – Nuori kansalainen tutkimuksen julkaisuja 1, Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto, s. 33 - 54.

Suutarinen, Sakari (2006) Oppilaskunnat ja nuoret vaikuttajat tulevat – oletko valmis? teoksessa Suutarinen, Sakari toim. Aktiiviseksi kansalaiseksi. Kansalaisvaikuttamisen haaste. Jyväskylä: PS-kustannus, s. 5 - 12.

Tahvainen, Jukka (2004) ”Suomalainen nuorisopolitiikka tienristeyksessä? Teoksessa Vihla, Maria toim. Elämä ei ole projekti. Puheenvuoro nuorisojärjestöjen pitkäjänteisen koulutus - ja kasvatustyön puolesta. Helsinki: Avartti- Nuoret sen tekevät!, Suomen lasten ja nuorten säätiö, Suomen NMKY:n liitto, NNKY-liitto ry, Suomen Partiolaiset ja Suomen punainen risti, s. 19 - 22.

Tilastokeskus (2011) Suomalaisnuoret ovat osaavia mutta passiivisia kansalaisia [viitattu 20.2.2013] Saatavilla www-muodossa: <URL: http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-09-26_001.html?s=0>

Tomperi, Tuukka ja Piattoeva, Nelli (2005) Demokraattisten juurten kasvattaminen. Teoksessa Kiilakoski, Tomi, Tomperi, Tuukka ja Vuorikoski Marjo toim. Kenen kasvatus? Kriittinen pedagogiikka ja toisinkasvatuksen mahdollisuus. Tampere: Vastapaino, s. 247 - 286.

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli (2002) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli (2006) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi Anneli (2009) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuominen, Laura (2012) Puhe Nuorisosiainneuvottelukunnan ja arviointi- ja avustustoimikunnan järjestöpäivässä 9.10.2012

Valtioneuvoston kanslia (2010) Puolueiden julkisia tukia ja niiden valvontaa uudistavan työryhmän muistio. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 9/2010.

Vasemmistonuoret, säännöt [viitattu 2.4.2012] Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.vasemmistonuoret.fi/?/jarjesto/saannot/>>

Vesikansa, Sari (2003) Mietteitä nuorisotutkimuksen poliittisista haasteista: pitääkö (aina) tutkia nuoria kun tutkitaan nuoria? Nuorisotutkimus 1/2003, s. 68 - 73.

Vihreät nuoret ja opiskelijat, säännöt [viitattu 2.4.2012] Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.vino.fi/asiakirjat/saannot/5s-jaesenet>>

Liitteet

Liite 1. Vastanneet järjestöt

Vastaajien määrä: 43, vastauksien määrä 46

Poliittiset nuorisojärjestöt:

Keskustan Opiskelijaliitto ry.
Kokoomuksen Nuorten Liitto ry
Kokoomuksen Opiskelijaliitto Tuhatkunta ry. (2x vastaus)
Perussuomalaiset Nuoret ry
Sosialidemokraattiset Nuoret ry
Sosialidemokraattiset Opiskelijat - SONK ry.
Suomen Keskustanuoret ry.
Suomen Kristillisdemokraattiset Nuoret ry (2 x vastaus)
Svensk Ungdom
Vasemmistonuoret ry
Vasemmisto-opiskelijat ry
Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto ry

Muut nuorisojärjestöt:

Aseistakieltäytyjäliitto ry
Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
Förbundet kristen skolungdom
DUNK - De Ungas Musikförbund i Svenskfinland
Eurooppanuoret ry
Kalevan Nuorten Liitto
Kansallinen Lastenliitto ry
Kansantanssinuorten Liitto ry
Karjalainen Nuorisoliitto ry
Luonto-Liitto ry
Maailmanvaihto ry
Metodistkyrkans i Finland svenska ungdomsförbund r.f.
Nuorten Keskus ry
Nuorten Kotkien Keskusliitto
Nuorten Kuoroliitto
Prometheus-leirin tuki ry
PTK - poikien ja tyttöjen keskus ry
Sininuorisoliitto ry
Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
Suomen Evankelisluterilainen Opiskelija- ja Koululaislähetys ry
Suomen Karting liitto ry
Suomen Lukiolaisten Liitto
Suomen NMKY:n Liitto ry
Suomen Nuorisopurjehtijat ry
Suomen NuorisoSirkusliitto
Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto - Nuva ry.

Suomen Partiolaiset - Finlands Scouter ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto
SVN ry
Varusmiesliitto ry
Vesaisten Keskusliitto ry (2 x vastaus)

Liite 2.

Kysely tutkimukseen mukaan otettaville nuorisojärjestöille

TAUSTAKYSYMYKSET

Vastaajan järjestö:

Vastaajan asema:

1. Puheenjohtaja
2. Varapuheenjohtaja tai muu luottamushenkilö
3. Toiminnanjohtaja/pääsihteeri
4. Muu työntekijä
5. Muu, mikä: (esim. liittohallitus) *Jos vastaat tähän, älä vastaa ikä ja sukupuolikysymyksiin

Valitse oletko: päätoiminen/ osa-aikainen/ vapaaehtoinen

Ikä:

Sukupuoli:

Kuinka kauan olet toiminut järjestössäsi (vuosina)?

Kuinka suuri osuus järjestönne valtakunnallisen tason toimijoista on alle 29-vuotiaita?

A) Henkilökunnasta B) luottamushenkilöistä

Arvio prosenteista

76-100%

51-75%

26-50%

0-25%

Minkä arvioitte olevan tärkein syy, että jäsenenne ovat liittyneet järjestöönne?

Valitse 1-2 tärkeintä.

- A) Jäsenedut
- B) Edunvalvonta
- C) Harrastustoiminta ja yhdessä tekeminen
- D) Yhteiskunnallinen vaikuttaminen
- E) Kannatuksen vuoksi
- F) Muu syy:

VARSINAISET KYSYMYKSET

1. Miten mahdollistetaan ihmisten yhdenvertainen osallistuminen järjestönne toimintaan? Mitkä ovat merkittävimmät esteet, ja miten niitä on pyritty purkamaan?

2. Millaisia sisäistä demokratiaa tukevia rakenteita JA toimintamalleja järjestöllänne on?
3. Missä järjestönne asiakirjoissa sisäisen demokratian rakenteita ja toimintamalleja on linjattu (esim. säännöt, strategia, toimintasuunnitelma)?
4. Miten edellä olevien linjausten toteutumista arvioidaan? Mikä on tämän hetkinen arvionne linjausten toteutumisesta?
5. Miten sisäisen demokratian rakenteita ja toimintamalleja on kehitetty järjestössänne viimeisen viiden vuoden aikana?
6. Miten sisäisen demokratian rakenteita ja toimintamalleja tulisi edelleen kehittää?
7. Miten jäsenistönne voi vaikuttaa seuraaviin asioihin järjestössänne:
  - A) Periaatteelliset linjat ja strateginen suunnittelu (esim. periaateohjelma, strategia, tavoiteohjelma)
  - B) Toimintasuunnitelman ja talousarvion valmistelu
  - C) Toiminnan toteuttaminen ja käytännön taloudellinen päätöksenteko
  - D) Kannanottojen ja lausuntojen valmistelu
  - E) Henkilövalinnat
8. Tarjoaako järjestönne mahdollisuutta osallistua toimintaan myös järjestöön kuulumattomille? Millaisia mahdollisuuksia tarjoatte ja kenelle?
9. Jos järjestönne tarjoaa mahdollisuuden osallistua järjestöön kuulumattomille nuorille, niin kuinka paljon heitä osallistuu arviolta vuosittain?
10. Aiotteko lisätä osallistumisen mahdollisuuksia järjestön ulkopuolisille? Jos kyllä niin, miksi? Jos ei niin, miksi?
11. Koetteko, että järjestöllänne on yhteiskunnallinen kasvatustehtävä?
12. Jos on niin, millainen ja miten sitä toteutate?

Mitä muuta haluaisit kertoa tutkimukseen liittyvistä teemoista?
Palautetta yleisesti kyselystä.

<http://www.webropolsurveys.com/Answer/SurveyParticipation.aspx?SDID=Fin529011&SID=fd59f5f0-e69e-4438-8b77-ad8bb2396caf&dy=802990293>

Liite 3.

Saatekirje

Hyvä vastaanottaja,

Tervetuloa vastaamaan opetus- ja kulttuuriministeriön vuosivastusta saaville valtakunnallisille nuorisjärjestöille suunnattuun kyselyyn!

Kyselyn avulla selvitetään nuorisjärjestöjen osallisuuskäytäntöjä ja niiden toimivuutta sekä kerätään arvokasta tietoa nuorisjärjestötoiminnan kehittämiseksi. Kyselyn vastaukset analysoidaan osana Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa tehtävää Pro gradu-tutkimusta. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja esitetään julkaistavassa tutkimuksessa niin, ettei yksittäisiä kyselyyn osallistuneita järjestöjä voi identifioida.

Ohessa linkki kyselyyn: <http://www.webropolsurveys.com/S/2614AA13BB05A0AF.par>

Vastausaikaa on 7.8.2012 asti, mutta toivomme vastauksianne mahdollisimman pian. Pyydämme napakoita, mutta kattavia vastauksia.

Arvostamme vastaamiseen käyttämää aikaanne ja kiitämme avustanne tutkimuksen toteuttamiseksi. Vastaamme mielellämme myös lisäkysymyksiin!

Ystävällisin terveisin,

Satu Tuomikorpi
Pääsihteeri
Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta

satu.tuomikorpi@minedu.fi

Laura Tuominen
Pääsihteeri
Nuorisjärjestöjen arviointi- ja

avustustoimikunta
laura.tuominen@minedu.fi

Lisäksi laitettu useita muistutuskirjeitä. Lopullinen aineisto saatu syyskuussa 2012.

Liite 4.

Kyselyn ulkoasu

Nuora

Kysely nuorisojärjestöille 2012

Tervetuloa vastaamaan Nuorisosian neuvottelukunnan (Nuora) ja nuorisojärjestöjen arviointi- ja avustustoimikunnan kyselyyn nuorisojärjestöille! Kyselyssä selvitetään nuorisojärjestöjen osallisuusmalleja ja niiden toimivuutta. Toivomme napakoita, mutta kattavia vastauksia.

Kysymyksiä on 12 kappaletta taustakysymysten lisäksi.

Vastausaikaa on 7.8.2012 asti.

Taustakysymykset

Vastaaajan järjestö *

Vastaaajan asema *

Puheenjohtaja

Varapuheenjohtaja tai muu luottamushenkilö

Toiminnanjohtaja/pääsihteeri

Muu työntekijä

Muu, mikä (esim. koko hallitus)

Valitse oletko:

- Päätoiminen
- Osa-aikainen
- Vapaaehtoinen

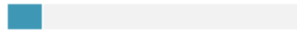
Ikä

Sukupuoli

Seuraava -->

(Sivu 1 / 9)

Liite 5.

Nuorisjärjestöjen avustukset ja vastaaminen tutkimuksen kyselyyn

Lähde:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyön_avustukset/nuorisoja_erjestoet/myoennetyt/Ptxs_2012_valtakunnalliset_nuorisojrjestxt_ja_palvelujrjestxt.pdf
[viitattu 20.9.2012]

MYÖNNETYT AVUSTUKSET VALTAKUNNALLISILLE NUORISOJÄRJESTÖILLE JA NUORISOTYÖN PALVELUJÄRJESTÖILLE 2012 UNDERSTÖD BEVILJADE RIKSOMFATTANDE UNGDOMSORGANISATIONER OCH SERVICEORGANISATIONER FÖR UNGDOMSARBETE 2012

AIESEC-Suomi	37 000	Ei vastannut
Aseistakieltäytyjäliitto	43 000	
De Ungas Musikförbund i Svenskfinland	58 000	
Eurooppanuoret	51 000	
Finlands Svenska Skolungdomsförbund	84 000	
Finlands Svenska Ungdomsförbund	282 000	Ei vastannut
Förbundet Kristen Skolungdom	6 000	
Föreningen missionskyrkans ungdom (ent. Fria Missionsförbundets Ungdom)	14 000	Ei vastannut
Helkanuorten Liitto	8 000	Ei vastannut
Kalevan Nuorten Liitto	390 000	
Kansainvälinen Vapaaehtoistyö	66 000	Ei vastannut
Kansallinen lastenliitto	218 000	
Kansantanssinuorten Liitto	22 000	
Karjalainen Nuorisoliitto	53 000	Ei vastannut
Kerhokeskus - koulutyön tuki	370 000	Ei vastannut
Keskustan Opiskelijaliitto	61 000	
Kokoomuksen Nuorten Liitto	657 000	
Kokoomuksen Opiskelijaliitto Tuhatkunta	82 000	
Kommunistinen nuorisoliitto	5 000	Ei vastannut
Luonto-Liitto	430 000	
Maailmanvaihto ICYE	18 000	
Metodistkyrkans i Finland svenska Ungdomsförbund	4 000	
Nuoren Voiman Liitto	162 000	Ei vastannut
Nuorten Akatemia	185 000	Ei vastannut
Nuorten Keskus	365 000	
Nuorten Kotkain Keskusliitto	642 000	
Nuorten Kuoroliitto	86 000	
Ortodoksisen Nuorten Liitto	53 000	Ei vastannut
Outward Bound Finland	79 000	Ei vastannut
Perussuomalaiset Nuoret	15 000	
Piraattinuoret	7 000	Ei vastannut
Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto	92 000	Ei vastannut
Prometheus-leirin tuki	84 000	
Sateenvarjo (ent. Suomen Somalinuorten Sateenvarjo)	54 000	Ei vastannut
Sininuorisoliitto	28 500	
Sosialidemokraattiset Nuoret	562 500	
Sosialidemokraattiset Opiskelijat	67 500	
Suoma Sámi Nuorat	19 000	Ei vastannut
Suomen Aistivammaiskoulujen Oppilasliitto	3 000	Ei vastannut
Suomen Ammattiin Opiskelevien Keskusliitto SAKKI	377 000	

Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijayhdistysten Liitto SAMOK	285 000	
Suomen Demokratian Pioneerien Liitto	347 000	Ei vastannut
Suomen ev.lut. Opiskelija- ja Koululaislähetys	73 000	
Suomen Ev.lut. Seurakuntien Lapsityön Keskus	231 000	Ei vastannut
Suomen Karting Liitto	8 500	
Suomen Keskustanuoret	670 000	
Suomen Kristillinen Ylioppilasliitto	17 500	Ei vastannut
Suomen Kristillisdemokraattiset Nuoret	47 000	
Suomen Lukiolaisten Liitto	339 500	
Suomen Nuorisopurjehtijat	20 000	
Suomen NuorisoSirkusliitto	66 000	
Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto	120 000	
Suomen Nuorten ja Opiskelijoiden YK-Liitto	8 000	Ei vastannut
Suomen Nuorten Miesten Krist. Yhdistysten Liitto	221 000	
Suomen Opiskelija-Allianssi	190 000	Ei vastannut
Suomen Partiolaiset	1 266 000	
Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus - PTK	395 000	
Suomen Rullalautaliitto	35 000	Ei vastannut
Suomen Vapaakirkon Nuoret	69 000	
Suomen ylioppilaskuntien liitto	313 000	
Svensk Ungdom	226 500	
Svenska baptisternas i Finland ungdomsförbund	7 500	Ei vastannut
Svenska Studerandes Intresseförening	9 000	Ei vastannut
Ungmartha (ent. Finlands svenska Marthaförbunds M-klubbar)	38 000	Ei vastannut
Varusmiesliitto	40 000	
Vasemmistonuoret	318 500	
Vasemmisto-opiskelijat	1 500	
Vesaisten Keskusliitto	441 000	
Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto	83 000	
Yhteensä	11 727 000	